

Bažnyčios žinios

Šventasis Sostas

- Popiežiškoji migrantų ir keleivių pastoracijos taryba
TURIZMAS IR DARNIOJI ENERGIJA: SKATINTI DARNIĄJĄ PLĖTRĄ
Žinia 2012 m. Pasaulinės turizmo dienos proga 2

Bažnyčios dokumentai

- Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba
DĖL TARPTAUTINIŲ FINANSINIŲ IR MONETARINIŲ SISTEMŲ REFORMOS
GLOBALINIAME VIEŠOSIOS VALDŽIOS KONTEKSTE 4

Komentaras

- Kun. dr. Kęstutis Kėvalas
KELIOS PASTABOS DĖL TARPTAUTINIŲ FINANSINIŲ IR MONETARINIŲ
SISTEMŲ REFORMOS 11

Homilijos

- KURČNEBYLIS IŠ DEKAPOLIO / 23 eilinis sekmadienis (B) 14
KRYŽIAUS KELIAS / 24 eilinis sekmadienis (B) 15
MĄSTYMO POKYTIS / 25 eilinis sekmadienis (B) 16
IŠGANYMO IR PRAŽŪTIES KLAUSIMAS / 26 eilinis sekmadienis (B) 17

Straipsniai

- Vygantas Malinauskas
MORALĖS NORMŲ GALIOJIMAS TEISĖJE 18
- Viktorija Plečkaitytė MVS
DOVANA KRIKŠTO JUBILIEJUI 21

Bažnyčia Lietuvoje

- Palaimintojo arkiv. J. Matulaičio MIC paskelbimo
palaimintuoju 25-čio minėjimas 24
Dievo Motinos ikonos piligrimystė „Nuo vandenyno iki
vandenyno“ Lietuvoje 30

Bažnyčia pasaulyje

- Interviu su Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektu 35
Popiežius „Ad gentes“ centre 35

Popiežiškoji migrantų ir keleivių pastoracijos taryba

Turizmas ir darnioji energija: skatinti darniąją plėtrą

Žinia 2012 m. Pasaulinės turizmo dienos proga

Rugsėjo 27-ąją švenčiama Pasaulinė turizmo diena, kasmet skatinama Pasaulio turizmo organizacijos (PTO). Šventasis Sostas šią iniciatyvą palaikė nuo pat pradžių laikydamas ją proga plėtoti dialogą su pilietiniu pasauliu, prisidėti savo konkrečiu, Evangelija paremtu indėliu ir atkreipti visos Bažnyčios dėmesį į šio sektoriaus svarbą ekonominiu bei socialiniu lygmeniu ir naujosios evangelizacijos kontekste.

Publikuojant šią *Žinią* tebegirdimi 7-ojo Pasaulinio kongreso turizmo pastoracijos klausimais aidai. Šis praėjusį balandį Cancúne (Meksika) vykęs Kongresas surengtas Popiežiškosios migrantų ir keleivių pastoracijos tarybos iniciatyva bendradarbiaujant su Cancún-Chetumalio prelatūra ir Meksikos vyskupų konferencija. Šio susirinkimo darbai ir išvados lydės mūsų pastoraciją artimiausiais metais.

Taip pat ir šią Pasaulinę dieną perimame PTO pasiūlytą temą „Turizmas ir darnioji energija: skatinti darniąją plėtrą“, darančią su dabartiniais Tarptautiniais darniosios energijos visiems metais, Jungtinių Tautų paskelbtais siekiant pabrėžti „būtinybę gerinti priėjimą prie patikimų, įkandamų, ekonomiškai perspektyvių, socialiai priimtinių ir aplinką tausojančių energetinių paslaugų ir išteklių darniosios plėtros labui“ (1).

Pastaraisiais dešimtmečiais turizmas reikšmingai plėtojosi. Remiantis Pasaulinės turizmo organizacijos statistika, numatoma, jog šiais metais iš užsienio atvykstančių turistų bus milijardas, o 2030-aisiais – du milijardai. Prie šio kiekio pridurtini dar didesni skaičiai, susiję su vietiniu turizmu. Toks augimas, neabejotinai teikiantis teigiamų padarinių, gali smarkiai paveikti aplinką, turint galvoje, be kitų veiksnių, besaikį energijos išteklių vartojimą, taršos didėjimą ir atliekų gamybą.

Turizmui tenka svarbus vaidmuo siekiant Tūkstantmečio plėtros tikslų, tarp kurių yra ir „darnios aplinkos garantavimas“ (7-asis tikslas), ir jis turi dėti visas pastangas, kad tie tikslai būtų pasiekti (2). Todėl turizmas privalo prisitaikyti prie klimato kaitos sąlygų mažindamas šiltnamio efektą sukeliančių išmetamųjų dujų kiekį, kurios dabar sudaro 5 procentus.

Vis dėlto turizmas ne tik prisideda prie globalinio atšilimo, bet ir yra to auka.

„Darniosios plėtros“ sąvoka jau išsiskynusi mūsų visuomenėje, ir turizmas nei gali, nei turi likti nuošalyje. Kalbėdami apie „darnųjį turizmą“ galvoje turime ne vieną kurį nors būdą, kaip antai kultūrinį, paplūdiminį ar nuotykinį turizmą. Bet kuri turizmo forma ir išraiška privalo būti darni ir negali būti kitokia.

Žengiant šiuo keliu, deramai atsižvelgtina į energetines problemas. Klaidinga manyti, kad „egzistuoja neribotas energijos ir išteklių kiekis, kad šitai galima sparčiai atnaujinti, kad įmanoma nesunkiai sugerti neigiamus manipuliavimo gamtos tvarka padarinius“ (3).

PTO generalinis sekretorius visiškai teisingai atkreipia dėmesį, kad „turizmas yra pasaulio kai kurių pačių pažangiausių darniosios energijos iniciatyvų avangarde“ (4). Vis dėlto mes taip pat įsitikinę, jog laukia dar daug darbo.

Įsitikinusi, kad „Bažnyčia atsakinga už kūrinių ir kad tą atsakomybę turi reikšti viešai“ (5), Popiežiškoji migrantų ir keleivių pastoracijos taryba trokšta šioje srityje pasiūlyti savo indėlį. Mūsų užduotis ne pateikti konkrečius techninius sprendimus, bet parodyti, kad plėtros nevalia susiaurinti iki vien techninių, politinių ar ekonominių parametrų. Trokštame lydėti šią plėtrą tam tikromis tinkamomis etikos gairėmis, pabrėžiančiomis tai, kad kiekvienas augimas turi visada tarnauti žmogui ir bendrajam gėriui. Iš tiesų, *Žinioje*, adresuotoje minėtajam Cancúno kongresui, Šventasis Tėvas pabrėžė svarbą „apšviesti šį reiškinį Bažnyčios socialiniu mokymu ir skatinti etiško bei atsakingo turizmo kultūrą taip, kad jis gerbtų asmenų ir tautų orumą, būtų prieinamas visiems, teisingas, darnus ir ekologiškas“ (6).

Aplinkos ekologijos temos negalime atskirti nuo rūpinimosi tinkama žmogaus ekologija, suprantama kaip dėmesys visapusiškam žmogaus vystymuisi. Lygiai taip pat mūsų požiūrio į žmogų ir gamtą negalime atsieti nuo sąsajos, jungiančios juos su Kūrėju. Dievas patikėjo žmogui tinkamai valdyti kūrinių.

Siekiant „iš tikro pakeisti mąstyseną ir rinktis naujas gyvensenas“ (7), pirmiausia svarbu dėti daug auklėjamųjų pastangų. Toks proto ir širdies atsivertimas „turi leisti sparčiai įvaldyti bendro gyvenimo meną, gerbiančią žmogaus ir gamtos sandorą“ (8).

Reikia pripažinti, kad mūsų kasdieniai įpročiai kinta ir ekologinio jautrumo yra daugiau. Vis dėlto tiesa ir tai, jog atostogų laikotarpiu gresia pavojus greitai užmiršti šiuos motyvus ieškant tam tikrų patogumų, į kuriuos jaučiamės turį teisę, ir ne visada susimąstant apie to padarinius.

Būtina puoselėti atsakomybės bei išmintingumo eti-
ką ir klausti savęs, kokią poveikį ir kokius padarinius
sukels mūsų veiksmai. Šiuo atžvilgiu Šventasis Tėvas
teigia: „Žmogaus elgesio su aplinka būdai daro po-
veikį jo elgesio su savimi pačiu būdams ir priešingai.
Šiandienę visuomenę tai verčia rimtai peržiūrėti savo
gyvenseną, daug kur pasaulyje linkstančią į hedoniz-
mą bei vartojimą ir abejingą to daromai žalai“ (9). Tai-
gi verslininkus ir turistus svarbu akinti suvokti savo
sprendimų bei nuostatų padarinius. Sykiu esmingai
reikšminga „skatinti nuosaikumo paženklintas elgse-
nas“, apribojant „savąjį energijos poreikį“ ir gerinant
„naudojimosi energija sąlygas“ (10).

Šios pamatinės idėjos neišvengiamai turi virsti konkre-
čiais veiksmais. Todėl siekiant darnių turistinių tikslų
privalu skatinti bei remti visas energetiškai našias ir
kuo mažiausią poveikį aplinkai darančias iniciatyvas,
vedančias prie atsinaujinančios energijos vartojimo,
taip skatinant taupyti išteklius ir vengti taršos. Šiuo
atžvilgiu esmingai svarbu, kad bažnytinės turizmo
struktūros ir Bažnyčios remiami atostogų pasiūlymai
išsiskirtų, be kita ko, pagarba aplinkai.

Visi susiję sektoriai (verslas, vietinės bendruomenės,
valdžia ir turistai) turi suvokti savo atitinkamą atsa-
komybę dėl turizmo darniųjų formų. Visoms suintere-
suotoms pusėms būtina bendradarbiauti.

Bažnyčios socialinis mokymas primena, kad „aplinkos
apsauga yra iššūkis visai žmonijai: tai bendra ir visuo-
tinė pareiga, pareiga gerbti bendrąjį gėrį“ (11). Žmogus
yra to gėrio ne savininkas, bet „valdytojas“ (plg. *Pr* 1,
28), ir Dievas tą gėrį jam patikėjo valdyti tinkamai.

Pasak popiežiaus Benedikto XVI, „naujoji evangeliza-
cija, kurios imtis visi esame pašaukti, reikalauja turėti
prieš akis ir naudotis visomis turizmo reiškinių teikia-
momis progomis pateikiant Kristų kaip aukščiausią
atsakymą į šiandienio žmogaus klausimus“ (12).

Todėl visus kviečiame skatinti ir praktikuoti turizmą
pagarbiai bei atsakingai, leidžiant jam išskleisti visą
savo potencialą, kupiniems tikrumo, kad gamtos ir
tautų grožio kontempliacija gali atvesti į susitikimą su
Dievu.

Vatikanas, 2012 m. liepos 16 d.

Kardinolas Antonio Maria Vegliò
Prezidentas

Joseph Kalathiparambil
Sekretorius

Nuorodos

- (1) Jungtinės Tautos. Rezoliucija A/RES/65/151, Generali-
nės asamblėjos patvirtinta 2010 m. gruodžio 20 d.
- (2) Plg. Pasaulio turizmo organizacija. *Tourism and the Mil-
lenium Development Goals: sustainable – competitive – respon-
sible*. UNWTO, Madrid 2010.
- (3) Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba. Bažnyčios
socialinio mokymo santrauka (2004 04 02), 462.
- (4) Taleb Rifai, PTO generalinis sekretorius. Žinia 2012 m.
Pasaulinės turizmo dienos proga.
- (5) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 51.
- (6) Benediktas XVI. Žinia 7-ojo Pasaulinio kongreso turiz-
mo pastoracijos klausimais proga (Cancún, Meksika, 2012
04 23–27).
- (7) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 51.
- (8) Benediktas XVI. Kreipimasis į naujus ambasadorius,
akredituotus prie Šventojo Sosto (2011 06 09).
- (9) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate* (2009 06 29), 51.
- (10) Benediktas XVI. Žinia Pasaulinės taikos dienos proga
(2010 01 01), 9.
- (11) Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba. Bažnyčios so-
cialinio mokymo santrauka (2004 04 02), 466.
- (12) Benediktas XVI. Žinia 7-ojo Pasaulinio kongreso turiz-
mo pastoracijos klausimais proga (Cancún, Meksika, 2012
04 23–27).

Popiežiškoji teisingumo ir taikos taryba

Dėl tarptautinių finansinių ir monetarinių sistemų reformos globaliniame viešosios valdžios kontekste

2011 m. spalio 24 d.

Pratarmė

„Dabartinė pasaulio situacija reikalauja visų veiklos, paremtos aiškiu ekonominių, socialinių, kultūrinių ir dvasinių aspektų išmanymu. Žmogiškųjų reikalų žinovė Bažnyčia, netrokdama kaip nors kištis į valstybių politiką, siekia tik vieno dalyko – *Dvasios Guodėjos vadovaujama tęsti darbą, kurio ėmėsi pats Kristus, atėjęs į pasaulį tiesos liudyti, gelbėti, o ne smerkti, tarnauti, o ne kad jam būtų tarnaujama*“ (1).

Šiais pranašiškos ir visada aktualios enciklikos *Populorum progressio* (1967 m.) žodžiais popiežius Paulius VI aiškiai nubrėžė Bažnyčios artimo santykio su pasauliu „trajektorijas“. Šios trajektorijos akcentuoja didelę žmogaus kilnumo vertę bei bendrojo gėrio paiešką ir daro tautas atsakingas ir laisvas veikti vadovaujantis iškiliausiais siekiais.

Pasaulio išgyvenama ekonomikos ir finansinė krizė visus, individus ir tautas, kviečia nuodugnai iširti socialinį sugyvenimą pagrindžiančius principus ir kultūrinės bei moralinės vertybes. Bet to negana. Krizė įpareigoja nacionalinio, regioninio bei tarptautinio lygmens privačius veikėjus ir viešąją valdžią rimtai apmąstyti krizės priežastis ir politinio, ekonominio bei techninio pobūdžio sprendimus.

Šiuo atžvilgiu, pasak popiežiaus Benedikto XVI, „krizė įpareigoja mus naujai planuoti savo kelią, nusistatyti naujas taisykles, surasti naujų išpareigojimo formų, gręžtis į teigiamas patirtis ir šalintis neigiamų. *Tada krizė taps dingstimi išvelgti, kas yra kas, ir parengti naują planą*. Dabartinės akimirkos sunkumų būtina imtis vadovaujantis šia veikiau pasitikėjimo negu nevilties ženklinama laikysena“ (2).

Patys G20 vadovai Pitsburge 2009 m. priimtame *Paraiškime* patvirtino: „Ekonominė krizė rodo perėjimo į naują darnios, atsakomybe grįstos globalinės ekonominės veiklos erą svarbą“ (3).

Atsiliepdama į Šventojo Tėvo kvietimą ir sykiu persimdama tautų, pirmiausia tų, kurios labiausiai kenčia dėl dabartinės situacijos, rūpesčiais Popiežiškoji teisin-

gumo ir taikos taryba, gerbdama civilinės bei politinės valdžios kompetenciją, trokšta pasidalyti savo pateiktais apmąstymais tema „Dėl tarptautinių finansinių ir monetarinių sistemų reformos globaliniame viešosios valdžios kontekste“.

Tikimės, kad tie apmąstymai bus pasaulio vadovams ir visiems geros valios žmonėms naudingi, skatins atsakomybę ne vien už dabarties, bet ir už ateities kartas, kad niekada neišnyktų geresnės ateities ir pasitikėjimo žmogaus kilnumu bei gebėjimu daryti gera viltis.

Kiekvienas pavienis asmuo ir kiekviena bendruomenė atsakingi už bendrojo gėrio skatinimą. Ištikima savo etiniam ir religiniam pašaukimui, tikinčiųjų bendruomenė turi pirmutinė klausti, ar žmonių šeimos turimos priemonės tinkamos globaliniam bendrajam gėriui įgyvendinti. Bažnyčia savo ruožtu pašaukta be išimties skatinti visų troškimą prisidėti prie „milžiniško žmonių užmojo“ amžių tėkmėje „gerinti savo gyvenimo būklę“; toks veikimas „pats savaime atitinka Dievo planą“ (4).

1. Ekonominė plėtra ir nelygybė

Pasaulį šiandien apėmusios ekonomikos ir finansų krizės priežasčių daug. Dėl to, kiek jų ir kiek jos reikšmingos, nesutariama: vieni pirmiausia pabrėžia klaidingą ekonomikos ir finansų politiką, kiti – politikos, ekonomikos ir finansų institucijų struktūrinę silpnumą, tretį kaltina etinį nuosmukį visais pasaulinės ekonomikos, kurioje vis labiau įsigali utilitarizmas ir materializmas, lygmenimis. Visose krizės plėtojimosi stadijose visada galima aptikti techninių klaidų ir moralinės atsakomybės matmens derinį.

Materialinių gėrybių ir paslaugų mainuose kiekį riboja gamtiniai veiksniai, gamybinis pajėgumas ir įvairialypis darbas, kurie lemia kaštų ir kainų santykius, leidžiančius tam tikromis sąlygomis našiai paskirstyti turimus išteklius.

Pinigų ir finansų srityje dinamika kitokia. Pastaraisiais dešimtmečiais bankai išplėtė kreditavimą, tai lėmė generavimą pinigų, kurie savo ruožtu skatino dar labiau plėsti kreditavimą. Šitai ekonomikos sistemą įstūmė į infliacijos spiralę, kurios riba tapo kredito institucijoms nebepakeliama rizika – joms iškilo bankroto, turėsiančio neigiamų padarinių visai ekonomikos ir finansų sistemai, pavojus.

Po Antrojo pasaulinio karo nacionalinės ekonomikos plėtojosi, nors dėl to nepaprastai aukojosi milijonai, maža to, milijardai žmonių, kurie kaip gamintojai bei verslininkai

ir taupytojai bei vartotojai savo elgesiu rodė pasitikėjimą laipsniška, reguliuojama pinigų ir finansų plėtra, paisančia realaus ekonomikos augimo perspektyvą.

Nuo praėjusio amžiaus dešimto dešimtmečio pinigai ir kreditavimo priemonės, priešingai, globaliniu lygmeniu augo daug sparčiau negu pajamų gamyba, net ir atsižvelgiant į dabartines kainas. Iš to radosi perdėm likvidūs telkiniai ir spekuliaciniai burbulai, vėliau virtę plintančiomis ir viena po kitos kylančiomis moku ir pasitikėjimo krizėmis.

Pirmoji krizė, siautusi septintajame dešimtmetyje iki aštuntojo pradžios, buvo susijusi su naftos kainomis. Po jos kilo krizių besivystančiose šalyse, pavyzdžiui, pirmoji Meksikos krizė devintajame dešimtmetyje, paskui Brazilijoje, Rusijoje, Korėjoje ir vėl Meksikoje dešimtajame dešimtmetyje, taip pat Tailande ir Argentinoje.

Nekilnojamojo turto burbulą ir nesena finansų krizę irgi sukėlė per didelę pinigų ir finansinių įrankių gausa globaliniu mastu.

Globalinei pinigų ir finansų sistemai grėsmę kėlusios krizės besivystančiose šalyse buvo sustabdytos išsivysčiusių šalių pastangomis, tuo metu 2008-aisiais pratrūkusiai krizė išsiskyrė, palyginti su ankstesnėmis krizėmis, esmingai svarbesniu ir smarkiai griaunamuju veiksmu. Ji kilo Jungtinėse Valstijose, vienoje iš globalinei ekonomikai bei finansams reikšmingiausių sričių ir tiesiogiai paveikė valiutą, kuria šiandien tebesiremia didžiūma tarptautinės prekybos sandorių.

Dėl liberalistinio požiūrio, nepalankiai traktuojančio viešą kišimąsi į rinką, pasirinkta leisti svarbiai tarptautinei finansų institucijai bankrutuoti, tikintis šitaip apriboti krizę ir jos padarinius. Deja, tai sukėlė didžiulį nepasitikėjimą, paskatinusį staigiai pakeisti nuostatas ir pareikalauti įvairialypio, nepaprastai didelės apimties (daugiau nei 20 procentų bendrojo vidaus produkto) viešojo įsikišimo, siekiant užkirsti kelią neigiamiems padariniams, galėjusiems sukirsti visą tarptautinę finansų sistemą.

Įtaka vadinamajai „realiajai“ ekonomikai, kamuojamai sunkumų kai kuriose srityse, pirmiausia statybos, ir paplitusios pesimistinės ekonominės prognozės sąlygojo neigiamą gamybos ir tarptautinės prekybos tendenciją, turėjusią rimtų atgarsių darbo rinkoje ir padarinių, kurių iki šiol galbūt dar ligi galo neįvertinome. Kaštai milijonams išsivysčiusiose ir besivystančiose šalyse didžiuliai.

Šalyse ir srityse, kur trūksta tokių elementarių gėrybių kaip sveikata, maistas ir pastogė, daugiau negu mili-

jardas žmonių priversti išgyventi iš mažesnių nei vienas doleris per dieną vidutinių pajamų.

Globalinė ekonominė gerovė, tradiciškai matuojama nacionalinėmis pajamomis ir pajėgumais, antroje XX a. pusėje kilo žmonijos istorijoje neregėtu mastu ir neregėta sparta.

Tačiau nepaprastai išaugo ir nelygybė įvairiose šalyse ir tarp jų pačių. Kai kurios labiau industrializuotos ir išsivysčiusios šalys bei ekonominės zonos žymiai padidino savo pajamas, tuo metu kitos šalys, tiesą sakant, liko už bendrojo ekonomikos gerėjimo borto, o jų padėtis net pablogėjo.

Po Vatikano II Susirinkimo popiežius Paulius VI enciklikoje *Populorum progressio* 1967 m. dėl žalingų padarinių pasaulio pusiausvyrai ir taikai jau aiškiai ir pranašiskai pasmerkė pavojus, keliamus liberalistinio ekonomikos plėtros supratimo. Popiežius nurodė, kad gyvybės apsauga ir asmens kultūrinio bei moralinio augimo skatinimas yra būtinos autentiško vystymosi sąlygos. Tuo remdamasis Paulius VI pareiškė, kad pilnatviškas globalinis vystymasis yra „naujas taikos vardas“ (5).

Po keturiasdešimt metų, 2007-aisiais, Tarptautinis valiutos fondas savo metiniame pareiškimе pripažino artimą ryšį tarp netinkamai valdomo globalizacijos proceso ir didelės nelygybės pasaulyje (6). Šiandien šiuolaikinės komunikavimo priemonės visiems žmonėms, turintiems ir vargšams, aiškiai parodo didžiulę ekonominę, socialinę ir kultūrinę nelygybę, keliančią įtampas ir galingus migracinius sujudimus.

Vis dėlto būtina pakartoti, jog globalizacijos procesas ir jo teigiami aspektai yra pasaulio ekonomikos didžiulės plėtros XX amžiuje pagrindas. Pravartu priminti, kad nuo 1900 iki 2000-ųjų pasaulio gyventojų pagausėjo beveik keturis kartus, o turto pasaulyje pagaminta daug daugiau, todėl ryškiai pakilo pajamų, tenkančių vienam asmeniui, vidurkis. Deja, turto paskirstymas netapo teisingesnis, negana to, dažnai pablogėjo.

Kas pastūmėjo pasaulį tokia taikos atžvilgiu problemiška kryptimi?

Pirmiausia taisyklių nevaržomas ir nekontroliuojamas ekonominis liberalizmas. Tai ideologija, „ekonominio apriorizmo“ forma, siekianti išrutulioti iš teorijos rinkos funkcionavimo dėsnius ir laikanti juos kapitalistinio vystymosi dėsniais, bet perlenkianti kaip kuriuos aspektus. Ekonominei ideologijai, *a priori* nustatančiai rinkos funkcionavimo ir ekonomikos vystymosi dėsnius neatsižvelgiant į tikrovę, kyla grėsmė virsti įrankiu, pa-

jungtu interesams šalių, faktiškai besimėgaujantių ekonominiais bei finansiniais privalumais.

Taisyklės ir kontrolė, kad ir kokios netobulos, nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu dažnai jau egzistuoja, o taikyti ir įtvirtinti tokias taisykles bei kontrolę tarptautiniu lygmeniu sunku.

Kapitalistinio vystymosi nelygybes ir iškrypimus dažnai lemia ne tik ekonominis liberalizmas, bet ir utilitaristinė ideologija, t. y. teorinis ir praktinis požiūris, anot kurio, *tai, kas naudinga asmeniui, veda prie bendrojo gėrio*. Tokia „maksima“ turi tiesos, tačiau nevalia ignoruoti, kad ne visada tai, kas naudinga individui, nors ir teisėta, prisideda prie bendrojo gėrio. Siekiant bendruomenės gėrio, tą, kas naudinga asmeniui, dažnai turi pranokti solidarumo dvasia.

XX a. trečiajame dešimtmetyje kai kurie ekonomistai jau įspėjo, kad, neturint taisyklių ir kontrolės, reikėtų vengti pernelyg pasitikėti teorijomis, šiandien virtusiomis tarptautiniu lygmeniu vyraujančiomis ideologijomis bei praktikomis.

Vienas iš niokojančių tokių ideologijų vaisių praėjusio amžiaus paskutiniais dešimtmečiais ir pirmaisiais šio šimtmečio metais yra krizė, kurioje pasaulis tebeskendi.

Savo socialinėje enciklikoje popiežius Benediktas XVI tiksliai įvardijo ne tik ekonomikos ir finansų, bet ir savo prigimtimi pirmiausia moralės krizės šaknis. Pasak popiežiaus, ekonomikai, kad teisingai funkcionuotų, būtina etika, ir ne kokia nors, bet draugiška žmogui (7). Jis toliau smerkia utilitarizmo bei individualizmo vaidmenį ir atkreipia dėmesį į atsakomybę tų, kurie tuo persiėmę šitai skatino kaip visų ekonomikos ir politikos veikėjų, veikiančių ir sąveikaujančių socialiniame kontekste, optimalų elgesį. Be to, Benediktas XVI įvardija ir pasmerkia naują ideologiją, technokratijos ideologiją.

2. Technologijos vaidmuo ir etinis iššūkis

Didžiulę ekonominę ir socialinę plėtrą praėjusiame amžiuje, turėjusią ir šviesių momentų, ir tamsių šešėlių, taip pat daug nulėmė tolesnis technikos vystymasis ir pastaraisiais dešimtmečiais informacijos technologijų pažanga bei jų pritaikymas ekonomikoje ir pirmiausia finansų srityje.

Vis dėlto, norėdami skaidriai aiškinti dabartinę *naują socialinį klausimą*, turime vengti klaidos, irgi neoliberalistinės ideologijos vaisiaus, laikyti visas problemas, kurių būtina imtis, vien techninės prigimties. Šitaip traktuojant problemas, išvengiama būtinybės suvokti

bei įvertinti jas kaip etines. Šiame kontekste Benediktas XVI savo enciklikoje atkreipia dėmesį į technokratinės ideologijos pavojų, t. y. į technikos suabsoliutinimą, linkusį „pagimdyti negebėjamą suvokti tai, ko neįmanoma paaiškinti vien materija“ (8), ir sumenkinti sprendimų, priimamų ekonomikos ir finansų sistemoje dirbančio konkretaus individo, vertę, taip susiaurinant juos iki vien techninių kintamųjų. Užsisklendimas „anapusybei“, kuris suprantamas kaip kažkas daugiau nei technika, ne tik neleidžia surasti tinkamų problemų sprendimų, bet ir dar labiau materialiai ir morališkai nuskurdina pagrindines krizės aukas.

Taigi žvelgiant į reiškinio sudėtingumą, nevalia išleisti iš akių ar nepakankamai įvertinti etinių bei kultūrinių veiksnių svarbos. Juk krizė aiškiai išskėlė savanaudiškumo, kolektyvinio godumo ir gėrybių gviešimosi didžiuliu mastu paženklinantį elgesį. Niekas negali būti patenkintas matydamas, kad žmogus gyvena kaip „vilkas kitam žmogui“, anot Hobbeso pabrėžtos sampratos. Niekas ramia sąžine negali taikstyti, kad kai kurios šalys vystosi kitų sąskaita. Nesuradus sprendimų, kaip panaikinti įvairias neteisingumo formas, neigiami padariniai socialiniu, politiniu ir ekonominiu lygmeniu kurs didėjančio priešiško ir net smurto aplinką ir galiausiai pakirs pačius demokratinių institucijų pamatus, net ir tvirčiausius.

Pripažindamos buvimo pirmenybę turėjimo ir etikos pirmenybę ekonomikos atžvilgiu, žemės tautos turėtų pereiti prie *solidarumo etikos*, kaip jų veiklą įkvepiančio motyvo, atsiskydamas visų vargano savanaudiškumo formų ir persiimdamos globalinio bendrojo gėrio, pranokstančio vien kontingentiškus ir dalinius interesus, logika. Galiausiai dėl visų žmonių bendrojo kilnumo jie turėtų gyvai jaustis priklausantys žmonių šeimai: „Už mainų lygiavertiškumo logiką ir už įvairias su tuo susijusias teisingumo formas svarbiau tai, *kas priklauso žmogui tik todėl, kad jis yra žmogus*, atsižvelgiant į jo iškilų kilnumą“ (9).

Jau 1991-aisiais, žlugus marksistiniam komunizmui, palaimintasis Jonas Paulius II atkreipė dėmesį į pavojų „garbinti rinką kaip stabą, nekreipiant dėmesio į tas gėrybes, kurios dėl savo prigimties negali būti įpras-tomis prekėmis“ (10). Šiandien į tą išspėjimą būtina nedelsiant atsižvelgti ir paskuti keliu, labiau derančiu su asmens ir žmogaus šeimos kilnumu ir transcendentiniu pašaukimu.

3. Globalizacijos valdymas

Statydinant broliškesnę bei teisingesnę žmonių šeimą ir, pirmiau negu tai, transcendencijai atvirą naująjį humanizmą, itin aktualus yra palaimintojo Jono XXIII

mokymas. Pranašiškoje enciklikoje *Pacem in terris* jis pabrėžė, kad pasaulis žengia vis didesnės vienybės link. Tada atkreipė dėmesį, kad žmonių bendruomenėje stinga atitiktis tarp politinės organizacijos „pasaulio lygmeniu ir objektyvių visuotinio bendrojo gėrio poreikių“ (11). Jis taip pat išreiškė viltį, kad vieną dieną bus sukurta „pasaulinė viešoji valdžia“ (12).

Turint prieš akis sudėtingo globalizacijos reiškinio sąlygotą pasaulio vienijimąsi ir svarbą garantuoti, šalia kitokio kolektyvinio gėrio, laisvos ir stabilios pasaulio ekonomikos ir finansų sistemos, tarnaujančios realiai ekonomikai, gėrį, *Pacem in terris* mokymas šiandien atrodo dar svarbesnis ir vertas būti nedelsiant konkretizuotas.

Sekdamas *Pacem in terris*, Benediktas XVI pats išreiškė poreikį sukurti pasaulinę viešąją valdžią (13). Tai atrodo akivaizdu turint galvoje tai, kad klausimų, sprendimų globaliniu lygmeniu, vis daugiau. Paimkim, pavyzdžiui, taiką ir saugumą, nusiginklavimą ir ginklų kontrolę, pagrindinių žmogaus teisių skatinimą ir apsaugą, ekonomikos valdymą ir plėtros politiką, migracijos srautų reguliavimą ir mitybos garantavimą, aplinkos apsaugą. Visose šiose srityse vis labiau ryškėja didėjanti valstybių ir pasaulio regionų tarpusavio priklausomybė ir ne tik kokių nors sektoriumi apsiribojančių bei izoliuotų, bet sisteminių ir visa apimančių, solidarumo ir subsidiarumo įkvėptų, į visuotinį bendrąjį gėrį orientuotų atsakymų poreikis.

Popiežius primena: jei tokiu keliu nebus einama, „tarp tautinei teisei, nepaisant įvairiose srityse pasiektos pažangos, grės pavojus priklausyti nuo jėgos pusiausvyros tarp stipresniųjų“ (14).

Enciklikoje *Pacem in terris* Jonas XXIII mums primena, kad viešosios valdžios tikslas yra pirmučiausia tarnauti bendrajam gėriui. Todėl ji aprūpintina struktūra ir tinkamais, veiksmingais mechanizmais, atitinkančiais jos užduotį ir į ją dedamus lūkesčius. Tai ypač aktualu globalizuotame pasaulyje, kuriame individai ir tautos darosi vis artimiau susiję bei vienas nuo kito priklausomi, bet sykiu vyrauja spekuliacinio pobūdžio pinigų ir finansų rinkos, darančios žalą realiajai ekonomikai, ypač silpnesnių šalių.

Tai sudėtingas ir keblus procesas. Tokia viršnacionalinė valdžia turėtų turėti realistinę struktūrą ir būti kuriama laipsniškai siekiant veiksmingų ir našių monetarinių ir finansinių sistemų, t. y. laisvų ir stabilių rinkų, drausminamų tinkamų teisinių priemonių, prisidedančių prie darnaus vystymosi ir visų socialinės pažangos, besivadovaujančių meilės ir tiesos vertybėmis (15). Šios visą pasaulį aprėpiančios valdžios nevalia primesti jėga, ji

turi išaugti iš laisvo ir bendro susitarimo, iš nuolatinių istorinių pasaulio bendrojo gėrio reikalavimų ir nebūti prievartos ar smurto vaisius. Ji turi kilti iš sąžinės ir laisvės laipsniško brandimo, iš didėjančios atsakomybės suvokimo. Vadinasi, tokių elementų kaip abipusis pasitikėjimas, autonomija ir dalyvavimas nevalia laikyti paviršutiniškais. Pritarimo iš vis daugiau tokių patį įsitikinimą puoselėjančių šalių siektina nuoširdžiu dialogu, kuris, užuot nustūmęs į šalį, atsižvelgtų į mažumos nuomonę. Tad pasaulinė valdžia turėtų nuosekliai įtraukti visas tautas į bendradarbiavimą prisidedant savuoju dorybių ir civilizacijos paveldu.

Pirma pasaulinės politinės valdžios įsteigimo turėtų būti preliminari konsultacijų stadija, iš kurios išnirtų *įteisinta* institucija, kuri būtų veiksmingas vadovas ir sykiu leistų kiekvienai tautai išreikšti savo dalinį gėrį bei jo siekti. Vykdyti tokią valdžią, kuri tarnaus visų ir kiekvieno gerovei, neišvengiamai reikės *super partes*, t. y. pakylant aukščiau kiekvieno dalinio požiūrio ar kiekvieno dalinio gėrio ir prieš akis turint bendrąjį gėrį. Jos sprendimai neturėtų būti labiau pažengusių šalių didesnės galios silpnesniųjų atžvilgiu vaisius. Priešingai, jais atsižvelgtina į visų interesus, ne tik į privilegijuotų grupių naudą, nesvarbu, kas jas sudarytų, privatūs lobistai ar nacionalinės vyriausybės.

Tačiau viršnacionalinė institucija, „tautų bendrijos“ išraiška, ilgai neišsilaikys, jei nebus pripažinta ir be išlygų gerbiama šalių įvairovė kultūros, materialinių ir nematerialinių išteklių, istorinių ir geografinių sąlygų lygmeniu. Tokios valdžios veiksmingumą sumažintų ir įsitikinimu grįsto sutarimo, maitinamo pasaulio bendrijos nepaliaujamos moralinės vienybės, stygius.

Kas galioja nacionaliniu lygmeniu, galioja ir globaliniu. Asmuo nesukurtas besąlygiškai tarnauti valdžiai, priešingai, būtent pastaroji turi tarnauti asmeniui paisydama iškilios žmogaus kilnumo vertybės. Panašiai ir vyriausybės neturi besąlygiškai tarnauti pasaulinei valdžiai. Veikiau pastaroji turi pagal subsidiarumo principą tarnauti įvairioms valstybėms narėms, kurdama, be kita ko, socialines, ekonomines, politines ir teises sąlygas, būtinas, kad egzistuotų veiksmingos ir našios rinkos, kurios tokios būna tada, kai nėra perdėtai saugomos paternalistinės nacionalinės politikos ir nėra silpninamos viešųjų finansų ir bendrojo nacionalinio produkto sisteminių deficitų, trukdančių rinkoms pasauliniame kontekste veikti kaip atviroms ir konkurencingoms institucijoms.

Pasak Bažnyčios magisteriumo tradicijos, kurią energingai tęsia Benediktas XVI (16), santykius tarp valstybės ir vietinių bendruomenių, tarp viešųjų ir privačių-

jų institucijų, neišskiriant nė monetarinių ir finansinių institucijų, turėtų reguliuoti subsidiarumo principas. Lygiai taip aukštesniu lygmeniu juo turėtų remtis santykiai tarp galimos būsimos pasaulinės viešosios valdžios ir regioninių bei nacionalinių institucijų. Tas principas laiduoja ir demokratijos teisėtumą, ir sprendimų, priimamų tų, kurie yra tam pašaukti, veiksmingumą. Jis leidžia gerbti asmens ir asmenų bendruomenės laisvę ir kartu imtis atsakomybės už tikslus ir jiems tenkančias pareigas.

Anot subsidiarumo logikos, aukštesnioji valdžia teikia savo *subsidium*, t. y. savo pagalbą, tik tada, kai asmuo ir socialiniai bei finansiniai subjektai iš pagrindų netinkami ar neįstengia patys atlikti tai, ko iš jų reikalaujama (17). Remiantis solidarumo principu statydinamas tvarus ir vaisingas santykis tarp pasaulio piliečių visuomenės ir pasaulio viešosios valdžios, valstybėms, tarpinėms struktūroms, įvairioms institucijoms, įskaitant ekonomines ir finansines, ir piliečiams priimant sprendimus dėl pasaulinio bendrojo gėrio, pranoktančio nacionalinį gėrį.

Enciklikoje *Caritas in veritate* rašoma, kad „globalizacija vairuotina subsidiariai, suskirstytina į kelias pakopas ir įvairias tarpusavyje bendradarbiaujančias plotmes“ (18). Tik taip galima išvengti centrinės valdžios biurokratinio izoliavimosi pavojaus – izoliavimosi, kuris keltų grėsmę, kad ji neteks teisėtumo dėl per didelio atotrūkio nuo tikrovės, pagrindžiančios jos egzistenciją, ir nesunkiai pasiduos paternalistinėms, technokratinėms ar hegemoninėms pagundoms.

Vis dėlto iki viešosios valdžios, turinčios visuotinę jurisdikciją, sukūrimo dar laukia ilgas kelias. Būtų logiška, kad reforma prasidėtų nuo Jungtinių Tautų dėl šios organizacijos pasaulinės atsakomybės, gebėjimo suburti pasaulio tautas, užduočių įvairovės ir specializuotų agentūrų. Tokių reformų vaisius būtų didesnis gebėjimas rinktis politiką ir sprendimus, kurie saistytų, nes siektų įgyvendinti bendrąjį gėrį vietiniu, regioniniu ir pasauliniu lygmeniu. Politikos plotmėje labiausiai neatidėliotinos yra priemonės pasaulinio socialinio teisingumo linkme – silpniausioms šalims žalos nedaranti finansinė ir monetarinė politika (19), taip pat pastangos laiduoti laisvas bei stabilias rinkas ir teisingą pasaulio turtų paskirstymą per pavyzdžio neturinčias globalinio fiskalinio solidarumo formas, kurias aptarsime vėliau.

Žengiant pasaulinės viešosios valdžios sukūrimo link, *governance* (t. y. vien horizontalaus koordinavimo be aukštesnės valdžios *super partes*) klausimų nevalia atsieti nuo *shared government* (t. y. sistemos, kur, be hori-

zontalaus koordinavimo, egzistuoja aukštesnė valdžia *super partes*), kurio funkcijos proporcingos laipsniškam pasaulio politinės visuomenės vystymuisi, klausimų. Pasaulinės viešosios valdžios negalima įsteigti be jau funkcionuojančio daugiašališkumo ne tik diplomatiškai, bet ir pirmiausia darnaus vystymosi ir taikos programų lygmeniu. Pasaulinės vyriausybės neįmanoma pasiekti politiškai neišreiškiant pirmesnių tarpusavio priklausomybės ir bendradarbiavimo formų.

4. Tarptautinių finansinių ir monetarinių sistemų reformos, atitinkančios visų tautų poreikius, link

Ekonomikos ir finansų srityje didžiausius sunkumus kelia veiksmingų struktūrų, galinčių tarptautinės ekonomikos ir tarptautinių finansų lygmeniu garantuoti ne tik *governance*, bet ir *shared government* sistemą, stygius.

Ką galima pasakyti apie šią perspektyvą? Kokius žingsnius konkrečiai žengti?

Turint prieš akis dabartinę pasaulinę ekonomikos ir finansų sistemą, pabrėžtini du esminiai veiksniai: pirmas yra laipsniškas Brenton Woods institucijų veiksmingumo menkėjimas nuo aštuntojo dešimtmečio pradžios. Konkrečiai Tarptautinis valiutos fondas neteko esminio pasaulio finansų stabilizavimo elemento – galimybės reguliuoti pinigų masę ir prižiūrėti sistemos prisiimamą kreditų rizikos dydį. Galiausiai jis nebe disponuoja tuo „visuotiniu bendroju gėriu“, koks yra pasaulio monetarinės sistemos stabilumas.

Antras veiksnys yra minimalus rinkinys visiems galiojančių taisyklių, būtinų norint valdyti sparčiau nei realioji ekonomika augusią globalinę finansų sistemą. Spartus, nelygus augimas atsirado, viena vertus, dėl kapitalo judėjimo kontrolės atsisakymo bei polinkio dereguluoti bankinę ir finansinę veiklą ir, kita vertus, dėl finansinės technologijos pažangos, sąlygotos informacijos technologijos.

Struktūriniu lygmeniu monetarinė ir finansinė veikla antrojoje praėjusio amžiaus pusėje augo daug sparčiau nei prekių ir paslaugų gamyba. Tokiomis sąlygomis kredito kokybė nusmuko tiek, kad kredito institucijas ištūmė į neprotingai didelį pavojų. Pakanka mesti žvilgsnį į didelių ir mažų kredito institucijų likimą devintojo bei dešimtojo dešimtmečio ir galiausiai 2008-ųjų krizių metu.

Vėlgi XX a. antrojoje pusėje didėjo tendencija nustatyti ekonomikos ir finansų politikos strategines kryptis labiau išsivysčiusių šalių *klube* ir didesnėse ar mažesnėse jų grupėse. Neneigiant teigiamų to aspektų, negalima

nepastebėti, jog taip elgiantis nebuvo ligi galo paisoma atstovavimo principo, ypač kalbant apie mažiau išsivysčiusias ar kylančias šalis.

Poreikis atsižvelgti į daugiau šalių balsus paskatino išplėsti šias grupes ir pereiti, pavyzdžiui, nuo G7 prie G20. Toks žingsnis buvo teigiamas, nes į pasaulinės ekonomikos bei finansų formavimą leido įtraukti daug gyventojų turinčias besivystančias ir kylančias šalis.

Tad G20 aplinkoje gali bręsti konkrečios tendencijos, kurios, tinkamai išplėtotos atitinkamuose techniniuose centruose, galės pakreipti kompetentingus nacionalinius ir regioninius organus į esamų institucijų tvirtinimą ir naujų, aprūpintų tinkamais ir veiksmingais įrankiais, sukūrimą tarptautiniu lygmeniu.

Negana to, patys G20 vadovai savo baigiamajame pareiškime 2009 m. Pitsburge pareiškė: „Ekonomikos krizė rodo būtinybę pereiti į naują atsakomybę grįstos darnios ekonominės veiklos erą.“ Siekdami įveikti krizę ir pradėti naują atsakomybės erą, vadovai, be techninių ir trumpalaikių priemonių, pasiūlė „reformuoti globalinę architektūrą taip, kad ji tenkintų XXI a. poreikius“, ir „sukurti aplinką, kurioje būtų rengiama politika ir priemonės, kurių reikėtų išvien imtis, kad globalinė plėtra taptų stipri, darni ir subalansuota“ (20).

Todėl būtina pradėti apmąstymo ir reformavimo procesą kūrybiškoms ir realistinėms kryptims iširti pasinaudojant teigiamais jau egzistuojančių institucijų ir forumų privalumais.

Ypatingas dėmesys skirtinas tarptautinės monetarinės sistemos reformai ir konkrečiai įsipareigojimui sukurti kokią nors globalinio monetarinio valdymo formą, neišreikštai jau glūdinčią Tarptautinio valiutos fondo įstatuose. Akivaizdu, kad tam tikru mastu tai privers tų aptarti egzistuojančias mainų sistemas, siekiant rasti veiksmingų koordinavimo ir priežiūros priemonių. Nustatant egzistuojančių įrankių laipsniško pritaikymo etapus, į šį procesą taip pat įtrauktinos kylančios ir besivystančios šalys.

Ryšėja savotiško „pasaulio centrinio banko“, reguliuojančio monetarinių mainų srautus ir sistemas, kaip daro nacionaliniai centriniai bankai, poreikis. Norint tinkamai atsakyti į dabartinius klausimus, būtina iš naujo atrasti taikos, koordinavimo ir bendros vizijos logiką, atvedusią prie Brenton Woods susitarimų. Regioniniu lygmeniu toks procesas galėtų stiprinant egzistuojančias institucijas, kaip antai Europos centrinį banką. Vis dėlto, norint sukurti atitinkamas viešąsias institucijas, laiduojančias bendrą sprendimų vieningumą

ir sąryšingumą, apmąstymo reikia ne tik ekonomikos ir finansų, bet ir pirmiausia politikos lygmeniu.

Šios priemonės suvoktinos kaip tam tikri pirmi žingsniai viešosios valdžios, turinčios visuotinę jurisdikciją, link, kaip pirmas pasaulio bendruomenės pastangų pakreipti institucijas bendrojo gėrio kryptimi etapas. Paskui turėtų eiti kiti etapai, turint galvoje, kad mums pažįstama dinamika gali išryškėti, bet sykiu ir būti lydimą pokyčių, kurių šiandien neįmanoma numatyti.

Šiame procese būtina atkurti dvasinio matmens bei etikos ir kartu su tai politikos, atsakingos už bendrąjį gėrį, pirmumą ekonomikos ir finansų atžvilgiu. Norint duoti pradžią rinkoms ir finansų institucijoms, veiksmingai tarnaujančioms asmeniui, vadinasi, gebančioms atsiliepti į bendrojo gėrio ir visuotinės brolystės reikalavimus, pranokstančioms bet kokią lėkšto ekonomizmo ir merkantilizmo formą, ekonomika ir finansai sugrąžintini į savo tikrojo pašaukimo ir tikrųjų funkcijų, įskaitant socialinę, ribas atsižvelgiant į jų akivaizdžią atsakomybę visuomenei.

Remiantis tokiu etiniu požiūriu, pravartu, pavyzdžiui, pagalvoti:

a) apie finansinių transakcijų apmokestinimą nustatant teisingus procentų dydžius, bet proporcingus operacijų, ypač tų, kurios atliekamos „antrinėje“ rinkoje, sudėtingumui. Toks apmokestinimas labai skatintų globalinį ir darnų vystymąsi pagal socialinio teisingumo ir solidarumo principus. Tai taip pat padėtų sukurti pasaulinį rezervo fondą krizės išiktų šalių ekonomikoms remti ir jų monetarinėms bei finansinėms sistemoms atgaivinti;

b) apie bankų *rekapitalizacijos* viešaisiais ištekliais formas, paramą susiejant su sąlyga laikytis „dorybingos“ ir realiajai ekonomikai palankios elgsenos;

c) apie paprasto kreditavimo ir *investment banking* apibrėžimus. Tokia perskyra leistų veiksmingiau drausminti nekontroliuojamas ir neribojamas „šėšelines rinkas“.

Sveiko realizmo jausmas reikalauja būtino laiko, kad būtų pasiektas platus sutarimas, tačiau perspektyvoje išlieka visuotinis bendrasis gėris ir jo neišvengiami reikalavimai. Negana to, tiems, kurie universitetuose ir kitose institucijose pašaukti ugdyti rytojaus vadovus, pravartu rimtai stengtis rengti juos jų pareigai nuolat kintančiame pasaulyje išvelgti globalinį viešąjį gėrį ir jam tarnauti. Šiuo metu tarp etinio ugdymo ir techninio rengimo žiojinčią spragą būtina užpildyti ypač įtaigiai atskleidžiant neišvengiamą abiejų *praxis* ir *poiesis* lygmenų sinergiją.

To pat turėtų siekti ir visi, turintys galimybę apšviesti pasaulio viešąją nuomonę, idant šis *naujas* pasaulis būtų sutinkamas ne baimingai, bet viltingai ir solidariai.

Pabaiga

Visuomenėje, gebančioje sutelkti milžiniškus išteklius, bet kultūrinio ir moraliniu lygmeniu nepakankamai suvokiančioje, kaip juos tinkamai panaudoti, dabartinėmis netikrumo sąlygomis esame kviečiami nepasiduoti ir pirmiausia statydinti prasmingą ateitį būsimoms kartoms. Nereikia bijoti siūlyti naujovių, net jei jos gali išjudinti ankstesnes galios pusiausvyras, engusias silpniausiuosius. Tai žemėn beriamos sėklos, kurios sudygs ir greitai duos vaisių.

Pasak Benedikto XVI, visose plotmėse – socialinėje, politinėje, ekonominėje, profesinėje – neatidėliotina reikia žmonių, turinčių drąsos teisingu gyvenimu tarnauti bendrajam gėriui ir jį skatinti (21). Tik jiems pavyks gyventi regint toliau negu daiktų regimybė ir išvysti spragą tarp to, kas jau realiai egzistuoja, ir to, kas galima, bet niekada neišbandyta.

Paulius VI pabrėžė „priekin žvelgiančios vaizduotės“, gebančios išvelgti dabartyje glūdinčias galimybes ir nukreipti žmones į naują ateitį, revoliucinę jėgą (22). Išlaisvindamas vaizduotę, žmogus išlaisvina savo egzistenciją. Bendruomeninės vaizduotės pastangomis įmanoma perkeisti ne tik institucijas, bet ir gyvenimo būdus bei žadinti visoms tautoms geresnę ateitį.

Šiuolaikinės valstybės savo laiku tapo struktūruotos visumos, suverenitetą sutelkusios savo teritorijoje. Bet socialinės, kultūrinės ir politinės sąlygos pamažu pakito. Jų tarpusavio priklausomybė padidėjo – tad tapo natūralu galvoti apie integruotą ir vis labiau bendros sistemos valdomą tarptautinę bendruomenę, – tačiau neišnyko ir *blogoji nacionalizmo forma*, kai valstybė jaučiasi galinti autarkiškai siekti savo piliečių gerovės.

Šiandien visa tai atrodo anachronistiška ir siurrealu. Visos tautos, mažos ir didelės, drauge su jų vyriausybėmis pašaukos įveikti „gamtos būvį“, verčiantį valstybes amžinai kovoti viena su kita. Globalizacija, nepaisant jos neigiamų aspektų, tautas vis labiau vienija skatindama jas judėti naujo viršnacionalinio „teisės būvio“, kurį palaiko intensyvesnis ir vaisingesnis bendradarbiavimas, linkme. Kaip praeityje nacionalinių valstybių atsiradimas padarė galą visoms „anarchinėms“ kovoms tarp konkuruojančių klanų ir karalysčių, lygiai taip šiandienė žmonija turi įsipareigoti pereiti nuo anarchinės kovos tarp nacionalinių darinių būvio prie naujo darnesnės, poliarchinės, kiekvienos tautos ta-

patybę kaip vieną iš daugiabriaunių vienos žmonijos turtų gerbiančios tarptautinės visuomenės modelio. Toks perėjimas, nedrąsiai jau vykstantis, laiduos taiką ir saugumą, plėtrą ir laisvas, stabilias bei skaidrias rinkas visų šalių, nepaisant jų dydžio ar galios, piliečiams. Jonas Paulius II atkreipia mūsų dėmesį: „Kaip individualiose valstybėse, pagaliau atėjus laikui, asmeninio kraujo keršto ir represijų sistema užleido vietą įstatymo valdžiai, taip panaši pažanga dabar neatidėliotina būtina ir tarptautinėje bendrijoje“ (23).

Dabar, kai gyvybiškai svarbioms bendroms žmonių šeimos gėrybėms iškilo pavojus, individualioms valstybėms neįstengiant jų skatinti bei apsaugoti savo jėgomis, atėjo metas pamąstyti apie visuotinę kompetenciją turinčias institucijas.

Egzistuoja galutinio „vestfališkosios“ tarptautinės tvarkos įveikimo sąlygos valstybėms jaučiant poreikį bendradarbiauti, bet nesinaudojant proga integruoti savo atitinkamus suverenitetus tautų bendrojo gėrio labui.

Šiandienei kartai tenka užduotis pripažinti ir sąmoningai priimti šią naujojo pasaulio dinamiką įgyvendinant visuotinę bendrąją gerį. Žinoma, tokia pertvarka vyks kiekvienai tautai laipsniškai ir subalansuotai perduodant dalį savo galios pasaulio ir regioninei valdžiai, bet tai yra būtina tuomet, kai žmonių visuomenės bei ekonomikos dinamika ir technologijos pažanga peržengia sienas, kurios globalizuotame pasaulyje ir taip yra ganėtinais suirusios.

Naujos visuomenės kūrimas, naujų institucijų, turinčių visuotinę pašaukimą ir visuotinę kompetenciją, statydinimas yra kiekvieno be išimties pareiga. Nuo to priklauso žmonijos bendrasis gėris ir pati ateitis.

Šiame kontekste kiekvienas krikščionis yra Dvasios itin kviečiamas ryžtingai ir dosniai įsipareigoti tam, kad daugybė dabartinių dinamikų pakryptų brolystės ir bendrojo gėrio perspektyvos linkme. Visapusiško tautų ir kiekvieno asmens vystymosi baruose dar laukia nepaprastai daug darbo. Pasak Vatikano II Susirinkimo tėvų, tokia užduotis yra ir socialinė, ir dvasinė, mat „kiek toji pažanga gali prisidėti prie geresnio žmonių visuomenės sutvarkymo, tiek ji didžiai svarbi Dievo karalystei“ (24).

Pasaulyje, sparčiai judančiame globalizacijos keliu, orientavimasis į pasaulinę valdžią tampa vieninteliu horizontu, suderinamu su nauja mūsų laiko tikrove ir žmonijos poreikiais. Vis dėlto neužmirština, kad tas perėjimas, turint prieš akis sužeistą žmogaus prigimtį, nebus be skausmo ir kančių.

Pasakojimu apie Babelio bokštą (*Pr* 11, 1–9) Biblija perspėja, kad tautų „įvairovė“ gali virsti savanaudiškumo priemone ir susiskaldymo įrankiu. Žmonijai gresia realus pavojus, kad tautos nustos suprasti viena kitą, o kultūriniai skirtumai nulems neatitaisomas priešpriešas. Babelio bokšto įvaizdis taip pat mus įspėja, jog turime vengti vien regimos „vienybės“, kai savanaudiškumas ir susiskaldymai nepranyksta ir todėl visuomenės pamatai nėra tvirti. Abiem atvejais Babelio bokštas rodo, kuo tautos ir individai gali virsti nepripažindami savo vidinio transcendentinio kilnumo ir brolystės.

Babelio dvasia yra priešybė Sekminių Dvasiai (*Apd* 2, 1–12), visai žmonijai skirtam Dievo planui, būtent vienybei tiesoje. Tik santarvės dvasia, pakylanti virš susiskaldymų ir konfliktų, leis žmonijai autentiškai būti viena šeima ir pradėti kurti naują pasaulį, įsteigiant bendrajam gėriui tar্নausiančią pasaulinę viešąją valdžią.

Kardinolas Peter K. A. Turkson
Prezidentas

Vyskupas Mario Toso
Sekretorius

Nuorodos

- (1) Paulius VI. Enciklika *Populorum progressio*, 13.
- (2) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 21.
- (3) *Leader's Statement*, The Pittsburgh Summit, 24–25 September 2009, Annex, 1.
- (4) Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*, 34.
- (5) Enciklika *Populorum progressio*, 76 ir t.
- (6) Plg. International Monetary Fund. *Annual Report 2007*, p. 8 ir toliau.
- (7) Plg. Enciklika *Caritas in veritate*, 45.
- (8) Ten pat, 77.
- (9) Jonas Paulius II. Enciklika *Centesimus annus*, 34.
- (10) Ten pat, 40.
- (11) Jonas XXIII. Enciklika *Pacem in terris*, 70.
- (12) Plg. ten pat, 71–74.
- (13) Plg. Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 67.
- (14) Ten pat.
- (15) Ten pat.
- (16) Plg. ten pat, 57 ir 67.
- (17) Plg. ten pat, 57.
- (18) Plg. ten pat.
- (19) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*, 70.

(20) *Leader's Statement*, The Pittsburgh Summit, 24–25 September 2009, Annex, 1; G20. *Framework for Strong, Sustainable, and Balanced Growth*, § 1; *Leader's Statement*, 18, 13.

(21) Plg. Enciklika *Caritas in veritate*, 71.

(22) Plg. Paulius VI. Apaštališkasis laiškas *Octogesima adveniēns*, 37.

(23) Enciklika *Centesimus annus*, 52.

(24) Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*, 39.

Kun. dr. Kęstutis Kėvalas

Kelios pastabos dėl tarptautinių finansinių ir monetarinių sistemų reformos

Kai XV a. pirmoje pusėje iš Meksikos Ispanijos laivai pradėjo gabenti auksą ir sidabrą, kuris čia, Europoje, virto monetomis, dar nebuvo iki galo aišku, kas yra „infliacija“. Aukso ir sidabro monetų ženklus pagausėjimas rinkoje XV–XVII a. Vakarų Europoje sukėlė „kainų revoliuciją“. Per 150 metų prekių kainos padidėjo šešis kartus.¹ Grynujų pinigų kiekio, kuris nebuvo padengtas prekėmis, augimas rinkoje reiškė pinigų nuvertėjimą ir prekių brangimą. Šis ir kiti rinkos principai dažnai istorijoje buvo atrandami per patirtį. Darėsi vis labiau aišku, kad egzistuoja tam tikri ekonomikos dėsniai, kurie, panašiai kaip ir fizikos dėsniai, visais laikais ir visose kultūrose yra pastovūs ir nekintantys.

Neseniai visas pasaulis patyrė dar vieną ekonomikos krizę. Jos priežastimi įvardijamas žmogiškasis godumas, neatsakingas bankų skolinimas ir pinigų, kurie, panašiai kaip XVII a. Europoje, tapo nepadengti realia verte, perteklius rinkoje. Nors ir šios krizės priežastys yra apčiuopiamos, vaistai, kurie turėtų gydyti šią krizę, yra dar tik siūlomi ir bandomi.

Bažnyčia tai pat įsitraukė į šią jau dabar pasaulinę diskusiją apie ekonomikos tvarką globaliame pasaulyje. 2008 m. popiežius Benediktas XVI enciklikoje *Caritas in veritate* įvertino krizės priežastis pabrėždamas, kad ekonominė veikla negali būti atskirta nuo moralinės atsakomybės, o rinkai veikti būtinas tvirtas moralinis ir juridinis pagrindas. Šioje enciklikoje raginama įkurti „politinę pasaulinę valdžią“, kurios tikslas būtų „vairuoti pasaulinę ekonomiką, gydyti krizės ištiktas ekonomikas, užbėgti už akių krizės gilėjimui bei iš to išplaukiančiam disbalansui, įgyvendinti visišką

nusiginklavimą, skatinti saugumą ir taiką, laiduoti aplinkos apsaugą ir reguliuoti migrantų srautus“². Kai kuriuose šią encikliką vertinančiuose komentaruose gan aštriai reaguota į šią popiežiaus užuominą apie „politinės pasaulinės valdžios“ būtinumą, sakytą, kad taip gali būti atveriamas kelias politinės valdžios koncentravimui vienos rankos, o tai reiškia ir galimam šios politinės valdžios korumpavimuisi. Todėl buvo laukiama ir tolesnių Bažnyčios svarstymų bei patikslinimų šia tema.

2011 m. spalio 24 d. pasirodęs Popiežiškosios teisingumo ir taikos tarybos išleistas dokumentas „Dėl tarpautinių finansinių ir monetarinių sistemų reformos globaliniame viešosios valdžios kontekste“ tam tikra prasme ir buvo tas tolesnis pasaulinio autoriteto funkcijų aptarimas. Tačiau cituojant šį popiežiškosios institucijos dokumentą, kaip Vatikano spaudos atstovas kun. Frederiko Lombardi SJ atkreipė dėmesį, būtų nekorektiška sakyti, jog „popiežius Benediktas XVI sako, kad...“³ Tai dokumentas – kvietimas, kaip pažymėta jo išvadose cituojant popiežių Paulių VI, drąsinantis keisti mąstymą. Tai „priekin žvelgiančios vaizduotės“ drąsinimas veikti, gerinti visų pasaulio kraštų gyvenimo sąlygas ir stiprinti tarpautinį solidarumą. Ta išlaisvinto žmogaus kūrybiškumo „revoliucinė jėga“ gali tapti akstinu rasti, kaip suderinti individualius ir bendrus interesus bendrojo gėrio kūrimo labui.

Kaip dokumento įžangoje užsimenama, Bažnyčia turi patirtį svarstant žmogaus problemas, todėl siūlo savo pamąstymus apie socialinę, politinę ir ekonominę tvarką. Čia pabrėžta, kad Bažnyčia nesitaiko uzurpuoti politinės veiklos ar teikti rinkai veikimo receptų. Bažnyčios kalbėjimo būdas šioje srityje yra atskleisti ir pasiūlyti principus, pabrėžiančius moralinę atsakomybę pasaulyje už bendrąjį gėrį, už kurio įtvirtinimą yra atsakingos visos tautos ir jose gyvenantys asmenys. Šis Popiežiškosios tarybos tekstas pabrėžia globalinio žmonijos solidarumo naudą sprendžiant klausimus, kurie peržengia vienos tautos ar net žemyno rėmus. Todėl čia smerkiamos gan stipriai išsigalėjusios utilitarizmo ir materializmo ideologijos, kurios paremtos individualizmo sąmone ir trukdo įtvirtinti tarpautinį solidarumą ir bendrąjį gėrį viso pasaulio kontekste. Bažnyčia nuolat pabrėžia, kad šių principų nepaisymas vėliau atsisuka prieš pačią žmoniją.

Šis dokumentas įvardija bent tris ryškias dabartinės krizės priežastis, dėl kurių apsirgo pasaulio ekonomika: 1) neatsakingas bankų kreditų teikimas ir naudojimas; 2) netinkami finansiniai kreditavimo instrumentai, kurie paspartino infliaciją; 3) tarp pasaulio kraštų išaugusi ekonominės gerovės atskirtis, kuri kelia grės-

mę taikai pasaulyje. Dėl šių ligų dokumente yra smerkiamas „ekonominis liberalizmas“, kuris priešinas išoriniam rinkos reguliavimui. Čia pabrėžiama, kad, trūkstant reguliacinių rinkos mechanizmų, sunku tikėtis, jog ekonomikos veikimas įvykdys bendrojo gėrio reikalavimus. Todėl būtini įstatymai, kurie sustiprintų etinius rinkos veikimo pagrindus, nes ir pati rinka be etinio ir juridinio pagrindo nefunkcionuoja.

Čia būtina priminti, kad Bažnyčia patį rinkos mechanizmą ir laisvę ekonomikoje supranta kaip teigiamą ir pageidaujamą reiškinį. Jonas Paulius II pabrėžė, jog „laisvoji rinka yra veiksmingiausia priemonė norint panaudoti atsargas ir patenkinti poreikius“⁴. Panašiai popiežius Benediktas XVI primena, kad „visuomenė neturi gintis nuo rinkos, tarsi jos plėtra *ipso facto* griautų tikrai žmogiškus santykius. Žinoma, rinka gali pakrypti neigiama linkme, tačiau tai nutinka ne todėl, kad tai atitiktų jos esmę, bet dėl to, jog tokia kryptimi ją pastūmėja tam tikra ideologija.“⁵ Tautos suklesti todėl, kad joms pavyksta išplėsti laisvosios rinkos veikimą. Tą mums rodo pasaulio tautų patirtis. Tačiau kokios ideologijos rinkos veikimą kreipia neigiama linkme? Mūsų svarstomame dokumente nurodomos utilitarizmu ir individualizmu paremtos laikysenos. Šalia dažnai pabrėžiamų šių ideologijų priežasčių, tokių kaip žmogaus prigimtinės nuodėmės tikrovė bei jos paskatintas godumas, norisi atkreipti dėmesį į tai, kad šias neigiamas ideologijas gali skatinti ir pati valstybės ar tarpvalstybinė ekonominė politika. Pavyzdžiui, kai centrinis bankas nustato tokią palūkanų normą, kad kuo gausiau per komercinius bankus skolintųsi ūkio subjektai, todėl netgi netikrinamos paskolos priėmėjo galimybės ją atiduoti, tokia padėtis iškreipia rinkos veikimą, nes pernelyg išaugusi pasiūla nebūtinai atitinka paklausą. Dar labiau rinka iškreipiama, jeigu skolinami tik „popieriniai banknotai“, neturintys savo vertės pagrindo banke, tai neišvengiamai sukuria infliacinį burbulą. Gali būti ir tokia padėtis, kad godumas ir materializmas skatinamas pačios valstybės ekonominės politikos. Valstybė per centrinę banką skatinimą ūkio subjektams skolintis gali pagrįsti naujų darbo vietų kūrimu ar piliečių perkamosios galios stiprinimo motyvu. Tačiau reikia nepamiršti, kad čia gali atsiskleisti ir tamsioji tokio skatinimo veikti ekonomikoje pusė. Ši politika gali taip pat ir destabilizuoti ekonomiką, nes gali būti skatinamos ūkinės veiklos, neturinčios atgarsio tikrovėje. Pavyzdžiui, skolintais pinigais pastatytas didžiausias viešbutis, kuris rinkoje neturi paklausos. Tada pralaimi abu: ir tas, kuris skolinosi, ir tas, kuris skolino. Todėl ekonomikos reguliavimo būdų problema yra viena sudėtingiausių šio laikmečio iššūkių.

Ekonomikos laisvės aukštesnį laipsnį turinčios valstybės paprastai yra turtingesnės. Ir atvirkščiai, tos, kurios apriboja šią laisvę, stumia savo piliečius į nepriteklių. Todėl valdžios ekonomikos reguliavimas turi skatinti piliečius imtis iniciatyvos ūkinėje veikloje. Tai yra teisinė apsauga, kad veikiantis asmuo nebūtų demotyvuotas veikti ir priverstas ieškoti veikimo galimybių svetur. Čia turi būti rastas ribojantis principas: kiek ir kaip gali būti reguliuojama rinka ir kiek reguliuoti galima pačios valdžios ekonomikos reguliavimo svertus. Štai Kuboje neseniai naujasis vadovas suteikė tam tikras laisvės veikti žmonėms rinkoje ir paskatino smulkųjų verslą. Žmonės atsitiesė, jiems jau nereikia prašyti paramos. Bet kiek laiko praėjo, kol žmonės gavo šias laisves? Ar nebus taip, kad ir Afrikos bado problema gali būti išspręsta suteikiant žmonėms didesnę laisvę veikti, įtvirtinant privačios nuosavybės teisę ir Afrikos valstybėms padedant atrasti palankų juridinį pagrindą, skatinantį piliečius imtis ūkinės veiklos? Ar tai ne „pasaulinės viešosios valdžios“ užduotis – tokiu būdu pagelbėti įveikti socialinę ir ekonominę atskirtį apsaugant vargingesnius stipria juridine tvarka nuo stipriųjų manipuliavimo?

Dokumento trečiame skyrelyje „Globalizacijos valdymas“ pristatomas šis „pasaulinės viešosios valdžios“ projektas. Yra lūkestis, kad reikmė globalėjančiame pasaulyje suvaldyti stipresniųjų veikimą silpnesniųjų sąskaita yra įmanoma per įstatymo valdžios autoritetą, kuris turi būti priimtas laisvai apsisprendus dėl bendrojo gėrio. Čia yra labai svarbus sakinyss, apibūdinantis šią „viršnacionalinę valdžią“, – „ji turi kilti iš sąžinės ir laisvės laipsniško brendimo, iš didėjančios atsakomybės suvokimo“. Tačiau kas galėtų būti ta institucija, kuri motyvuotų tokį apsisprendimą tarptautiniu mastu? Šiandien tokios institucijos pavyzdys yra Katalikų Bažnyčia. Kad mintis apie „pasaulinį autoritetą“ kyla Bažnyčios dokumentuose, nėra netikėta. Bažnyčia siūlo šią valdžią, žvelgdama į save pačią. Juk ji šiuo metu ir yra tas autoritetas kas šeštam planetos gyventojui tiesiogiai, o kitiems netiesiogiai. Šiandien galime suprasti, kad toks pasaulietinis autoritetas padėtų nesiginčyti dėl bazinių žmonių reikmių, kurios, kaip dokumente užsimenama, apima „taikos ir saugumo, nusiginklavimo ir ginklų kontrolę, pagrindinių žmogaus teisių skatinimą ir apsaugą, ekonomikos valdymą ir plėtros politiką, migracijos srautų reguliavimą ir mitybos garantavimą, aplinkos apsaugą“ (sk. 3). Tačiau šiandien dar yra sunku įžvelgti, kaip bus galima padėti kraštams išlaikyti laisvę patiems apsispręsti dėl savo likimo remiantis subsidiarumo principu ir kartu šiai pasaulinei valdžiai išlaikyti visas tautas solidarizuojančią galią. Tačiau pradžia yra supratimas, kad globalizacija neišvengiamai mus veda į teisės ir atsa-

komybės bendrystę pasaulyje. Globalizacija, kaip pabrėžiama dokumente, tautas skatina judėti link naujo viršnacionalinio „teisės būvio“.

Ketvirtojo skyrelio tema apie globalios ekonomikos ir finansų kontrolę turbūt yra pati sunkiausia. Kokio pobūdžio ir intensyvumo ši kontrolė turėtų būti ir ar išorinė apsauga, pavyzdžiui, bankų rekapitalizacijos atveju, neveda paties banko į neatsakingą investavimo politiką ateityje? Dokumente siūloma reguliuoti ir pačius ekonomikos įrankius ir kurti teisinį ir moralinį kontekstą, kuriame veikia ekonomika. Tačiau šio teksto stilius yra atsargus. Tai sako, kad ir tokia užuomina: „pravartu, pavyzdžiui, pagalvoti“. Todėl dar turime išlaisvinti vaizduotę, kaip pasaulinis valdžios autoritetas gali padėti išlaisvinti ekonomiką veikti atsakingai, nepaverčiant jos „centralizuotai valdoma“.

Vokietijoje, Osnabriuko mieste, yra istorinė viduramžių turgaus aikštės vieta. Ji siekia aukšto namo sieną, kurioje įrengtas langelis. Pro tą langelį prekybos metu paskirti miesto pareigūnai iš aukšto žiūrėdavo, ar nekyla turgaus aikštėje kibirčių, ar visi prekiauja taikiai, šalims laisvai sutinkant parduoti ir pirkti už suderėtą kainą. Atrodo, kad turguje esantys piliečiai ir suprato, ir pageidavo, kad būtų toks langelis, nes jei nėra saugu pirkti ar parduoti, mainai nevyksta. Šie miesto pareigūnai žiūrėjo tvarkos, tačiau, kokios turguje yra kainos, jiems nerūpėjo, nes tai buvo laisvas šalių susitarimas. Galbūt šiandien to „langelio“ vaidmuo globalioje turgaus aikštėje ir galėtų tekti šiam viešajam pasaulio valdžios autoritetui?

Nuorodos

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Inflation#History>

² Popiežius Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 67.

³ <http://www.catholicnews.com/data/stories/cns/1104173.htm>

⁴ Jonas Paulius II. Enciklika *Centesimus annus*, 34.

⁵ Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 36.

KURČNEBYLIS IŠ DEKAPOLIO

23 eilinis sekmadienis (B)

Iz 35, 4–7; Jok 2, 1–5; Mk 7, 31–37

Yrane tik fizinis kurtumas, atskiriantis žmogų nuo socialinio gyvenimo. Egzistuoja dar viena mus kamuojanti negalia: tapome nebegirdintys ir Dievo atžvilgiu. Jo tiesiog nebegalime girdėti – mūsų ausys pilnos kitokių dažnių. Tai, kas apie Dievą sakoma, atrodo nemoksliška ir nebetinkama mūsų laikams. Tapę nebegirdintys ar net kurti Dievo atžvilgiu, prarandame ir gebėjimą su juo kalbėtis, į jį kreiptis. Taip imame stokoti esmingai svarbaus suvokimo. Mūsų vidiniams jausmams išskyla pavojus sunykti. Netekus tokio suvokimo, drastiškai ir pavojingai susiaurėja mūsų santykis su tikrove, mūsų gyvenimo erdvė grėsmingai apribojama: nebegirdime nebylaus negimusųjų ir silpnųjų šauksmo, negebame šeimoje ir darbo kolektyve išgirsti ir išklausti kitą.

Evangelistas Morkus Jėzaus ištartu aramėjišku žodžiu „*Efatá* – Atsiverk!“ tiesiogiai įvesdina mus į tą įvykį, kuris nutiko prieš du tūkstančius metų pagonių krašte Dekapolyje, dabartinėje pietų Libano teritorijoje. Jėzus nori, kad išgydymas vyktų „nuošaliau nuo minios“ (Mk 7, 33). Jis, regis, taip elgiasi norėdamas, jog stebuklas liktų paslėptas nuo žmonių akių, idant nekiltų ribotų ar iškreiptų jo asmens aiškinimų. Sprendimas pasivedėti ligonį į šalį lemia, jog gydymo akimirką Jėzus ir kurčnebylis yra vienu du, susiję nepakartojamu ryšiu. Tačiau pagrindinis šio epizodo momentas yra tai, kad Jėzus tą akimirką ieško tiesioginio santykio su Tėvu. Rašoma, jog Jėzus „pažvelgė į dangų, atsiduso“ (Mk 7, 34). Ligoniumi rodomas dėmesys, Jėzaus rūpinimasis juo susijęs su tvirta į Dievą kreipiamos maldos nuostata. Ir jo atodūsis nusakomas žodžiu, kuris Naujajame Testamente reiškia kokio nors stokojamo gėrio siekimą (plg. Rom 8, 23). Tad visas pasakojimas rodo, kad išitraukimas į ligonio bėdą Jėzų kreipia į maldą. Dar kartą išnyra jo nepakartojamas santykis su Tėvu – jo kaip Viengimio Sūnaus tapatybė. Jame, per jo asmenį įgyvendinamas gydomasis ir gailestingas Dievo veikimas. Neatsitiktinai minios baigiamoji pastaba po stebuklo primena kūrinijos įvertinimą, aptinkamą Pradžios knygos pradžioje: „Jis visa gerai padarė!“ (Mk 7, 37; plg. Pr 1, 31).

Kas ten pasakoma ir padaroma nėra tolimesniam praeitį: Jėzus tą patį naujai daro šiandien ir nuolatos. Krikšto apeigų pabaigoje prašoma: „Viešpats Jėzus Kristus, kuris padaro, kad kurtieji girdi ir nebyliai kalba, tepadedu tau, kad nebūtum kurčias(-ia) Dievo žodžiui ir nebylys(-ė) jį garbinti.“ Vadinasi, per mūsų Krikštą

Jėzus mus lygiai taip pat palytėjo ir ištarė: „*Efatá* – Atsiverk“, kad padarytų mus gebančius girdėti Dievą ir taip vėl padovanotų gebėjimą kalbėtis su Dievu. Tačiau tas vyksmas, Krikšto sakramentas, kaip toks, nėra magiškas. Krikštas atveria naują kelią. Juo esame įvedinami į besiklausiančiųjų ir kalbančiųjų bendrystę – į bendrystę su pačiu Jėzumi, vieninteliu, mačiusiu Dievą ir todėl galėjusiu apie jį papasakoti (plg. Jn 1, 18). Per tikėjimą jis nori padaryti mus savojo įsiklausymo į Tėvą bei kalbėjimo su juo bendrininkais. Pakrikštytojo kelias turi tapti augimo procesu, kai bręstama gyvenimui su Dievu ir išmokstama kitaip žvelgti į žmones bei kūriniją. Šiam dvasiniam augimui būtent klausia yra svarbiausia iš penkių žmogaus pojūčių. Ausys pasirengusios priimti Dievo žodį tam, kad atsivertų tikėjimui: „Tikėjimas – iš klausymo“ (Rom 10, 17).

Visa Izraelio tautos istorija paženklinta žodžio ir klausymosi: ne dviejų atskirtų veikimų, bet vienos tikrovės, vieno veikimo, nes, pasak Emanuelio Levino († 1995), „kalbėti ir klausytis yra tik vienas dalykas“. Štai kodėl Biblijoje nuskambėjęs kvietimas yra pirmasis ir tikrasis Įstatymas: „Klausykis, Izraeli!“ (Ist 6, 4). Nusiteikimas klausytis yra esminė nestabmeldiška tikėjimo sąlyga. Šventojo Benedikto († 560) reguloje taip pat parašyta: „Klausykis!“ Nėra parašyta: „Matyk!“ Juk mokinio laikysena turi būti švelni ir dėmesinga Dievo žodžiui, kuris keičia gyvenimą ir žvilgsnį į pasaulį. Žodis, persmelkiantis „širdies ausis“ (lot. *in aure cordis*), kaip sakė šv. Augustinas († 430) ir šv. Grigalius Didysis († 604).

Klausą reikia ugdyti. Triukšme ir decibelų šėlsme užmirštame, jog vienas didžiausių mūsų kultūros pokyčių pastaruosiu laiku susijęs būtent su klausia. Šalia šiltnamio efekto ir nenormalios klimato kaitos reikėtų perspėti ir apie kitą aplinkos pasikeitimą – klausos užterštumą, galbūt mažiau veikiantį florą ir fauną, tačiau nešanti nenusipėjamas pasekmes žmogaus psichikos stabilumui. Palyginti su ankstesniais amžiais, kur tylą buvo norma, o triukšmas – išimtis, mūsų postmodernus laikmetis padarė radikalų posūkį: tylą tapo išimtis, o triukšmas – norma. Dekapolyje (triukšmingo didmiesčio simbolis, išvertus iš graikų kalbos reiškia „dešimt miestų“) kurčnebylis negali girdėti Jėzaus žodžių ir pradėti tikėjimo kelionės. Tad prieš suteikdamas jam kalbą ir klausą, Jėzus pasitraukia su juo į nuošalią vietą ir tyloje prabyta į jį jam suprantama kalba – gestų kalba: paliečia jo liežuvį ir ausis. Taip atstatoma bendrystė, asmeninis santykis. Ir pirmasis žodis, kurį kurčnebylis gali išgirsti, yra būtent išganymo žodis: „*Efatá* – Atsiverk!“

KRYŽIAUS KELIAS

24 eilinis sekmadienis (B)

Iz 50, 4–9; Jok 2, 14–18; Mk 8, 27–35

Šis Evangelijos epizodas – Morkaus pasakojimo apie Jėzaus viešąją tarnybą takoskyra. Pokalbis apie Jėzaus tapatybę vyksta Pilypo Cezarėjos apylinkėse, apie 32 km į šiaurę nuo Galilėjos ežero. Nuo 4 m. prieš Kr. iki 34 m. po Kr. ši teritorija priklausė tetrarcho Pilypo, Erodo Didžiojo sūnaus, jurisdikcijai. Pasak Morkaus, Jėzus savo klausimą ištarė „kelyje“. Kelias, apie kurį kalbama, veda į Jeruzalę kaip išganyimo istorijos centrą, į vietą, kurioje turėjo išsipildyti Jėzaus kryžiaus bei prisikėlimo dalia ir kurioje po šių įvykių gimė Bažnyčia. Petro išpažinimas ir vėlesni Jėzaus žodžiai – šio kelio pradžia. Po skelbimo Galilėjoje tai esminė gairė – iškeliavimas kryžiaus link ir raginimas apsispręsti, mokinytę aiškiai atskiriant nuo besiklausančių, tačiau kartu nekeliujančių žmonių, aiškiai padarant ją Jėzaus naujosios šeimos – būsimosios Bažnyčios pradžia. Šiai bendruomenei būdinga, kad ji su Jėzumi yra kelyje; be to, mokinių apsisprendimas eiti kartu su Jėzumi pagrįstas pažinimu – Jėzaus pažinimu, kartu jiems dovanojamas ir vienatinio Dievo pažinimas.

Dvejopas klausimas, ką apie jį mano žmonės ir kuo jį laiko mokiniai, suponuoja, jog, viena vertus, yra išorinis Jėzaus pažinimas, nebūtinai klaidingas, bet, šiaip ar taip, jo neužtenka, o jam priešpriešiais – gilesnis pažinimas, susijęs su mokinyte bei kelio bendryste ir galintis augti tik čia. Žmonės mano, kad Jėzus yra Jonas Krikštytojas arba Elisas, arba dar kuris nors pranašas. Šiems vaizdiniams bendra tai, kad Jėzus įrikiuojamas į pranašo kategoriją, kaip aiškinimo raktą siūlomą Izraelio tradicijoje. Šios nuomonės išreiškia didesnę ar mažesnę priartėjimą prie Jėzaus slėpinio. Nuo jų visiškai įmanoma eiti prie to, kas tikra, tačiau jos pačios nepasiekia to, kas iš tikrųjų yra Jėzus, nepasiekia jo naujovės. Aiškinimas remiasi praeitimi, tuo, kas visur pasitaiko ir yra galima, bet ne juo pačiu, ne jo nepakartojamumu. Šia prasme ir šandien aptinkama šiek tiek su Kristumi susipažinusių, galbūt net moksliai jį studijavusių, bet su juo kaip savitu ir visiškai kitonišku nesusitikusių žmonių nuomonė.

Mokiniai, priešingai, tiki, kad Jėzus yra Mesijas. Jėzus pripažįsta jų tapatinimą, bet griežtai įsako jiems neskelbti jo mesijinės misijos, idant ji nebūtų sujaukta su anuometine laukiamo politinio Mesijo samprata. Jėzaus Kristaus veidas iki galo atsiskleis ant kryžiaus, Velykų slėpinyje. Tik tada bus galima garsiai kalbėti apie jį kaip Mesiją, kai bus aišku, kad Kristus yra Nukryžiuotasis. Graikiškas žodis „Kristus“ (gr. *Christòs*) yra kilęs iš veiksmažodžio *chrîô* – „patepti“: Kristus yra

pateptasis, o kadangi balzamu būdavo tepami karaliai ir dvasininkai, jo reikšmę tiksliau gali perteikti žodis „pašventintas“. Hebrajiškai „pateptas, pašventintas“ yra *mashiah*, iš čia kilo žodis „Mesijas“. Iš bendrinio žodžio Naujajame Testamente „Kristus“ tampa tikriniu Jėzaus vardu, nes pirmųjų amžių bendruomenė jį laikė Izraelio laukiamu Mesiju. Pats Jėzus, pasak Morkaus, tai patvirtina žydų aukščiausiojo teismo taryboje: į vyriausiojo kunigo klausimą: „Ar tu esi Mesijas, Šlovin-gojo Sūnus?“, jis atsakė: „Taip, Aš Esu“ (Mk 14, 61–62).

Kaip parašyta Apaštalų darbuose (11, 26), būtent Antiochijoje, dabartinėje Sirijos teritorijoje, Kristaus sekėjus pirmą kartą pagonyms pavadino „krikščionimis“ (gr. *christianois*), nes žydai juos vadino „nazariečiais“, o krikščionys vieni kitus vadindavo „mokiniais, broliais, šventaisiais“. Tai įvyko apie 45 m. po Kr. Romos istorikas ir biografas Gajus Svetonijus Trankvilas († apie 130), labiausiai pagarsėjęs veikalu „Cezarių gyvenimas“, lyg patvirtina Antiochijoje duotą apibrėžimą, tvirtindamas, jog jų įkvėpėjas buvo toks „Krestus“. Pirmajame Petro laiške „krikščionis“ jau yra garbingas vardas: „Bet jei nukenčia kaip krikščionis, tegul nesigėdija, o tegarbina šiuo vardu Dievą“ (1 Pt 4, 16).

Išties 70 m. po Kr., kai Morkus rašė šią Evangeliją, bendruomenės situacija nebuvo lengva. Buvo daug skausmo. Prieš šešerius metus, 64 m. po Kr., imperatorius Neronas paskelbė pirmą didžiulį persekiojimą ir išžudė daug krikščionių. 70 m. po Kr. prasideda persekiojimai Palestinoje, romėnai baigia sugriauti Jeruzalę. Kitose šalyse kyla nesutarimų tarp atsivertusių ir neatsivertusių į krikščionybę žydų. Didžiausiu sunkumu tampa Jėzaus kryžius. Žydų manymu, Nukryžiuotasis negalėjo būti tautos lauktasis Mesijas, nes Įstatymas skelbė, jog kiekvienas, kas kabo ant medžio, turi būti laikomas Dievo prakeiktuoju (plg. Iš 21, 22–23). Tačiau apaštalas Paulius, cituodamas šiuos žodžius Laiške galatams (3, 13), susieja juos su nukryžiuotuoju Išganytoju, kuris tapo prakeikimu, prisiimdamas mūsų prakeikimą – mūsų nuodėmes.

Tikėjimo į Jėzų, kaip į Kristų, kilmės vieta, t. y. krikščioniškojo tikėjimo apskritai vieta, yra kryžius. Mirties priežastį rodantis užrašas ant kryžiaus (plg. Jn 19, 19–22) paradoksaliai tapo „išpažinimu“, Jėzų laikančiu karaliumi (Mesiju, Kristumi), krikščioniškojo tikėjimo pradžios tašku. Šis Jėzus yra karalius, būdamas nukryžiuotas, nes jis įvykdo perversmą istorijoje ne kitus žudydamas, bet save atiduodamas kitiems. Jo kelias visose kartose yra ne žemiškos valdžios ir šlovės kelias, bet kryžiaus kelias. Tik tokiu būdu nuo laikino išganyimo pereinama prie amžino išganyimo, nuo dalinio išganyimo, skirto vienai tau-

tai, – prie visuotinio išganymo. Žinia, visais amžiais, taip pat ir šiandien, teisingą išpažinimą turintys krikščionys turi būti vis iš naujo mokomi Viešpaties, nes gan dažnai, pasivadinę Viešpatį į šalį, visomis savo gudrybėmis mėgįname tam sutrukdyti. Todėl tenka pripažinti, kad Petro

klaida vis pasikartoja istorijoje. Kai kurie Bažnyčios žmonės, net ir Petro įpėdiniai – popiežiai, elgėsi tam tikromis epochomis taip, lyg Dievo Karalystė būtų iš šio pasaulio ir turėtų būti įtvirtinta ginklu, užuot ėję kantrumo, gėrio ir, jeigu reikia, kankinystės – savęs atidavimo keliu.

MĄSTYMO POKYTIS

25 eilinis sekmadienis (B)

Išm 2, 12. 17–20; Jok 3, 16–4, 3; Mk 9, 30–37

Jėzus keliauja Jeruzalės link, kur bus suimtas, nužudytas ir po trijų dienų prikeltas. Jis užsuka paskutinį kartą į Kafarnaumą. Greičiausiai apsistoja Petro ir Andriejaus namuose. Paprastai apaštalai klausinėja Jėzų, ką reiškia vienas ar kitas dalykas. Šį kartą Jėzui reikia jų paaiškinimo: „Apie ką kalbėjotės kelyje?“ (*Mk 9, 33*). Jie sutrikę tyli, nes iš tiesų neturi kuo pasigirti: kalbėtasi visiškai priešingai tam, ką Žmogaus Sūnus paskelbė apie nuolankumo kelionę. Panašiai kaip ir Jėzaus skelbimą apie Velykų slėpinį lydėjo Petro prieštaravimas, atskleidęs, jog galvojama „ne Dievo mintimis“, taip ir dabar kilusios tarp mokinių diskusijos parodo, kad jie ir toliau mąsto grynai „žmonių mintimis“ (*Mk 8, 31–33*).

Jėzus vėl turi aiškinti (ir tai tęsis per visus amžius), jog mokinio kelias negali būti kitoks nei Mokytojo kelias. Dar kartą jis yra priverstas patikslinti sekimo juo reikalavimus: „Jei kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visų tarnas!“ (*Mk 9, 35*). Verta atkreipti dėmesį į Morkaus vartojamą žodį „tarnas“: jis vartoja graikišką žodį, kuris taip pat reiškia „diakonas“. Šis žodis pirmą kartą aptinkamas pasakojime apie Kanos vestuvių padavėjus, kurie patiekė svečiams paverstą vynu vandenį (plg. *Jn 2, 5. 9*). Matas šį žodį priskiria karaliaus tarnams palyginime apie karalaičio vestuves (plg. *Mt 22, 13*). Paulius taip pat save vadina Evangelijos tarnu (plg. *Kol 1, 23; Ef 3, 7*) ir Bažnyčios tarnu (plg. *Kol 1, 25*). Jonas juo nusako visus Jėzaus sekėjus: jie yra jo „diakonai“, jo tarnai (plg. *Jn 12, 26*).

Šios Naujosios Sandoros tarnystės apibrėžimą randame Antrajame laiške korintiečiams, parašytame apie 57 m. po Kr.: „Mes niekam jokių atžvilgiu neduodame akstino nupulti, kad mūsų tarnystė nebūtų peiktina. Priešingai: visa kuo mes pasirodome Dievo tarnai [gr. *diákonoi*], didžiai kantrūs sielvartuose, negandose, suspaudimuose, plakiuose, kalėjimuose, sąmyšiuose, sunkiuose darbuose, budėjimuose, badavimuose; pasirodome tyrumu, išmintimi, pakantumu, gerumu, Šventąja Dvasia, neveidmaininga meile, tiesos žodžiu, Dievo jėga, teisumo ginklais

iš kairės ir iš dešinės; gerbiami ir žeminami, šmeižiami ir giriami, laikomi apgavikais ir teisiais, nepažįstamais ir žinomais; kai mirštame ir štai vėl gyvuojame, kai esame baudžiami – ir nenužudomi, kai liūdime – ir visą laiką esame linksmi, kai būdami beturčiai, praturtiname daugelį, kai nieko neturime – ir viską turime“ (6, 3–10).

Vadinasi, reikia priimti kita tvarka išdėstytas vertybes, radikaliai besiskiriančias nuo pasaulio vertybių, būtinas mąstymo kokybinis pokytis. „Jei kas trokšta būti pirmas.“ Trokšti būti pirmam nėra draudžiama, tai nėra nuodėmė. Jėzus tik apreiškia naują ir skirtingą kelią tai pasiekti: ne kitų sąskaita, bet kitų naudai. Juk jis tęsia: „...tebūnie paskutinis ir visų tarnas“. Šis tarnystės kelias yra priešingas galios troškimui, vedančiam į situaciją, kai vienas viešpatauja, o kiti tarnauja; vienas tapo „laimingas“ (jei apskritai galima viešpataujant būti laimingam), kiti – nelaimingi; vienas yra nugalėtojas, visi kiti – nugalėti. Šio sekmadienio antrajame skaitinyje šv. Jokūbas kelia sudėtingą ir amžiną klausimą: „Iš kur atsiranda karai, iš kur tarp jūsų kivirčiai?“ (*Jok 4, 1*). Jėzus evangelijoje mums pateikia atsakymą, kad visa tai iš troškimo viešpatauti; bet koks pasaulyje esantis blogis, ypač karai, kyla būtent iš tos šaknies – iš noro save laikyti didesniu už kitus.

Jėzus padarė revoliuciją (lot. *revolutio* – pokytis) ne kitus naikindamas, bet save atiduodamas kitiems, tarnaudamas kitiems, pakeldamas kitus. Tai nėra gyvenimo ar pažangos nuvertinimas, greičiau priešingai – gyvenimo postūmis, tikrasis gyvenimas. Jėzus nepanaikina didelių darbų troškimo. Yra privalu būti pirmam, tačiau to siekiama ne lipant per kitų galvas, bet nusižeminant ir pakeliant kitus kartu su savimi. Matome aiškų skirtumą tarp pagonybės ir krikščionybės. Pagonys aukština silpnojo auką stipresniojo naudai, krikščionybė – stipresniojo auką silpnesniojo naudai. Žmonijos istorija pasikeitė nuo to laiko, kai Dievas nuolankiai pasilenkė prie mūsų (plg. *Jn 1, 14; 13, 1–17*). Dabartinės visuomenės didžiausias pasididžiavimas yra rūpinimasis kenčiančiais, prispaustaisiais, neįgaliaisiais. Tai kyla tiesiogiai iš krikščioniškosios revoliucijos, nors ir paradoksalu, jog ta pati visuomenė šiandien nusigręžia nuo krikščionybės, iš kurios gavo savo pamatines vertybes.

IŠGANYMO IR PRAŽŪTIES KLAUSIMAS

26 eilinis sekmadienis (B)

Sk 11, 25–29; Jok 5, 1–6; Mk 9, 38–48

Šio sekmadienio Evangelijos tekste sužinome, kad kažkas, nepriklausantis apaštalų būriui, išvarinėja demonus Jėzaus vardu. Apaštalas Jonas mato ir draudžia: „Mes jam draudėme, nes jis nepanoro eiti su mumis“ (Mk 9, 38). Pavydu, nes prieš tai patiems apaštalams nepavyko išvaryti demono iš berniuko (plg. Mk 9, 14–29); dabar jie norėtų nepripažinti sėkmingo nepažįstamojo atlikto egzorcizmo tik todėl, kad jis nepriklauso jų bendruomenei. Jėzus atsako: „Nedrauskite jam! Nėra tokio, kuris mano vardu darytų stebuklus ir galėtų čia pat blogai apie mane kalbėti. Kas ne prieš mus, tas už mus!“ (Mk 9, 39–40). Prisiminkime, ką Viešpats pasakė matydamas pagonio šimtininko pasitikėjimą: „Iš tiesų sakau jums: niekur Izraelyje neradau tokio tikėjimo! Todėl aš jums sakau: daugelis ateis iš rytų ir vakarų ir susės Danguos Karalystėje prie stalo su Abraomu, Izaoku ir Jokūbu“ (Mt 8, 10–11). Panašų palankumą Jėzus parodė kanaanietei, pagirdamas jos tikėjimą ir išgydydamas jos sergančią dukterį (plg. Mt 15, 21–28).

Jėzaus nurodytas kelias gali pakeisti istorijos eiga: kas daro gera, kas paduoda stiklinę vandens, tas yra už mus. Tai nėra reliatyvizmo ar religinio sinkretizmo kelias. Juk Bažnyčia skelbia ir turi skelbti Jėzų Kristų, kuriame žmonės randa gyvenimo pilnatvę ir kuriame Dievas visa sutaikė su savimi (plg. Rom 5, 10–11; 2 Kor 5, 18–19; Kol 1, 20. 22). Tačiau tuo neatmetamas dialogas ir bendras tiesos ieškojimas įvairiose gyvenimo srityse, nes, anot šv. Tomo Akviniečio († 1274) pasakymo, „kiekviena tiesa, nesvarbu kieno pasakyta, ateina iš Šventosios Dvasios“.

Iš tiesų juk daugelis žmonių be jų kaltės neišgirdo gyvenime Evangelijos skelbimo arba buvo papiktinti krikščionių veidmainystės bei prievartos ir mirė nepriėmę Krikšto ir netapę Bažnyčios nariais. Tačiau jei jie kovojo prieš demonus, neteisybę, vulgarumą, smurtą ir gebėjo duoti gyvenimą, ateitį, laisvę sutiktiems žmonėms, tada jie „nepraras savo užmokesčio“ (Mk 9, 41). Pirmajame laiške Timotiejui aiškiai sakoma, jog „Dievas trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“ (2, 4). Tik Dievas gali spręsti, ar žmogus pasirinko gyvenimo kryptį ir prisilietė prie Kristaus velykinio slėpinio. Dievas, jam vienam žinomu būdu, suteikia išganyto galimybę kiekvienam žmogui Šventojoje Dva-

siuje, kad jis atsiverstų ir paklustų jam tiek, kiek jį gali pažinti. Be abejo, žmogus šią galimybę gali atmesti, nes Dievas sukūrė jį apdovanotą laisva valia ir nenori jam daryti prievartos. Tad ir Krikštas bei formalus priklausymas Bažnyčiai dar nėra amžinojo gyvenimo laidas, jeigu negyvenama pašvenčiamojėje malonėje.

Todėl Bažnyčia moko, kad visi žmonės, kurie be savo kaltės nepažįsta Kristaus ir jo Bažnyčios, bet nuoširdžiai ieško Dievo ir klauso savo sąžinės balso, pasieks išganytą. Yra žmonių, kurie priklauso Kristui, ir galbūt jie to net nežino. Mato evangelijoje rašoma, jog Paskutinio teismo dieną teisieji nustebe klaus: „Viešpatie, kada gi mes tave matėme alkaną ir pavalgydinome, trokštantį ir pagirdėme? Kada gi mes matėme tave keliaujantį ir priglaudėme ar nuogą ir aprengėme? Kada gi matėme tave sergantį ar kalinį ir aplankėme? Ir atsakys jiems karalius: Iš tiesų sakau jums, kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių, man padarėte“ (Mt 25, 37–40). Tačiau tie, kurie žino, kad Jėzus Kristus yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14, 6), bet nenori juo sekti, neturės kito kelio į išganytą. Taip pat „negali būti išganyti tie, kurie, žino, kad Katalikų Bažnyčią Dievas įsteigė per Jėzų Kristų kaip būtinybę, bet atsisako arba į ją įžengti, arba joje pasilikti“ (*Lumen gentium*, 14). Tai nusako šv. Kiprijono († 258) ir Origeno († 253) suformuluotas teiginys *Extra Ecclesiam nulla salus* (lot. „Ne Bažnyčioje nėra išganyto“).

„Jeigu tavo akis, ranka, koja gundo tave ir piktna kita, tai pašalink juos...“ (plg. Mk 9, 43–48). Radikali, semitams būdinga paradokso kalba, kuri mums primena reikalo rimtumą, nes iš tikro įmanoma apvilti gyvenimą, likti anapus išganyto. Ji nurodo kiekvienam jo asmeninę atsakomybę: „tavo akis, tavo ranka...“, vadinasi, „tu pats esi sau pavojus, galintis užkirsti kelią į išganytą“; nuodėmė ne visada yra kitų: Bažnyčios, visuomenės ar kaimyno. Sprendimas, kaip pašalinti blogį, yra ne nukirsta, bet perkeista ranka, kuri ištiesia šalto vandens stiklinę net ir nepažįstamam – „ne mūsikiui“ – žmogui. Fizinis rankos (kojos, akies) sužalojimas neišlaisvina mūsų iš senojo mąstymo ir pikty minčių, kylančių iš mūsų vidaus ir vedančių mus į nuodėmę (plg. Mk 7, 21–23). Tik savo širdies gelmėse, Dievo malonės padedami, galime ir turime drąsiai išrauti blogį su šaknimis, atlikti giluminę amputaciją, kuri kartais yra daug skausmingesnė, negu kojos ar akies praradimas.

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Vygantas Malinauskas

Moralės normų galiojimas teisėje

Pastaruoju metu visuomenėje vykstančios diskusijos su nauju aktualumu iškėlė klausimą, koks gi ryšys sieja teisę ir moralę. Šis klausimas yra beveik toks pat senas kaip ir patys pamąstymai apie tai, kas yra teisė. Tačiau mūsų laikais jis įdomus tuo, kad Lietuvos teisėje vyraujanti teisinio pozityvizmo atmaina dažnai pabrėžia teisės ir moralės atskirumą, kuris praktikoje paprastai reiškia, kad teisės saugos institucijos gali remtis vien tik pozityviaja teise (net jei ji prieštarauja moralės normoms). Tai kažkuo primena teisininkų mėgstamą kartoti Bažnyčios ir valstybės atskyrimo principą. Nors nei LR Konstitucija, nei kiti įstatymai *expressis verbis* nėra tokio principo įtvirtinę. Kita vertus, dalies visuomenės nuotaikas vadinamųjų *Garliavos įvykių* fone galima interpretuoti kaip protestą prieš valstybės teisinę santvarką, besiremiančią teisės atskyrimu nuo moralės. Nors teisinėje praktikoje bei studentams dėstomoje teorijoje vyrauja požiūris, kad teisė ir moralė yra atskiros ir autonomiškos visuomenės gyvenimą reguliuojančių normų sferos, toks požiūris ne tik gali, bet ir turi būti vertinamas kritiškai.

Kad moralės ir teisės santykio klausimas nėra viena-reikšmiškai išspręstas pačioje pozityviojoje teisėje, liudija aukščiausio šalies įstatymo – Konstitucijos nuostatos. Savaiame aišku, joks pozityviosios teisės aktas, įskaitant Konstituciją, negali būti kriterijus sprendžiant santykio tarp pozityviosios teisės ir moralės normų klausimą. Tačiau jis gali padėti iliustruoti problemas, kurios kyla bandant atriboti teisę ir moralę. LR Konstitucijoje įtvirtinta nuostata, jog „Teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai“ (109 str. 1 dalis), nėra lengvai suderinama su kita Konstitucijos nuostata, kad „Teisėjai nagrinėdami bylas klauso tik įstatymo“ (109 str. 3 dalis). Jei valstybėje teisingumas nėra suprantamas ir įgyvendinamas mechaniškai bei formaliai, galima nesunkiai įsivaizduoti situaciją, kai teisingumo įgyvendinimo siekiantis teismas gali nuspręsti netaikyti kokio nors įstatymo todėl, kad jo taikymas iš esmės prieštarautų teisingumui. Tačiau taip elgdamasis teismas aiškiai klausytų ne „tik įstatymo“. Ši dilema parodo, kad teisingos teisinės valstybės įgyvendinimas negali remtis tik teismų ir kitų teisę taikančių valstybės institucijų formaliu klusnumu pozityviajai teisei. Kita vertus, net ir pripažįstant, jog moralė yra neatskiriamai susijusi su teise, lieka nemažai probleminių klausimų: kokiu pagrindu moralės principai ir reikalavimai gali būti laikomi teisės šaltiniu (jei jie nėra įtvirtinti pozityviosios teisės normų), kada ir kaip teismai gali taikyti

moralines normas, ar moralės normos yra pakankamai objektyvios, kad galėtų tapti teisės šaltiniu teismams ir kitoms valstybės institucijoms, galiausiai kokia turi būti teisė, kad asmenys turėtų priešastį jai paklusti?

Bene išsamiausiai į šiuos klausimus bando atsakyti prigimtinės teisės samprata. Pati prigimtinė teisė plačiaja prasme yra ne tik teisės, bet ir etikos, politikos, ekonomikos teorija. Siaurąja prasme prigimtinė teisė yra teisės teorija besiremianti idėja, kad teisė, kaip mąstančių būtybių visuomenės gyvenimą reguliuojanti tvarka, turi paklusti aukštesniems reikalavimams ir principams. Kitaip tariant, teisė prigimtinės teisės požiūriu negali būti griežtai atsieta nuo moralės. Negana to, pačios moralės normos yra būtina teisės sudėtinė dalis. Tačiau, kad moralės reikalavimai galėtų būti teisės šaltiniu, jie turi būti pakankamai objektyvūs.¹ Priešingu atveju rėmimasis moralės standartais, kurie ne tik konkuruoja su pozityviosios teisės normomis, bet ir yra jų vertinimo kriterijus, mažai kuo skirtųsi nuo teisės pajungimo atskirų individų subjektyvioms vertybėms ar nuomonėms. Moralės normų, kaip teisės šaltinio, objektyvumas gali būti grindžiamas dviem būdais. Viena vertus, teismai ir kitos teisę taikančios valstybės institucijos gali remtis tuo, kas vadinama visuomenės morale. Pavyzdžiui, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 9 straipsnio antra dalis nustato, kad „laisvė skelbti savo religiją ar tikėjimą gali būti apribojama tik tiek, kiek yra nustatęs įstatymas, ir tik tada, kai tai būtina demokratinėje visuomenėje jos saugumo interesams, viešajai tvarkai, žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti“. Visuomenės moralė gali būti tam tikra prasme objektyvus, empiriškai patikrinamas kriterijus. Tačiau rėmimasis tam tikrų moralinių nuostatų paplitimu visuomenėje nebūtinai atsako, kokia turi būti teisinga visuomenės tvarka. Dauguma visuomenės narių gali nepaisyti tam tikrų esminių moralinių normų arba vadovautis moralės normomis, neduodančiomis pagrindo jas laikyti galutiniu teisingumo kriterijumi kitų teisės normų atžvilgiu. Kita vertus, moralės normų, kaip teisės šaltinio, objektyvumas gali būti grindžiamas tuo, kad egzistuoja pakankamai protinga priešastis visuomenei laikytis jų reikalavimų nustatant visuomenės gyvenimo tvarką.

Klasikinė prigimtinės teisės teorija remiasi Tomo Akviniečio iškeltu pamatiniu prigimtinės teisės principu – daryti gera ir vengti blogio. Šis principas, pasak šiuolaikinių prigimtinės teisės teoretikų, taip pat gali būti laikomas ir žmogaus veiksmų protingumo vertinimo principu.² Veiksmai, kuriais siekiama gėrio, gali būti suprantami kaip turintys prasmę. Savo ruožtu toks traktavimas leidžia kalbėti apie prigimtinę teisės

teoriją kaip teoriją, kuri remiasi teisinės tvarkos protingumo prielaida. Žmogaus veiksmai gali būti laikomi protingais, jei turi protingą priežastį. Pakankama priežastis protingoms būtybėms veikti yra jų protu suvokiamas gėris arba gėriai. Praktinis protas yra tai, kas skatina pasirinkti gėrį ir nurodo, kaip jis turi būti siekiamas. Moralės reikalavimai, kurie yra ne kas kita, kaip praktinio proto reikalavimai, apima abu šiuos aspektus. Tačiau, kad veiksmas būtų moralus, neužtenka tiesiog tik siekti gėrio. Gėrio turi būti siekiama tam tikru moraliu būdu. Kitaip tariant, turi egzistuoti ne tik objektyvūs gėriai, bet ir taisyklės, leidžiančios iš įvairių galimų gėrio siekimo būdų pasirinkti moraliu požiūriu pranašiausią. Kad moralės reikalavimai galėtų būti teisės šaltinis ir teisės taikymo kriterijus, tiek gėriai, į kuriuos moralės reikalavimai nukreipia žmogaus veiksmus, tiek taisyklės, kuriomis vadovaujama siekiant gėrių, turi pasižymėti ne vien objektyvumu, bet ir universalumu. Tačiau ar tai įmanoma atsižvelgiant į žmogiškų skonių, polinkių ir troškimų įvairovę?³ Prigimtinės teisės teoretikai pamatinių žmogaus gėrių universalumą grindžia skirtingais, tačiau nebūtinai vienas kitą paneigiančiais argumentais. Prigimtinio gėrio, į kurį kreipia praktinis protas, universalumas gali būti išvedamas iš tam tikrų visų žmonių prigimčiai būdingų troškimų ir polinkių. Pavyzdžiui, visiems normaliems žmonėms būdingas troškimas gyventi ir vengti smurtinės mirties. Taip pat jis gali būti išvedamas remiantis išvalga, kad visiems žmonėms iš prigimties būdingi tam tikri gebėjimai. Todėl gėriai yra tai, kas padeda žmonėms iš prigimties būdingus gebėjimus išskleisti ir išstobulinti. Tokia prigimtinio gėrio samprata atsispindi Romano Guardini išvalgoje: „daryti gėrį reiškia tai, kas egzistenciją daro vaisingą ir turtingą. Tad gėris yra tai, kas gyvenimą išlaiko ir veda į pilnatvę, bet tik tada, kai tai daroma dėl jo paties“.⁴ Pasak Guardini, kad siekiamas gėris taptų moraliu gėriu, jis turi būti „daromas dėl jo paties“. Tačiau, kad gėris būtų daromas dėl jo paties, jis pats turi būti *gėris savyje*. Praktinis protas, skatindamas daryti gera ir vengti blogio, galiausiai mus kreipia į gėrius, kurie yra gėriai *patys savyje*. Vienas iškiliausių šiuolaikinių laikų prigimtinės teisės teoretikų Johnas Finnis tokius *gėrius savyje* vadina pamatiniais gėriais. Jo teigimu, pamatiniai gėriai negali būti suredukuojami iki bendresnių gėrių ar išvedami iš kitų gėrių. Taip pat vieni pamatiniai gėriai negali būti pakeičiami kitais. Kad žmogaus egzistencija būtų „vaisinga ir turtinga“, reikia ne vieno ar kelių, bet visumos pamatinių gėrių. Tokiems pamatiniam žmogiškiesiems gėriams priklauso gyvenimas ir sveikata, pažinimas, harmoningas sugyvenimas su kitais žmonėmis.⁵ Pamatiniai gėriai gali būti siekiami ir įgyvendinami įvairiais būdais, kurie moraliu požiūriu nėra vienodos vertės. Pavyzdžiui, nusikaltimas

taip pat gali būti to, ką galima laikyti pamatiniu gėriu, siekimo būdas. Tam, kad moralės normos galėtų funkcionuoti kaip universalios bei visuotinės, jos turi ne vien kreipti į tam tikro gėrio siekimą, bet ir duoti universalias gaires, kuriomis vadovaujantis pamatiniai gėriai gali būti pasiekiami konkrečiose situacijose. Germainas Grisezas, sekdamas prigimtinės teisės tradicija, siūlo universalios taisyklės formuluotę, kurią jis vadina pirmuoju moralės principu: „savanoriškai veikiant dėl žmogiškųjų gėrių ir vengiant to, kas jiems prieštarauja, privaloma pasirinkti ar kitaip siekti tik tų [gėrio įgyvendinimo] galimybių, kurios suderinamos su integralaus savęs išpildymo siekiu“.⁶

Tačiau net jei galima sutikti, jog egzistuoja universalūs žmogiškieji gėriai bei universalūs moraliniai principai, nurodantys gaires, kaip šių gėrių siekti, ar to pakanka norint moralės principus ir reikalavimus laikyti lygiaverčių teisės šaltiniu pozityviosioms teisės normoms? Čia atkreiptinas dėmesys, kad moralės nelaikymas teisės šaltiniu bei integralia teisės dalimi savaime nereiškia, jog moralė nedaro jokios įtakos teisei. Net ir nepripažindamos moralės kaip teisės šaltinio, teisėkūros bei teisės taikymo institucijos gali atsižvelgti į moralės principus. Ypač tai pasakytina apie įstatymų leidėjus, kurie leisdami įstatymus dažnai moralines nuostatas paverčia teisinėmis normomis. Tačiau toks atsižvelgimas į moralę teisėkūroje bei justicijoje savaime nesuteikia moralės normoms statuso, leidžiančio jas laikyti teisiniu kriterijumi sprendžiant dėl atskirų teisės normų teisėtumo bei galiojimo. Taip pat toks atsižvelgimas dar neleidžia daryti išvados apie būtiną teisės ir moralės sąsają.

Siekiant suprasti ryšį, siejantį moralę ir teisę, svarbu atkreipti dėmesį į žmogaus kaip visuomeninės būtybės prigimtį. Žmogus iš prigimties savo visaverčio žmogiško klestėjimo negali pasiekti be bendruomenės ir visuomenės. Tam tikri žmogaus pamatiniai gėriai gali būti realizuojami tik visuomenėje ir visuomenei padedant. Kad žmogaus visaverčiam klestėjimui būtini pamatiniai gėriai būtų prieinami kiekvienam individui, visuomenėje turi egzistuoti tam tikra tvarka. Kadangi pamatiniai visuomenės gėriai individams gali būti prieinami įvairiais būdais, nustatant tvarką neužtenka tik tiesiogiai iš pamatinių moralinių principų išvedamų taisyklių. Tam reikia taisyklių, kurios iš kelių lygiaverčių tvarkos variantų pasirenka kurį nors vieną, kaip privalomą visiems visuomenės nariams. Pavyzdžiui, pamatinis sveikatos ir gyvybės gėris nebus iki galo prieinamas, jei nebus saugumą sveikatai ir gyvybei keliuose užtikrinančių eismo taisyklių. O taisyklės gali nustatyti tiek judėjimą dešine, tiek kaire kelio puse, abiem atvejais vienodai siekti to paties pamatinio gėrio. Šiuo atveju pats taisyklių buvimas yra

tam tikras gėris, sukuriantis naują moralinę pareigą jų laikytis. Pareigą, kurios anksčiau nebuvo. Šis pavyzdys atkreipia mūsų dėmesį į du svarbius dalykus. Pirmiausia, kad kasdieniame gyvenime būtų pasiekti pamatiniai gėriai, į kuriuos mus kreipia praktinio proto principas, vien tik moralės normų ir iš jų tiesiogiai išvedamų taisyklių neužtenka. Būtina pozityviosios teisės normomis nustatoma protinga ir teisinga teisinė tvarka. Kita vertus, moraliniai reikalavimai gali kilti ne tik iš pamatinių gėrių bei moralinių principų, bet ir iš pozityviosios teisės normų. Pavyzdžiui, asmuo, kuris nesilaiko kelių eismo taisyklių, pažeidžia ne tik teisės, bet ir moralės reikalavimus.

Bet jeigu gėriai, į kuriuos esame kreipiami moralės reikalavimų, gali būti visiškai realizuojami tik remiantis pozityviaja teise, ar tai reiškia, jog ir pati pozityvioji teisė negali visavertiškai egzistuoti atskirai nuo moralės? Atsakymas į šį klausimą kyla iš atsakymo į kitą klausimą – kaip ir kodėl pozityvioji teisė suteikia priešastį jai paklusti? Pozityvioji teisė pati savaime nesuteikia vidinių priešasčių jai paklusti. Vidinė priešastis paklusti pozityviosios teisės nuostatoms kyla tuomet, jei tos nuostatos mus kreipia į tai, ką mes praktinio proto pagalba suvokiame kaip gėrį. O praktinis protas negali kreipti į tai, kas iš esmės prieštarautų moralinėms nuostatoms. Atsiejus teisę nuo moralinių nuostatų, nebelineka vidinių priešasčių laikytis teisės normų. Nesant vidinių priešasčių, teisė lieka teisės normų, kurių veikimas užtikrinamas tik valstybės prievarta, sistema. Ar teisė, kurios galiojimas remiasi tik valstybės prievarta, gali apskritai būti laikoma tikra teise? Žinomas posakis *lex iniusta non est lex* dažnai yra interpretuojamas kaip teiginys, jog įstatymas, neatitinkantis teisingumo (kuris yra pirmiausia moralės kategorija) reikalavimų, apskritai nėra teisė. Į tai teisinio pozityvizmo atstovai atsikerta, kad net tokios teisingumo ir pamatinių žmogaus gėrių bei teisių nepaisiusios valstybės kaip Sovietų Sąjunga ar nacistinė Vokietija nepaneigiamai turėjo veikiančius įstatymus ir teisinę sistemą. Anot jų, tai, kad tos sistemos nesilaikė esminių moralės principų reikalavimų, nepanaikino fakto, jog jose egzistavo teisė. Tarp šiuolaikinių prigimtinės teisės atstovų vyrauja labiau niuansuota *lex iniusta non est lex* principo interpretacija. Jų manymu, teisingas šio principo aiškinimas būtų ne tai, kad neteisingas įstatymas nėra įstatymas, bet kad neteisingam įstatymui trūksta tam tikrų esminių savybių, kurios jį padaro visaverčiu įstatymu.⁷ Analogiškai gali būti aiškinamas posakis, jog blogas gydytojas nėra gydytojas arba blogas mokytojas nėra mokytojas. Tiek blogas gydytojas, tiek blogas mokytojas gali formaliai atlikti savo profesines funkcijas. Tačiau jų atlikimas pasižymės esminiais trūkumais. Jiems trūks esminių savybių

savo profesinėms funkcijoms visavertiškai vykdyti. Neteisingas įstatymas formaliai išlieka įstatymas, jei atitinka formalius teisės normų galiojimo ir teisėtumo kriterijus. Tačiau tam, kad jis galėtų visavertiškai funkcionuoti kaip įstatymas, jam trūksta esminių savybių. Nuo moralės principų bei reikalavimų atskirta teisė praranda tam tikras savo esmines savybes. Ji praranda galimybę apeliuoti į praktinį protą, kreipiantį mūsų veiksmus gėrio linkme. Įstatymai ir teisė, kurie neduoda priešasties jais vadovautis, negali visavertiškai funkcionuoti. Nesant arba trūkstant visavertiškų įstatymų, savo ruožtu negali visavertiškai funkcionuoti ir pilietinė visuomenė, apie kurią pastaruoju metu tiek daug kalbama. Vien tik pozityviaja teise besiremianti visuomenė rimtai rizikuoja ilgai tapti atskirą visuomenės grupių kovos dėl savo interesų lauku. Kovos, kurioje net žmogaus teisės paverčiamos atskirų grupių interesų įtvirtinimo priemone.

Jau senovės graikai ir romėnai pastebėjo, kad nepaisant kultūrinių, tautinių, ekonominių skirtumų skirtingos tautos turi panašias ar net identiškas teisės normas. Praktiškai visose tautose egzistuoja normos, leidžiančios nukentėjusiam pusei kreiptis dėl neteisėtais veiksmais padarytos žalos atlyginimo, draudžiančios nekaltą žmogaus nužudymą, testamentą klostojimą ir taip toliau. Romėnai šį reiškinį pavadino *ius gentium*. *Ius gentium* fenomenas rodo, kad bet koks bandymas nustatyti protingą tvarką, kurioje atskiri individai, šeimos ir kiti visuomeniniai dariniai galėtų bent patenkinamai egzistuoti, veda prie išvados apie tam tikrus būtinus principus, kurių turi laikytis teisinė sistema.⁸ Finnis tokių teisės principų bei taisyklių egzistavimą vadina racionalia teisinės tvarkos būtinybe, kylančia iš poreikio apsaugoti tai, kas negali teisėje būti laisvo pasirinkimo objektu⁹. Kitaip tariant, tam tikrus universalius pamatinius žmogaus gėrius, be kurių teisinė tvarka negalėtų būti laikoma nei teisinga, nei protinga. Tomas Akvinietis tokių aukštesnių teisės principų bei taisyklių egzistavimą grindė tuo, kad jos protu gali būti tiesiogiai išvedamos iš aukščiausiųjų moralės principų, kurių pažinimas yra prieinamas visiems žmonėms.¹⁰ Šiuolaikinė tarptautinė teisė laikosi nuostatos, kad civilizuotos tautos turi laikytis tam tikrų teisės normų bei principų nepriklausomai nuo to, ar toje valstybėje egzistuoja atitinkami įstatymai arba sutartiniai įsipareigojimai šių normų ir principų laikytis. Tarptautinėje teisėje tokia „aukštesnė teisė“, kurios laikytis privalo visos valstybės, vadinama *ius cogens*. *Ius cogens* taikoma taip, lyg ji būtų teisė, savaime galiojanti kiekvienoje valstybėje. *Ius cogens* pavyzdys gali būti nuostata, kad valstybė negali išsiųsti pabėgėlio atgal į valstybę, kurioje jam gresia kankinimai ar mirtis. Tokie teisės aukštesnieji principai nėra tik tarptautinė-

je bendruomenėje priimtoms moralės normos, į kurias turi atsižvelgti valstybės bei tarptautinės organizacijos. Jie yra laikomi pačios teisės dalimi. Būdami „racionalia teisinės sistemos būtinybe“, šie aukštesnieji teisės principai bei taisyklės teisinėje sistemoje gali veiksmingai funkcionuoti tik tuomet, jeigu jie veikia pačios „teisinės sistemos viduje“ ir tiesiogiai saisto teismus bei kitas teisės taikymo institucijas. Iškėlus juos „už teisinės sistemos ribų“, suteikiant jiems tik visuomenėje priimtoms moralės statusą, teisinė sistema nustotų funkcionuoti kaip tvarka, padedanti visiems visuomenės nariams pasiekti žmogiško klestėjimo. Nesivadovaudama aukštesniaisiais teisės principais teisė lengvai virsta biurokratinės valdžios aparato bei galingųjų interesų užtikrinimo priemone.

Net jei vadovaujamesi tik pozityvistine teise, griežtai atskiriančia teisės ir moralės normas, moralės reikalavimų paisymas išlieka aktuali problema. Tokie šiuolaikiniai pozityvistinės teisės teoretikai kaip Josephas Razas laikosi nuostatos, kad teismai turi pareigą tam tikrais atvejais taikyti moralės principus ar taisykles, net jei tai reiškia galiojančios teisės pakeitimą ar jos atsisakymą¹¹. Taikant tokią nuostatą nacistinės Vokietijos atvejui, galima būtų sakyti, kad tuometiniai Vokietijos teismai turėjo atsisakyti taikyti tam tikras teisės normas, kadangi jos, nors būdamos galiojanti teisė, moraliniu požiūriu buvo pernelyg neteisingos. Prigimtinės teisės teorija, nors visiškai pritardama požiūriui, kad iš esmės neteisingi įstatymai neturi būti taikomi, pateikia kitokį pateisinimą. Prigimtinės teisės požiūriu moraliniai principai ir taisyklės, išvedami tiesiogiai iš pirmųjų moralės principų, nėra už teisės ribų. Jie yra integrali teisės dalis. Jais vadovaudamasis teismas ar kita teisės institucija ne atsisako vadovautis teise ir įstatymais, bet vadovaujasi „aukštesniąja teise“, kuri yra neatsiejama kiekvienos civilizotos teisinės sistemos dalis. Kadangi prigimtiniai įstatymai prigimtinės teisės požiūriu priklauso pačiai teisei (o ne nuo teisės atskirai visuomenės moralei), jie drauge apsaugo visuomenę nuo teismų savivalės. Kaip ir aukštesnės bei žemesnės galios teisės normų kolizijos atveju, teismas turi taikyti aukštesnės galios normą. Tačiau jis taip pat lieka įpareigotas laikytis kitų normų, kurios neprieštaruja aukštesnėms normoms. O prieštaraujančią normą pakeisti arba taikyti taip, kad ji būtų suderinama su tomis pozityviosios teisės normomis, kurios neprieštaruja teisingumui bei aukštesniems teisės principams. Remiantis šiuo požiūriu Lietuvos Respublikos Konstitucijos norma, kad nagrinėdami bylas teismai „klauso tik įstatymo“, gali būti iki galo ir be prieštaravimų įgyvendinama tik tuomet, jei valstybė vadovaujasi ne tik pozityviaja teise, bet ir prigimtiniais įstatymais.

Nuorodos

¹ John Finnis, „Natural Law Theories“, in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ed. Edward N. Zalta, Fall 2011., 2011, <http://plato.stanford.edu/archives/fall2011/entries/natural-law-theories/>.

² Mark Murphy, „The Natural Law Tradition in Ethics“, in *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ed. Edward N. Zalta, Winter 2011., 2011, <http://plato.stanford.edu/archives/win2011/entries/natural-law-ethics/>.

³ Ibid.

⁴ Tarptautinė teologijos komisija, „Visuotinės etikos paieška: naujas požiūris į prigimtinių įstatymą“, *Bažnyčios žinios*, Nr. 4/340 (Vasario 27, 2010), 21.

⁵ Finnis, „Natural Law Theories“.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

Viktorija Plečkaitytė MVS

Dovana Krikšto jubiliejui

Palaimintojo Jurgio Matulaičio metai jau įpusėjo. Ką tik birželio 28-ąją minėjome 25-ąsias palaimintojo beatifikacijos metines, Marijampolėje liepos 7–15 d. su didesniu nei įprasta pakilumu išgyventas Pal. Jurgio minėjimo (atlaidų) aštuondienis. O tuo pačiu metu visuotinėje Bažnyčioje jau visu smarkumu rengiamasi popiežiaus Benedikto XVI paskelbtiems Tikėjimo metams. Vis daugiau šio pasirengimo atgarsių pasiekia ir mus. Jau į lietuvių kalbą išverstas ir išleistas popiežiaus apaštališkasis laiškas *Porta fidei*. Kaip tik jį atsivertęs tiesiog negali nenustebti: tikrai nuostabus Dievo Dvasios veikimas Bažnyčioje.

Štai dar 2011 metų gruodžio 8 d. paskelbtame laiške Lietuvos vyskupai priminė, jog prieš 25 metus palaimintasis popiežius Jonas Paulius II arkiv. Jurgio beatifikacijos įvykį aiškiai siejo su Krikšto tema (Lietuva tą dieną šventė 600 m. Krikšto jubiliejų). Tame pačiame kontekste vyskupai nubrėžė ir esminę pastoracinę šių metų kryptį: „Palaimintojo Jurgio Matulaičio metai kviečia mus, pasitikint šio iškilaus tautiečio užtarimu ir remiantis jo pavyzdžiu, atnaujinti ryžtą sekti Kristumi, visapusiškiau gyventi gautąją Krikšto malonę.“

Visai panašią užduotį popiežius Benediktas XVI išskėlė ir Tikėjimo metams: „iš naujo atrasti tikėjimo kelią, kad vis aiškiau aiškintume iškilų susitikimo su Kristumi džiaugsmas ir jo atnaujintas užsidegimas“ (*Porta fidei*, 2). Prieš 25-erius metus popiežius Jonas Paulius II pavadino pal. Jurgį Matulaitį ypatinga dovana lietuvių tautai ir Bažnyčiai. Atrodo, reikėjo ketvirčio amžiaus, reikėjo taip nuostabiai susiklosčiusios (o teisingiau – Šventosios Dvasios išminties suklostytos) „metų“ sekos Bažnyčioje, kad pradėtume pajusti – tai ne šiaip sparnuota frazė, tai – tikrovė.

Ir iš tiesų tų „metų“ seka turi nepaprastai ryškia logiką. Daugeliui iš mūsų dar labai gyva Gailestingumo metų patirtis. Daugelis tebesam išsiūrėję į Gailestingą Jėzų paveikslą, į nuostabų Jėzų gestą, Jo ranką, tartum praskleidžiančią drabužį ir kviečiančią žvelgti gilyn, į tą šaltinį, iš kurio trykšta šviesa. Gailestingumo metų kvietimas buvo nuostabus: kontempliuoti Dievą tokį, koks Jis yra, pačioje Jo būties gelmėje, Švč. Trejybės slėpinyje, bet taip pat ir tai, kokiomis akimis Viešpats žvelgia į mus, kokia yra Jo širdis mums, nusidėjėliams. Palaimintojo Jurgio Matulaičio metai – kvietimas eiti ta pačia kryptimi toliau, arčiau kiekvieno iš mūsų. Besišypsantis pal. Jurgio veidas plakatuose ant bažnyčių tiesiog kviečia klausyti: kas įvyksta, kas pasikeičia, kai žmogaus širdis tikrai sutinka Dievą, kuris yra Gailestingas, ir atsiveria Jo veikimui, priima Jį kaip savo gyvenimo Viešpatį? (Pal. Jurgis pasakytų – gyvenimo ašį, saulę, apie kurią visa sukasi.) Taigi turime pal. Jurgį, savą, lietuvių, į kurį galime žvelgti ieškodami atsakymo į šį klausimą. Beje, to paties galima paklausti ir kitaip: ką reiškia iš tiesų visapusiškai išgyventi Krikšto tikrovę, būti krikščioniu, Dievo vaiku, Bažnyčios nariu?

Daugelis jau esame gerai susipažinę su pal. Jurgio biografija. O vis dėlto keletas užuominų, žvilgtelėjimų gali padėti atpažinti tą dviejų širdžių – Dievo ir žmogaus širdies – susitikimo tikrovę, besiskleidžiančią kasdienybėje.

Jurgis Matulaitis – vaikas, paauglys. Labiau stulbinančią savo kontrastingumu vaikystę ir jaunystę už Jurgio Matulaičio būty nelengva surasti. Našlaitis, ligos ištiktas luošas paauglys, kurio ateities viltis ir svajones kirste nukirto negalia. Treji gražiausi paauglystės metai (nuo 16 iki 19 m.) prabėgo vaikstant paskui jaučių traukiamą žagrę brolio ūkyje ir trokštant, ir nesitikint, kad gali būti kitaip. O vis dėlto išskirtinių gabumų studentas, kunigas, mokslų daktaras, profesorius. Daugelis pasakytų – laimingas likimo posūkis. Pats kun. Jurgis, tikriausiai ir savo ankstyvąją jaunystę turėdamas galvoje, rašė:

Ką gi aš, vargšas, Tau, Dieve, atiduosiu už tai, ką esi man padaręs ir davęs? (Užrašai, 1911 08 17).

Viešpatie! Tavim pilnai pasitikiu, stiprink mano viltį. Kuo gi daugiau galiu aš pasitikėti, būdamas toks dvasios vargšas ir plikšas, jei ne Tavo, Viešpatie, gerumu, jei ne Tavo Mieliausio Sūnaus Širdimi, pilna meilės ir pasigailėjimo. (Užrašai, 1914 02 23).

Jurgis Matulaitis – Petrapilio dvasinės akademijos profesorius. Didžiulis darbo krūvis, bet ir nepaprastas pasisekimas: puikus dėstytojas, auditorijos pilnos studentų, katedros vadovas, o vėliau ir Akademijos inspektorius (vicerektorius). Tiesus kelias į pasaulio garbę. O kun. Jurgis tiesiog atsistatydina. Pažinę jį tik iš toliau, negali atsistebėti: keistuolis, negi jis nesupranta, ką praranda? Ir tik nedaugelis artimiausiųjų žino tai, kas kyla iš pačių širdies gelmių: *Jaučiu, kad mano tikėjimas stiprėja, kad mane apima didžiulis troškimas viską aukoti Dievo garbei ir Bažnyčios labui* (iš laiško kun. A. Fajeciui, 1910 m.). Kaip? Beišmiršančioje tėvų Marijonų vienuolijoje, kurią visų pirma reikia atgaivinti, tyliai ir kantriai, be išorinių ženklų, po budria caro žandarų akimi. Kodėl? *Jau nuo seniai dangiškoji malonė mane skatino ir verste vertė, kad visa širdžia atsiduočiau Dievui, kad Dievą padaryčiau savo viso gyvenimo viduriu ir saule, apie kurią visos mano mintys, jausmai, geismai ir darbai sukūsi* (iš laiško kun. J. Totoraičiui, 1909 m.). Tai visų svarbiausia. Praėjus lygiai metams bemaž žodis žodinė ta pačia mintimi Jurgis Matulaitis pradeda ir savo dvasinį dienoraštį – „Užrašus“, kur sutelkta visa jo tikėjimo liudijimo esmė: *Mano obalsis tebūna: Visame kame Dievo ieškoti, visą ką dėl didesnės Dievo garbės daryti, į viską Dievo dvasią įnešti ir viską ja perimti. Dievas ir Jo garbė tegu būna viduriu viso mano gyvenimo, ašimi, apie kurią sukūsi visos mano mintys, jausmai, norai ir darbai* (Užrašai, 1910 10 14).

1918 m. tėvai marijonai jau veikia Lenkijoje, JAV ir Lietuvoje, ką tik gautas oficialus Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienų seserų vienuolijos – dar vieno t. Jurgio darbo vaisiaus – patvirtinimas. Paskyrimas Vilniaus vyskupu esant tokiai situacijai – tikras tikėjimo ir pasitikėjimo išbandymas: *Vilniuje nesusiorientuočiau; nežinau, ar tenai visiems itiktų ir dangaus angelas... Man rodos, kad ten nieko nepadaryčiau, o mūsų reikalai labai nukentėtų. Taigi, prašau mane gelbėti nuo tos nelaimės* (iš laiško marijonams Lenkijoje, 1918 m.). Vis dėlto įvyko. Septyneri metai Vilniaus vyskupo soste paties vysk. Jurgio akimis: *Diena iš dienos nuolatiniai įtarinėjimai, juodinimai ir šmeižtai. Čia yra tikros skaistytklos dalelė* (iš laiško kun. Bronikowskiui). Dar būty galima pridėti: šeši valdžių pasikeitimai, susišaudymai už kurijos langų, kunigų areštai, grasinimai su juo pačiu susidoroti. Ir dar pamokslas, kurį pasakė pirmą kartą įžengęs į Vilniaus katedrą: *Noriu jums būti ne kuo kitu, kaip tik tėvu ir ganytoju, Kristaus sekėju. Mano darbo dirva – Kristaus Karalija.*

Mano partija – Kristus... (Ingreso pamokslas, 1918 m.). Būtent šiuo Vilniaus laikotarpiu, regis, ryškiausiai sužimba pal. Jurgio šventumas. Čia, lyg auksas lydykloje, išbandomas, išgryninamas ir jo gyvenimo šūkis *Nugalėk blogį gerumu*, pasirinktas dar 1906-aisiais, kančios, žmonių nesupratimo ir atmetimo akivaizdoje apkabinant Kristaus kryžiaus slėpinį: *Kuriyoje tartasi mane suspenduoti ir prie jokių darbų neprileisti. Tarsi, kad žemė būtų po manim prasiskyrusi; netekau pamato po kojų [...]. Besergant ta liga, Dievas davė man suprast šiek tiek kryžių ir kentėjimų reikšmę ir prasmę. Ir pagijau iš Dievo malonės. Pradėjau kone visiškai nepaisyti, ką žmonės apie mane mano, kalba arba rašo: vien žiūriu Dievo garbės ir Bažnyčios labo; sau obalsiu pasiemiau: vince malum in bono* (iš laiško kun. P. Būčiui, 1924 10 27). Būtent ši frazė, vėliau tapusi vyskupiškuoju pal. Jurgio šūkiu, parinkta ir Pal. Jurgio Matulaičio metų šūkiu ir pagrindine mintimi.

2012-uosius paskelbti Pal. Jurgio Matulaičio metais Lietuvos vyskupai nutarė 2011 m. liepą. Tačiau, dar net nesulaukę metų atidarymo (kuris įvyko 2011 m. gruodžio 8 d. Vilniaus arkikatedroje), išgirdome žinią – popiežius Benediktas XVI 2013-uosius paskelbė Tikėjimo metais. Šia proga parašytą apaštališkąjį laišką popiežius pradeda primindamas, jog įžengti pro tikėjimo vartus pirmiausia „reiškia leisti į kelionę, truksiančią visą gyvenimą. Tas kelias prasideda krikštu, kurio dėka Dievą galime vadinti Tėvu, ir baigiasi išėjimu per mirtį į amžinąjį gyvenimą, kuris yra viešpaties Jėzaus prisikėlimo vaisius“ (*Porta Fidei*, 1). Tiems, kurie stengiamės rimčiau įsiklausyti į esminius tekstus, susijusius su pal. Jurgio Matulaičio beatifikacija ir jos 25-mečiu, šios frazės netikėtai pasirodė pažįstamos, tartum ataidinčios iš pal. Jono Pauliaus II homilijos, sakytos 1987 m. birželio 28 d. per beatifikacijos iškilmes. Beje, kaip tik šį tekstą metų pradžioje citavo ir Lietuvos vyskupai: „Šventuosius reikia priimti širdimi ir tikėjimu, kad jie rodytų mums kelią – kelią, prasidedantį pasinėrimu Kristuje per Krikštą.“

Tikėjimo mokymo kongregacijos nota su rekomendacijomis, kaip švęsti Tikėjimo metus, tarp kitų dalykų, atkreipia dėmesį į reikalą vietinėse Bažnyčiose skirti didesnę dėmesį savo šventųjų ir palaimintųjų pažinimui, nes jie yra autentiški tikėjimo liudytojai.

Taigi pal. Jurgio Matulaičio „laikas“ ir jo „užduotis“ dar nesibaigia, nors jam skirtieji metai ir labai greitai artėja į pabaigą. Priešingai, turime ypatingą patvirtinimą ir padaršinimą ir toliau eiti šia kryptimi: nuo Dievo Gailestingumo slėpinio kontempliavimo, nuo įsižiūrėjimo į Dievo Gailestingumo stebuklus šventojo gyvenime, prie savęs pačių, prie savo tikėjimo tikrovės, prie savo Krikšto, kuriuo esame įvesti į Dievo Gailestingumą.

Esame kviečiami iš tiesų priimti pal. Jurgį Matulaitį kaip dovaną ir pasitikti beatifikacijos iššūkį: sustoti su nuostaba priešais Dievo meilės ir gailestingumo slėpinį, kuris padaro žmogų šventuoju. Ir ne tik tą ar aną, ypatingą, išrinktąjį. Tikroji pal. Jurgio, lietuvių, artimo, modernaus šventojo dovana yra būtent ši – gyvas liudijimas esminės mūsų tikėjimo tiesos, kad visi esame pašaukti būti šventi. Tai kiekvieno pakrikštytojo pareiga ir kiekvienam Krikštu duota dovana: esame parduoti Kristaus mirtyje ir Jo prisikėlime! Tačiau kiekvieną dovaną reikia išpakuoti, ja džiaugtis, ją vertinti ir ja naudotis. Kitaip sakant, būtina iš tiesų apsispręsti gyventi tikėjimu ir pasakyti „taip“ Dievui – Tėvui, Sūnui ir Šventajai Dvasiai – savo gyvenime. Šventieji ir palaimintieji liudija: tai įmanoma, tai verta, tai duoda tikrą džiaugsmą ir tikrą gyvenimą. Toks yra ir Tikėjimo metų kvietimas. Kitas žingsnis nuostabioje „metų“ sekoje. Nuo pažinimo per liudijimą prie apsisprendimo ir pasirinkimo leisti į tikėjimo kelionę. O joje vyresnis draugas, išmintingas pakeleivis, toks kaip pal. Jurgis, be galo reikalingas, jo padaršinantis žodis neįkainojamas: *Brolau, prie Dievo grįžti ir Dievą pradėt mylėti niekad ne per vėlu. Dievo meilės liepsna visas praėjusio gyvenimo dėmes ir žymes panaikys, sudegys. Ar nežinai, kad meilė stebuklus daro ir galinga kaip mirtis. [...] Kas Dievo meilės stebuklus gali apsaugoti; viskas niekai vieni prieš Dievo meilę! – Pradėk tik iš tikrųjų visa širdžia mylėt Dievą, ieškoti visame Dievo, gyventi kas kart didesnėje su Dievu vienybėje; stenkis visame Dievui įtikti, kad jis Tavo širdyje pamėgtų apsibūti, o pats išvysi Dievo meilės stebuklus* (iš laiško kun. J. Totoraičiui, 1909 10 15).

Palaimintojo arkiv. J. Matulaičio MIC paskelbimo palaimintuoju 25-čio minėjimas

Liepos 8 d. Marijampolės Šventojo arkangelo Mykolo bazilikoje prasidėjo palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio MIC atleidų oktava, skirta 25-osioms paskelbimo palaimintuoju metinėms. Pagrindinė atleidų mintis – *Blogi nugalėk gerumu!* (pal. J. Matulaitis). Tradiciškai minėjimo oktavos iškilmes pradėjo jaunieji piligrimai, išvakarėse keliavę pėstute į palaimintojo tėviškę ir iš jos po naktinės Švč. Sakramento adoracijos Lūginės koplyčioje sugrižę į baziliką. Jaunimas eidamas meldėsi rožinį, giesmėmis šlovino Viešpatį. Šv. Mišioms, kurių metu melstasi už parapijų jaunimo maldos grupes, choristus ir visus jaunus žmones, vadovavo Vilkaviškio vyskupijos vyskupas ordinaras Rimantas Norvila, koncelebravo vyskupas emeritas Juozas Žemaitis, MIC, mons. Alfonsas Svarinskas ir kiti kunigai. Giedojo jaunimo choras iš Kybartų. Homiliją vyskupas R. Norvila pradėjo pasveikindamas marijampoliečius, kitus tikinčiuosius, atvykusius iš Kauno ir kitų Lietuvos vietų. Palaimintojo gyvenimas, jo pasiaukojimas Dievui ir Bažnyčiai, ypač jo meilė Bažnyčiai, pabrėžė vyskupas, tebūna mums pavyzdžiu ir įkvėpimo šaltiniu mūsų kasdienybėje.

Po šv. Mišių visi susibūrė prie palaimintojo altoriaus, kur liudyta apie gautas malones ir sudėti votai, jų buvo penki. Parapijos klebonas Andrius Šidlauskas MIC perskaitė keletą liudijimų apie malones, gautas užtariant palaimintajam, ypač svarbus vienas liudijimas, kuriame rašoma apie pagijimą nuo vėžio ir, klebono nuomone, yra galimybė pradėti tyrimą dėl stebuklo. Kalbėjo ir liudijo tikinčioji iš Druskininkų apie stebuklingą pagijimą nuo kaulų tuberkuliozės, apie malonę, kurią patyrė vargdienių seserims meldžiantis už ją ir prašant palaimintojo užtarimo. Iškilmingos pamaldos baigėsi maldomis palaimintajam arkivyskupui Jurgiui Matulaičiui MIC.

Liepos 9-oji. Iškilmės Marijampolės bazilikoje prasidėjo rožinio malda, kurią vedė Palaimintojo J. Matulaičio draugijos nariai, gausiai dalyvaujant susirinkusiems maldininkams iš Alytaus dekanato, Pakruojo, Kauno, Šakių, Miroslavo, Tabariškių, Lazdijų ir kt. Kadangi antroji atleidų diena buvo skirta katalikiškiems judėjimams ir bendruomenėms, gausiai dalyvavo Palaimintojo J. Matulaičio draugijos nariai iš minėtų parapijų bei Marijampolės, kartu meldėsi Gyvojo rožinio draugijos atstovai iš Žemės ūkio universiteto, Marijos legiono atstovai ir kitų maldos bendruomenių bei judėjimų nariai. Katechezę kunigas Algirdas Akelaitis iš Kaišiadorių vyskupijos pradėjo nuo klausimo, kas yra bendruomenė ir kuo ji skiriasi nuo grupės. Jis išskyrė svarbiausius bendruomenės požymius. Pirmiausia, bendruomenė pašaukta būti drauge, pašaukta švęsti tai, kuo ji yra. Tai pirmas bendruomenės žingsnis, kurį būtina išgyventi. Antras bendruomenės požymis – nešti Kristaus žinią pasauliui ir nešti ne bet kaip, bet tvirtai tikint ir su užsispyrimu. Kristus dėl to ir sukūrė Bažnyčią, kad ji tęstų jo darbą žemėje; Kristus į žemę atėjo ne tik už mus numirti ir gelbėti mus nuo nuodėmių, bet ir apreikšti Trejybės. Tėvo ir Sūnaus meilė yra Šventoji Dvasia, mes esame pašaukti gyventi šių Trijų meilės gyvenime. Mes pasitikime žinia, kad visi šventieji nuo Mergelės Marijos iki palaimintojo Jurgio jau džiūgauja Švč. Trejybės meilėje. Bendruomenės turi saugotis ir būti budrios, nes būtent jos yra labiausiai puolamos piktojo, todėl būtina gyventi malda ir tiesa, pripažinti, kad esame netobuli, tada ir kitus priimsime; mes Dievo pašaukti gyventi bendruomenėje.

Šv. Mišioms vadovavo Vilkaviškio vyskupijos vyskupas ordinaras Rimantas Norvila, koncelebravo vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, kunigai iš Aly-

Paskyrimai

Šiaulių vyskupijoje

Kun. **Egidijus Venckus** atleistas iš Šiaulių Šv. Jurgio parapijos klebono, Šiaulių vyskupijos Caritas direktoriaus ir VŠL Šiaulių palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninės kapeliono pareigų ir siunčiamas studijuoti bažnytinės teisės į Popiežiškąjį Laterano universitetą Romoje.

Generalvikaras kun. **Saulius Matulis** atleistas iš Kairių Švč. Mergelės Marijos, Belaisvių Vaduotojos, ir Kurų Šv. Antano Paduviečio parapijų klebono pareigų ir paskirtas Šiaulių Šv. Jurgio parapijos klebonu.

Kun. **Tadas Rudys** paskirtas Kairių Švč. Mergelės Marijos, Belaisvių Vaduotojos, parapijos administratoriumi, paliktas eiti ankstesnes pareigas.

Mons. **Gintas Sakavičius** paskirtas Kurų Šv. Antano Paduviečio parapijos klebonu, paliktas eiti ankstesnes pareigas.

Kun. **Vaidas Mikalčius** atleistas iš Žeimelio Šv. Petro ir Povilo parapijos klebono pareigų, paliktas eiti ankstesnes pareigas.

Kun. **Vytautas Kurtinaitis** atleistas iš Kriukų Šv. Lauryno parapijos administratoriaus pareigų ir paskirtas Kriukų Šv. Lauryno ir Žeimelio Šv. Petro ir Povilo parapijų klebonu.

Diak. **Donatas Grigalius** paskirtas Kelmės Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos diaconu.

-Š-

Kaišiadorių vyskupijoje

Liepos 12 d. Kaišiadorių vyskupas Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centro vadovu paskyrė **Tomą Švenčionį**, o centro sielovadininku – kun. **Rolandą Bičkauską**, Jiezno parapijos kleboną.

-KŠ-

Žuvo kunigas Darius Sruoginis (1975–2012)

Liepos 11 d. tragiškai žuvo kunigas Darius Sruoginis. Kun. Darius Sruoginis gimė 1975 m. birželio 27 d. Pentviršių kaime, Paluobių parapijoje. 1982–1990 m. mokėsi Paluobių pagrindinėje mokykloje, 1990–1993 m. – Griškabūdžio vidurinėje mokykloje. 1993 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją, o nuo 1999 m. pasirengimą kunigystei tęsė Vilkaviškio vyskupijos palaimintojo Jurgio Matulaičio kunigų seminarijoje Marijampolėje.

2000 m. rugpjūčio 6 d. įšventintas kunigu ir paskirtas Kudirkos Naumiesčio parapijos vikaru. 2004 m. gegužės 12 d. paskirtas Sudargo ir Slavikų parapijų klebonu. Daugelio pažinotas kaip nuoširdus, draugiškas dvasininkas.

Liepos 17 d. mirusysis buvo pašarvotas Slavikų parapijos bažnyčioje. Po šv. Mišių liepos 18 d. išlydėtas į gimtąją Paluobių parapiją. Liepos 19 d. Paluobiuose aukotos laidotuvių šv. Mišios.

-Vk-

Mirė kunigas Povilas Varžinskas (1922–2012)

Liepos 31 d. mirė Daujėnų Švč. Jėzaus Vardo parapijos rezidentas g. kan. Povilas Varžinskas. Kan. Povilas Varžinskas gimė 1922 m. rugsėjo 25 d. Varžų kaime, Pasvalio r. Mokėsi Daniliškio ir Krinčino pradinėse mokyklose bei Pasvalio gimnazijoje. 1943 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją. Kunigu įšventintas 1948 m. gruodžio 19 d. Panevėžio katedroje.

Tarnavo: 1949–1951 m. Svėdasų parapijos vikaru, 1950–1957 m. Adomynės parapijos administratoriumi, 1957–1964 m. Nemunėlio Radviliškio parapijos administratoriumi, 1964–1975 m. Raguvėlės parapijos klebonu, 1975–1984 m. Kriaunų parapijos klebonu, 1984–2005 m. Skapiškio parapijos administratoriumi, 2005–2007 m. Pandėlio parapijos rezidentu, nuo 2007 m.

taus, Marijampolės, Kaišiadorių ir kitų dekanatų. Homiliją sakė kun. A. Ake-laitis, giedotojo Č. Sasnausko choras. Po šv. Mišių tradiciškai visi susibūrė prie Palaimintojo Jurgio Matulaičio koplyčios, maldininkai kalbėjo palaimintojo litaniją, meldėsi už Tėvynę bei prašė Dievą, jog palaimintasis Jurgis būtų paskelbtas šventuoju. Ši iškili diena baigėsi nuotaikinga agape Marijonų vienuo-lyno sodelyje. Vyskupui R. Norvilai palaiminus stalą, visi maloniai bendravo, vaišinosi. Po to svečiai ir marijampoliečiai išvyko į Lūginę, palaimintojo Jurgio tėviškę, susikaupti Švenčiausiojo Sakramento adoracijai.

Liepos 10-oji. Aleksoto ir Prienų dekanatui, socialiniams darbuotojams bei sa-vanoriams skirtą dieną melstasi už *Caritas*, Maltos ordino, Kolpingo draugijos narius ir visus socialinius darbuotojus bei savanorius. Po rožinio maldos ka-techezę pradėjo kunigas Kęstutis Brilius MIC. Kalbėdamas apie organizacijas ir bendruomenes lektorius pabrėžė, kiek daug jos nusipelnė meilės darbais savo parapijose, centruose, kokia nuostabi yra maltiečių programa *Maistas ant ratų*. Šių organizacijų veiklos šerdis yra taika, ramybė, tikėjimas, pasitikėjimas, savanorystė ir pagalba silpniesiems. Prelegentas paminėjo palaimintojo J. Ma-tulaičio mintis apie socialinį darbą, apie tai, kad palaimintasis nurodė užduo-tį, kryptį ir formą, kaip turėtume socialinį darbą organizuoti, pradėdami nuo mažiausių ir silpniausių. Nurodytos gairės, kaip pasipriešinti vartojimo kul-tūrai. Katechezėje apžvelgta, kokių mums trūksta darbininkų; ką mes, katali-kai, dėl Dievo meilės privalėtume atlikti čia, žemėje; kodėl turėtume įsitraukti į katalikiškų organizacijų veiklą; tik besidarbuodami vargo mažinimo srityse, matydami kitų silpnumą, patys tapsime geresni; tik susivieniję po Kristaus ir Bažnyčios vėliava, savo darbais liudydami Dievo meilę, galėsime nešti pa-sauliui gerąją naujieną. Baigdamas katechezę kunigas pakvietė visus melstis prašant palaimintojo J. Matulaičio užtarimo.

Vyskupų R. Norvilos ir J. Žemaičio MIC bei atvykusių kunigų koncelebruoto-se šv. Mišiose buvo meldžiama Dievo palaimos ir pagalbos per palaimintojo Jurgio užtarimą savanoriams bei socialiniams darbuotojams. Homiliją sakė prelatas Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS, primindamas nuostabiausią Dievo kūrinį – žmogų, įvairią žmogiškąją lemtį bei pabrėždamas gyvenimo prasmę ir tikslą – gyventi ne vieniems, gyventi bendruomenėse, nes artimo meilės dar-bai yra gražiausias dalykas pasaulyje. Prelatas kalbėjo ir apie mūsų trūkumus bei ydas: kito smerkimą, pavydą, nuolatinį nepasitenkinimą, vien blogio ma-tymą, išraiškingai tai pavadindamas nuolatinėmis raudų litanijomis. Homili-joje iškeltas Jėzaus Kristaus pavyzdys, jis nė vieno nepasmerkė, nepaniekino, bet ragino vieniems kitus mylėti. Prelatas kvietė gerais darbais garbinti dan-guje esantį Dievą, nes Dievo karalystė yra ne tik po mirties, bet ir čia, mumyse, mūsų gyvenime, mūsų šeimose, bendruomenėse, ir linkėjo, kad palaimintasis Jurgis būtų ta dvasinė ugnis, uždeganti kilniems meilės darbams.

Jaunieji karitiečiai ir savanoriai bendruomenės maldoje be tradicinių prašy-mų kreipėsi į Dievą prašydami laiminti socialinių darbuotojų ir savanorių triūsą, kad jie visada ir visur nuoširdžiai stengtųsi blogį nugalėti gerumu. O atnešdami atnašas ant Dievo stalo prašė laiminti jų tarnystę, dėkojo už galimybę teikti džiaugsmą žmonėms, išreikšė norą būti bičiuliais neturtė-liams, guosti pavargusius, mokytis dalytis su kitais tuo, ką turi. Po šv. Mišių parapijos klebonas Andrius Šidlauskas MIC padėkojo vyskupams, prelatui, konfratams kunigams, mišriam Bazilikos chorui ir kiekvienam, kuris ryžtasi atsiduoti kilniam meilės darbui dėl kito. Pakvietė dar susitelkti maldai prie palaimintojo relikvijų, pasidalyti meile ir duona agapėje bei aplankyti Lūgi-nės koplyčią.

Liepos 11-oji. Ankstokai ryte, apie 9 val., Marijampolės bazilikos slenkstį peržengę piligrimai iš Varmijos arkivyskupijos (Olštyno, Lenkija), jau 22 kartą pėsčiomis keliaujantys į Vilniaus Aušros Vartų šventovę. Pasimeldę šv. Mišiose ir prie palaimintojo relikvijų piligrimai išvyko skelbdami žinią pasauliui – Bažnyčia yra mūsų namai. Ši ketvirtoji atleidų diena buvo skirta Šakių dekanato tikintiesiems, taip pat politikams, savivaldos, švietimo, teisėsaugos, krašto apsaugos, priešgaisrinės gelbėjimo ir visų bendrojo gerio tarnybų darbuotojams. Apie tarnaujantiųjų atsakomybę, dorą ir garbę šiuo nelengvu beveidės kultūros laikotarpiu kalbėjo kun. Kęstutis Brilius MIC. Kunigas priminė arkivyskupo Jurgio gyvenimą Vilniuje, jo poziciją visų tautybių žmonių, ir ypač žydų, atžvilgiu, nes jie tuo metu buvo ujami, niekinami ir naikinami. Palaimintasis puikiai žinojo, kas dedasi šitame mieste, todėl tapo visų globėju. Padėka ir pagarba lietuviui arkivyskupui išsakyta to meto žydų spaudoje. O štai šiais metais knygų mugėje pristatant knygą apie svarbias ir ryškias Vilniaus mieste įamžintas asmenybes išaiškėjo, kad joje nėra palaimintojo J. Matulaičio. Ar tai nėra veidų trynimo technologija? Lektorius priminė, kad arkivyskupo širdyje viešpatavo taika, Dievo meilė, kilnumas, teisingumas visiems žmonėms ir Bažnyčia nori eiti su visais, darančiais gera, nes aukščiausias gerio veidas yra Dievo veidas.

Pradėdamas šv. Mišias vyskupas R. Norvila pasveikino visus palaimintojo jubiliejinių iškilnių dalyvius, pasidžiaugė politikais, savivaldybių merais, seniūnais, kitais tarnautojais bei visais, kuriančiais viešąjį gerį ir prisidedančiais prie J. Matulaičio pagrindinio raginimo blogį nugalėti gerumu. Homiliją sakė kunigas Ričardas Doveika. Primindamas šv. Mišių intencijas, jis gražiai palygino katalikiško pasaulio žmogų su F. Kafkos kūriniu „Pelytė“ alegorija. Kafkiško šiandienio žmogaus jausmai ir nuotaikos parodo gyvenimo pabaiągą tarsi katastrofą, kur laukia spąstai – mirtis. Jėzaus žmonių pasaulis kitoks, mirtis nėra paskutinis taškas, mes žinome, kad su Jėzumi mirties nėra. O mūsų visų šios valandos susibūrimas prie palaimintojo yra didžios vilties valanda. Šiandien meldžiamės labai kilnia intencija – palaimintasis kalba mums apie Dievo susigražinimą į širdį (centrą). Tarnaujantiems turėtų būti svarbus toks pasirinkimas, nes atmetus Dievą, belieka atmesti žmogų. Ir taip prasideda patys baisiausi atmetimai: pasmerkiami kūdikiai, neatitinkantys numatytų standartų, seneliams pasiūloma ori mirtis; visa tai veda prie bedugnės krašto. Mes, krikščionys, šiandien turime dar kartą apsispręsti remtis Evangelija ir tikėjimu, kuris įkvepia save atiduoti kitiems. Tarnaujantys tuo labiau turi apsispręsti, turėti drąsos pateisinti patikėtą misiją ir ją sąžiningai atlikti. Apibendrinamas savo pamokslą kunigas paragino visus prisiminti ir priimti gilius palaimintojo išminties klodus, o vartotojiškai visuomenei krikščionys turėtų perteikti žinią ir daryti konkrečius meilės darbus.

Po šv. Mišių prie Palaimintojo Jurgio Matulaičio altoriaus buvo kalbama litanią, meldžiamasi, kad jis būtų paskelbtas šventuoju, sugiedota giesmė „Marija, Marija“. Ketvirtoji atleidų diena baigėsi tradiciškai – agape Marijonų vienuolyno kieme ir susitalkimu palaimintojo tėviškėje Lūginėje.

Liepos 12-oji. Maldos intencijos penktąją atleidų dieną Marijampolės bazilikoje sutraukė daug tikinčiųjų, kurie meldėsi už vyskopus, kunigus, seminaristus, vienuolius ir vienuoles, tikybos mokytojus ir katechetus. Ši diena taip pat buvo skirta Lazdijų dekanato tikintiesiems, todėl šventovėje meldėsi ir piligrimai iš Punsko (Lenkija), Pivašiūnų, Kučiūnų ir kitų Lietuvos vietų.

Pradėdamas katechezę kun. K. Brilius MIC pasidžiaugė tokia prasminga atleidų diena, skirta pašvęstajam gyvenimui, ir retoriškai paklausė, kuri gi diena

rugsėjo 14 d. Daujėnų parapijos rezidentas. 2007 m. paskirtas Panevėžio katedros garbės kanauninku.

Rugpjūčio 1 d. kun. P. Varžinskas buvo pašarvotas Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros kriptoje. Laidotuvių šv. Mišios aukotos rugpjūčio 3 d. Palaidotas Panevėžio miesto kapinėse.

-P-

Mirė kunigas Prosperas Bubnys MIC (1918–2012)

Rugpjūčio 5 d., sulaukęs beveik 95 metų amžiaus, Marijampolėje mirė kun. Prosperas Bubnys MIC. Kun. Pr. Bubnys gimė 1918 m. birželio 25 d. Patilčių parapijoje, netoli Marijampolės. 1931–1938 mokėsi Marijampolės marijonų gimnazijoje. 1938 m., norėdamas greičiau atlikti karo prievolę, įstojo į karo mokyklą, ją baigęs gavo karininko laipsnį ir padavė pareikimą į Kauno kunigų seminariją. 1939 m. įstojęs į Kauno kunigų seminariją dėl prasidėjusio karo mokytis pradėjo tik nuo antro semestro. 1944 m. išventintas kunigu, paskirtas vikaru į Kristaus Prisikėlimo parapiją.

1945 m. areštuotas ir kalintas Komi respublikoje, Abeze ir Pečioros lageriuose. 1954 m. paskirtas vikaru į Šiluvą, iš kurios jau po dviejų savaičių iškeltas į Paupio parapiją klebonu. 1968 m. paskirtas Girkalnio klebonu. Dar nespėjęs įsikurti, suimtas už vaikų rengimą pirmajai Komunijai. 1970–1971 m. už minėtą „nusikaltimą“ kalėjo Kapsuko griežtojo režimo kalėjime.

1972 m. paskirtas klebonu į Lygumų parapiją, kur darbavosi 16 metų. 1988 m. tapo Šiaulių šv. Jurgio parapijos klebonu, čia pradėjo rengtis vienuoliniam gyvenimui. 1989 m. (pirmieji įžadai) įstojo į vienuoliją, amžinuosius įžadus davė 1994-aisiais. 1996 m. persikėlė į Kauno marijonų vienuolyną, tarnavo tikintiesiems šv. Gertrūdos bažnyčioje. 2005 m. persikėlė į Marijampolės marijonų vienuolyną; ten gyvendamas darbavosi šv. arkangelo Mykolo parapijoje ir Marijampolės bazilikoje iki mirties.

Kun. Prosperas Bubnys MIC visą gyvenimą ištikimai ir garbingai tarnavo Dievui ir Bažnyčiai, negailėdamas savęs, gyveno asketišką gyvenimą, kiekvieną dieną skirdamas darbui ir maldai, mielai pasitarnaudamas visiems tikintiesiems. Užsitarnaudavo visų, su kuriais gyveno ar dirbo, nuoširdžią, tikrai pelnytą pagarbą ir meilę.

Buvo pašarvotas Marijampolės bazilikos koplyčioje, laidotuvių šv. Mišios aukotos rugpjūčio 7 d. Marijampolės bazilikoje, palaidotas Marijampolės senosiose kapinėse.

-kvb-

Kryžių kalno atlaidai

Paskutinis liepos sekmadienis neatsiejamas nuo Kryžių kalno atlaidų. Kaip ir kiekvienais metais, juose dalyvavo tikintieji tiek iš įvairių Lietuvos kampelių, tiek ir atvykę iš kitų šalių.

Atlaidų išvakarėse surengta vigilija. Liepos 28-osios pavakaryje maldininkai rinkosi Kryžių kalne į bendrą maldą. Tikintieji šiltai sutiko Šiaulių vyskupą Eugenijų Bartulį, vadovavusį Kryžiaus kelio eisenai. Jos metu ganytojas kvietė prisiminti palaimintojo Jurgio Matulaičio gyvenimą, apmąstyti jo mintis, ypač palaimintojo pasirinktą šūkį. „Dangiškoji Motina Marija, padėk suprasti, kad Viešpats visą blogį nugalejo meile. Meile iki mirties, iki kryžiaus mirties“, – meldė vyskupas. Eisenos dalyviai – vaikai, jaunuoliai ir vyresni, pašvęstojo gyvenimo nariai ir pasauliečiai – Kryžiaus kelio stotyse skaitė palaimintojo Jurgio mintis, svarstymus, įžvalgas. Giedojo Šv. Cecelijos sakralinės muzikos ansamblis. Kelio pabaigoje ganytojas paakino, kad girdėtos ir apmąstytos palaimintojo mintys nepasiliktų Kryžių kalne. „Pabandykime jas įgyvendinti šeimose, parapijose, darbovietėse“, – sakė Šiaulių vyskupas.

Atlaidų dieną, liepos 29-ąją, į Kryžių kalną maldininkai vyko jau iš ryto. Ne vieno rankose buvo matyti įsigyti ar

pati laimingiausia galėjo būti palaimintojo gyvenime. Atsakymas – literatūroje surastas teiginys, kad tai buvusi jo laidotuvių diena. Skambėjo panegirika ir liaupsės arkivyskupui, o tai atrodė gana keistai (lektoriaus nuomone) prisimenant dar neseną praeitį ir daugelio elgesį su palaimintuoju. Šiandien ir vėl reikėtų paklausti, ar atradome tėvą Jurgį, kunigą, kurio šiluma, šviesus veidas ir jautri širdis taip traukdavo žmones. O ir kitos jo savybės – gabus, bet ne pataikūnas, diplomatiškas, bet tiesus ir teisingas, mokantis nulipti nuo hierarchinių aukštybių ir pasilenkti prie muzikėlio ar paprastos bobulės – mus moko priimti kiekvieną žmogų. Broliams kunigams lektorius palinkėjo nebūti arogantiškiems, susireikšminusiems, gal tada ir neišgirsime tikinčiuosius su kartėliu sakant: „Ieškau tikro kunigo.“ Apsvarstydamas maldos intenciją – Dieve, duok daugiau kunigų, – tėvas Kazimieras ir vėl klausė, ar mokėsime dirbti su daugiau kunigų? O gal prie palaimintojo karsto reiktų prašyti: duok šventesnių kunigų? Kadangi šiandien Bažnyčia atsidūrė krizės situacijoje, todėl svarstyтина, ar mokėsime dirbti su visais įvairių problemų nuvargintais ir nusivarginusiais žmonėmis. Šiandien skęstame tuščių kalbų liūne; būtina pasimokyti iš palaimintojo, iš jo *Užrašų* gelmės ir gilumo. Lektorius apgailėstavo, kad vyrų ir moterų vienuolijos pastaruoju metu labai susicentravo, daug dėmesio skirdamos, pvz., drabužiams, abitams, svarstydamos, ar jie patrauks jaunimą; tuo tarpu vienuolio abitas yra darbo/vargo drabužis. Šiandienų vienuolijų pagrindinė misija – melstis ir dirbti. Apibendrinamas savo mintis ir baigdamas homiliją prelegentas kalbėjo apie Dievą, kuris ieško garbės ne dėl savęs, bet dėl mūsų, žmonių, tad ir mūsų garbė turi tarnauti Dievui ir žmonėms, mes į pasaulį įsilieti turime taip, kad Dievu jį apvaisintume.

Šv. Mišioms vadovavo Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, koncelebravo vyskupai R. Norvila ir J. Žemaitis, MIC, Lazdijų dekanato ir kiti kunigai. Homiliją sakė vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, giedojo bazilikos vargonininkė A. Sakalauskiene ir jos dukra, kuri dar giesmėms pritarė grieždama smuiku. Homiliją pradėjęs sveikinimu vyskupas emeritas J. Žemaitis MIC pasidžiaugė palaimintojo jubiliejumi, prisiminė, kai prieš 25-erius metus liepos 12-ąją bažnyčioje ir šventoriuje susirinkusi minia džiūgavo ir dėkojo dangui už dar vieną palaimintąjį. Visi pajuto, kad kyla laisvės banga, o po metų gimė Sąjūdis, atvedęs Lietuvą į 1990-ųjų kovo 11-ąją. Tikybos mokslivius pradėjo mokyti kunigai, bet greitai iškilo būtinybė rengti katechetus ir Vilkaviškio vyskupijoje jau 1989-ųjų metų pabaigoje pradėtas tikybos mokytojų rengimas, o po kelių mokymo etapų buvo pasiruošę dirbti apie 800 katechetų. Žinoma, jie susidūrė su sunkumais, pasipriešinimu, bet nepasidavė, drąsiai skelbė tikėjimą. Vyskupas paminėjo ir svarbią reikšmę auklėjant vaikus turintį tėvų pavyzdį, prisiminė savo mokyklinius metus Šakių gimnazijoje, kai jie, vaikai, kiekvieną sekmadienį matydavo savo gimnazijos direktorių K. Šapalą su šeima bažnyčioje ir kokį įspūdį jiems tai darydavo. Baigdamas homiliją emeritas palinkėjo visiems jaunose širdyse sėjantiems Evangelijos sėklą Dievo globos ir palaimintojo užtarimo, pakvietė melsti dvasinių pašaukimų.

Bendruomenė visuotinėje maldoje prašė Viešpaties globoti vyskopus, kunigus, diakonus, vienuolijų narius, tikybos mokytojus bei katechetus, meldė stiprinti tikėjimą ir pasitikėjimą, o palaimintąjį Jurgį apdovanoti šventųjų garbe. Atnešdami atnašas ant Dievo stalo šios dienos šv. Mišių intencijų atstovai lygino save su vynmedžio šakelėmis prašydami Dievo malonės, nes be jos neįmanomas žmogaus gyvenimas. Seserys aukėjo žvakes išsakydamos sieki, kaip sakė palaimintasis, sudegti ant Viešpaties altoriaus, su meile tarnauti Dievui ir Bažnyčiai. Kaip ir kiekvieną dieną, prieš ir po šv. Mišių buvo gausiai lankomas Palaimintojo Jurgio Matulaičio muziejus.

Liepos 13-oji. Dar gerokai prieš šv. Mišias į baziliką pradėjo rinktis vežimėliuose sėdintys žmonės, dėmesingai prižiūrimi savo globėjų. Tai ir nusakė šeštosios atlaidų dienos intencijas – kartu su Vilkaviškio dekanato piligrimais ir kunigais melstasi už ligonius ir neįgaliuosius, slaugytojus ir medikus bei visus, besirūpinančius ligoniais. Tėvas Kazimieras Brilius MIC kalbėjo apie Bažnyčios rūpinimąsi ligoniais, apie konkrečius popiežiaus žingsnius galvojant apie žmogaus skausmą ir kančią. Taip buvo įsteigta Popiežiškoji sveikatos apsaugos darbuotojų pastoracijos taryba. 1992 m. vasario 11 d. popiežius Jonas Paulius II įsteigė Ligonių dieną, kuri pradžią gavo Lurdo šventovėje 1993 m. Ši diena yra puiki proga išreikšti solidarumą šeimoms, slaugančioms ligonius. Pasaulyje ligų daugėja dėl įvairių priežasčių: alkoholizmo, narkomanijos, streso, ypač vienatvės, kuri daug aštriau jaučiama išsivysčiusiuose kraštuose. Prelegentas pabrėžė, kad Bažnyčios mokymas apie gyvybės šventumą nesikeičia, o Bažnyčios dokumentuose akcentuojama, jog žmogaus gyvybė turi būti absoliučiai gerbiama ir saugojama. Dievas skyrė žmogui didžią užduotį – išsaugoti gyvybę, todėl bet koks gyvybės sunaikinimas yra sunkus nusikaltimas. Visos valstybės privalo gerbti ir ginti žmogaus teisę gyventi; nesirūpinant pačiu silpniausiu gali sugriūti valstybės pamatai. Homilijoje taip pat kalbėta apie mūsų amžiaus rykštę – AIDS ir kritišką dabartinę demografinę padėtį: 51 šalis jau žengia išnykimo keliu ir neatgims, procesas prasidėjęs dar 7-ajame XX a. dešimtmetyje.

Bazilikos klebonas A. Šidlauskas MIC sveikindamas šv. Mišių dalyvius paprašė visiems palaimintojo užtarimo. Šv. Mišių vadovas vyskupas R. Norvila taip pat kvietė kreiptis į palaimintąjį ir prašyti jo užtarimo, melstis už ligonius ir už tuos, kurie jiems patarnauja, juos gydo bei globoja. Homiliją apie gyvybės išsaugojimo reikšmingumą sakė monsinjoras Vincas Jalinskas. Gerbiamas kunigas jautriai ir emociškai, papildydamas gyvais pavyzdžiais iš savo praktikos, kreipėsi į tikinčiuosius kviesdamas visus būti gyvybės advokatais. Gyvybė turi rūpėti visiems. Baigdamas homiliją monsinjoras kvietė melstis ir už tuos, kurie naikina gyvybę. Šv. Mišiose giedojo Vilkaviškio Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo katedros choras.

Liepos 14-oji, Marijampolės dekanato diena. Tikintieji bazilikoje taip pat meldėsi už sužadėtinius, darnias ir iširusias šeimas, vaikus ir visus tuos, kurie tarnauja šeimų sielovadoje.

Kun. K. Brilius MIC aptarė Bažnyčios reikšmę ir įtaką šeimos gyvenime. Prelegentas pateikė pavyzdžių iš pokalbių su teisininkais, su sutuoktiniais, išgyvenusiais skyrybų dramą. Kai atsisakoma Dievo, kai iš šeimos doros nieko nelieka, kai atsisakoma atsakomybės už ateitį, vaikus, mes, graži tauta, stovime prie baisios, bjaurios duobės. Kaip nusigręžęs nuo Dievo ir jį išdavęs Liuciferis iš paties gražiausio angelo tapo pabaisa ir atmata, taip ir toks žmogus ritasi prarajon, jam nėra nieko šventa. Kunigas kreipėsi į susirinkusius tikinčiuosius, kad jie melstųsi už šeimas prašydami palaimintojo užtarimo. Ir šiandien kiekvienas privalo apsispręsti dėl Dievo meilės, dėl to, kad gimusieji santuokose vaikai eitų iš kartos į kartą, nešdami tėvystės pašaukimą. Šis pasaulis, pabrėžė prelegentas, išdrįso griauti ir iškraipyti žmogaus prigimtį, jo lytiškumą. Tėvas Kazimieras pabrėžė, kad meldžiantis reikia nepamiršti ir Dievo duoto pašaukimo, ir Jo įstatymų, kurių privalu laikytis, o mūsų protas turėtų tarnauti vis didesnės laisvės meilei, užaugančiai iki draugiškumo, kuris atveria žmogų šeimoje kitam žmogui. Toks žmogus, meilei išvadotas, išlaisvintas, žengs į visuomenę ir dalysis gautuoju gėriu. Didžiulės užduotys yra skirtos mūsų šeimoms šiandien, tarsi nutiesti iš šio kranto tiltą į amžinybę, tiltą, atsiremiantį ir atvedantį į Dievą, ne tiltelį ar lieptelį, bet tiltą, kuriuo eis

pačių padaryti įvairaus didumo kryžiai, kryželiai. Dalis maldininkų, net iš tolimesnių Lietuvos vietų atvažiavusių, rinkosi prie Šiaulių katedros, kad į Kryžių kalną tradiciškai eitų pėsčiomis. Jų entuziazmo neslopino karštą, tvankią dieną pranašavusios prognozės, dar labiau nuotaiką kėlė piligriminei kelionei vadovaujančio Šiaulių vyskupo mintys apie Londone vykstančią olimpiadą: „Šiandien, tarsi Londono olimpiados dalyviai, bėgame tikėjimo kelionėje. Bėgame ne dėl prizo, bet, kartu su apaštalu Pauliumi, dėl nevystančio vainiko“ (plg. 1 Kor 9, 25), – sakė ganytojas. Aukštyn dvasią kėlusias giesmes keitė susikaupti padėjęs kun. Tado Rudžio vedamas rožinis, baigtas Švč. Mergelės Marijai skirtomis giesmėmis. Džiugiais plojimais pėsčiomis atėjusius piligrimus sveikino anksčiau į Kryžių kalną atvykę maldininkai.

14 val. prasidėjo Atgailos ir sutaikinimo pamaldos, kurioms vadovavo Šaukėnų parapijos klebonas kun. Arūnas Jankauskis. 15 val. pradėta švęsti Eucharistija. Iškilmingai nuo šalia Kryžių kalno esančio pranciškonų vienuolyno atėjo Šiaulių ir kitų vyskupijų kunigai. Susikaupti prie altoriaus žengė vyskupai: visus laiminantis Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, Lietuvos kariuomenės ordinaras Gintaras Grušas, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ ir Telšių vyskupas augziliaras Genadijus Linas Vodopjanovas OFM, Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila ir Vilniaus arkivyskupijos vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis.

Šv. Mišias aukojo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Pamokslą Lietuvos kariuomenės ordinaras Gintaras Grušas pradėjo prisimindamas palaimintojo popiežiaus Jono Pauliaus II Kryžių kalne pasakytus žodžius apie žmogaus silpnumą ir kryžiaus teikiamą stiprybę. „Palaimintasis arkivyskupas Jurgis Matulaitis irgi mokė, kad kryžius yra jėgos ir galios šaltinis“, – sakė vyskupas. Kryžiaus ženklui ir Kristaus mirties bei pri-

sikėlimo galia suteikiamas nuodėmių išrišimas išgydo ir sugrąžina dvasinę gyvybę. Darni visuomenė kuriama ne per rinkimus, ne per ekonominius rodiklius, bet susitaikant su Dievu. „Šiandien čia, prie daugelio šių kryžių, prisiminkime palaimintojo Jurgio šūkį. Savo gyvenime kasdien nugalėkime blogį gerumu. Tą blogį, kuris mus engia nuodėmėmis. Tuo gerumu, kuris yra begalinė Dievo meilė“, – sakė vyskupas Gintaras Grušas.

Kryžių kalno atlaidų šv. Mišiose giedojo kai kurie tarptautinės akademijos „Ad Fontes“ dalyviai. Liepos 29-oji, atlaidų diena, buvo ir pirmoji jau vienuoliktą kartą vykstančios tarptautinės akademijos „Ad Fontes“ diena. Šiais metais „Ad Fontes“ dalyvauja per 80 žmonių iš Lietuvos, Latvijos bei Rusijos.

-irat-

Kunigų rekolekcijos

Liepos 16–18 d. Telšių katedroje vyskupijos kunigams vyko trijų dienų rekolekcijos. Joms vadovavo ir savo įžvalgomis su kunigais dalijosi abu Telšių vyskupijos vyskupai – vyskupas augziliaras L. Vodopjanovas OFM skaitė dvasines konferencijas, o vyskupas ordinaras J. Boruta SJ, vadovaudamas kiekvieną dieną šv. Mišių koncelebracijai, sakė kunigams skirtus pamokslus.

Per visas tris rekolekcijų dienas vyskupas L. Vodopjanovas OFM gvildeno šio laikmečio kunigo misijos užduotis Bažnyčioje, Evangelijos šviesoje svarstė kunigo tapatybės aspektus, Dievo žodžio skelbimą, kankinystės dėl tikėjimo XXI a. sampratą. Rekolekcijų vedėjas kvietė kunigus atsigrežti į Dievą, atsinaujinti dvasia, išlikti ištikimus savo pašaukimui, neprarasti vilties ir remiantis Dievu nugalėti visas kliūtis ir iššūkius. Kalbėdamas apie Atgailos sakramento praktiką ir jo teikimą vyskupas L. Vodopjanovas OFM išryškino du svarbius aspektus: dėmesingą Bažnyčios dokumentų studijavimą ir rūpestingą Atgailos sakramento praktikavimą.

karta po kartos per begalinį okeaną. Pagalvoti, o ką tu atvesi iki Dievo, kuris yra meilė, – štai kokia yra šeimos užduotis.

Homilijoje kun. Andrius Narbekovas kalbėjo apie laimę ir ką žmogus turėtų daryti, kad būtų laimingas. Atsakymas į šį klausimą galėtų būti labai paprastas ir kartu nepaprastas: mylėk taip, kaip myli Dievas, ir tu būsi laimingas, mylėk taip, kaip myli Jis, nuoširdžiai, save dovanodamas. Popiežius Jonas Paulius II atkreipė dėmesį, kad jei renkamasi santuoka, ji turi būti tokia, kokią iš pradžių ją numatė Kūrėjas; privaloma laikytis tam tikrų taisyklių. Čia kaip laikymasis tam tikrų gamtos dėsnių – gali juos ignoruoti, bet atėjus laikui būsi prispaustas. Taip ir šeimoje, jei santuokinis gyvenimas pagrįstas kažkuo kitu, o ne Dievo sukurtu planu, šeima būtinai nuvils. Prelegentas priminė Senojo Testamento tekstą apie šeimos sukūrimą ir atkreipė dėmesį, kad tik mylintis žmogus visur ir visados yra namie; posakis *žmona yra vyro namai* nusako vyro situaciją, nes jis niekur nėra namie, tik pas savo žmoną. Dangų žmogus randa ten, kur yra namai. Vien ištekėjimas dar nepadaro moters žmona, būti žmona reiškia vykdyti tą pirmąją rojus paskyrimą, kad vyras nebūtų vienas, papildyti tai, ko jis negali surasti visame aplinkiniame pasaulyje. Jis ieško moters, kuri jam būtų žmona, papildyti jo žmogiškumą; taigi žmona yra ta, kuri kuria žmogiškumą. Tą ji pažada santuokinėje priesaikoje, o vesdamas vyras gauna savo vaikų motiną, bet kur kas rečiau žmoną. Pasak kun. Andriaus, žmonos ir motinos pareigų perskyrimas yra dažnos šeimos tragedija. Apibendrinamas prelegentas teigė, kad svarbiausias yra vyro ir žmonos santykis, kad santuoka yra visiems prieinamas asmenybės išsiskleidimo kelias, kelias dangun.

Bažnyčios bendruomenė visuotinėje maldoje prašė palaimos ir globos, ramybės, ištvermės ir kantrybės šeimoms; kreipėsi į Viešpatį prašydama stiprinti tikėjimą ir pasitikėjimą, kad gėris skleistųsi šeimose, parapijose ir visoje Lietuvoje.

Liepos 15-oji. Paskutinė ir pagrindinė atlaidų diena prasidėjo 11 val. rožinio malda Palaimintojo koplyčioje. Apmąstydami Garbės slėpinius, įsiklausydami į Šv. Rašto žodžius ir palaimintojo J. Matulaičio mintis, dėkodami už visas malones, patirtas per palaimintojo užtarimą, meldėsi Palaimintojo J. Matulaičio draugijos nariai.

Katechezę, skirtą šventumo temai, vedė kun. Vytautas Brilius MIC. Šv. Mišias celebravo kardinolas Audrys Juozas Bačkis, koncebravo Lietuvos vyskupai ir kunigai. Dalyvavo apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi. Pradėdamas šv. Mišias kardinolas pasidžiaugė, kad susirinkome šventovėje, kur ilsisi palaimintasis, kad būtent šiais jubiliejiniais nuo paskelbimo palaimintuoju metais turime kuo nuoširdžiau melstis prašydami Dievą malonės Lietuvai, jog palaimintasis Jurgis kuo greičiau būtų paskelbtas šventuoju.

Pradėdamas homiliją kardinolas kreipėsi į brolius vyskopus, marijonus vienuolius, atvykusius iš Lenkijos ir kitų kraštų, į jų kongregacijos vyresnįjį, į visus kunigus, palaimintojo įkurtų vienuolijų seseles, į visus tikinčiuosius. Kardinolas kalbėjo apie Dievo sukurtą pasaulio gerumą, grožį ir tobulumą, priminė, iš kur atsirado blogis, pateikdamas pavyzdžių iš Pradžios knygos. Popiežius Benediktas XVI sako, kad blogio pradžia yra tikėjimo praradimas, iš to kyla ir kitos blogybės: egoizmas, pavydas, dažnai nepagrįsti kaltinimai, skundimai, prarandama santarvė ir taika. Pyktis sukuria tik sau naudingą tiesą. Krikščionio pašaukimas – kurti gėrį, jo ieškoti ir jį skelbti. Palaimintasis ragina mus drąsiai, sutartinai ir vieningai stoti į bendrą darbą, perspėja apie mus tykančius išbandymus ir primena, kad buvimas su Dievu suteikia ištvermės. Kardinolas pabrėžė

palaimintojo nuoširdumą ir gerumą, giedrumą, sklindantį iš jo veido, apibendrinamas homiliją sakė, kad daugėjant gerumui blogis mažta savaime, kad krikščionis nieko geresnio negali duoti kitam nei skelbti Kristų ir rodyti tai savo gyvenimo pavyzdžiu. Tai ir yra gerumo kelias. Kardinolas baigė homiliją kvietimu drauge su palaimintuoju maldauti Dievą uždegti visus meilės ugnimi.

Pradedant Eucharistiją ant Dievo stalo buvo atneštas relikvijorius su Palaimintojo karsto dalele, taip pat Eucharistinė duona ir vynas. Iškilmingos pamaldos baigtos Viešpaties pagarbinimu Eucharistinėje procesijoje, kuriai vadovavo Vilniaus arkivyskupijos vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis.

Palaimintojo Jurgio Matulaičio MIC iškilmingi jubiliejiniai atleidai baigti apace ir nuotaikingu Kybartų pučiamųjų orkestro koncertu Marijonų vienuolyno kieme. Norintieji, kaip ir kiekvieną atleidų dieną, lankė palaimintojo muziejų, vyko į tėviškę Lūginėje.

-vmick-

Dievo Motinos ikonos piligrimystė „Nuo vandenyno iki vandenyno“ Lietuvoje

Rugpjūčio 5–12 d. per Lietuvą nusidriekė Čenstakavos Dievo Motinos ikonos piligrimystės kelias. Pasirengimas piligrimystei prasidėjo š. m. sausio 29 d. Čenstakavoje, Jasna Góros vienuolyne, kur susirinko 16 Europos ir Azijos šalių bei JAV gyvybę ir šeimą ginančių organizacijų atstovai. Čenstakava pasaulinės piligrimystės pradžia pasirinkta neatsitiktinai – stebuklingoji Čenstakavos Dievo Motinos ikona yra svarbi tiek katalikams, tiek ortodoksams. Rugpjūčio 2 d. Vilniuje „Mabre“ viešbučio konferencijų salėje vyko spaudos konferencija, skirta aptarti Dievo Motinos ikonos pasaulinės piligrimystės „Nuo vandenyno iki vandenyno“ kelionei Lietuvoje. Konferencijoje dalyvavo vieni iš pagrindinių organizatorių: Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios informacinės komisijos vadovas, arkivyskupijos kancleris kun. Eugenij Rudenko, Vilniaus Šv. kankinės Paraskevos cerkvės klebonas kun. Vitalijus Mockus, VDU Katalikų teologijos katedros vedėjas kun. prof. dr. Andrius Narbekovas, VDU Santuokos ir šeimos studijų centro vyriausioji mokslo darbuotoja prof. dr. Birutė Obelenienė

Panevėžio vyskupijoje

Rugpjūčio 5 d. apie 15 val. Čenstakavos Dievo Motinos paveikslas labai iškilmingai buvo perimtas iš Latvijos miestelio Skaistkalnės tikinčiųjų ir nuneštas į šv. Marijos Magdalenos koplyčią Germaniškyje (Biržų dekanatas), kur prieš tai Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas aukojo šv. Mišias. Po to ikona keliavo į Panevėžį. Čia Dievo Motinos paveikslas iškilmingai pasitiktas Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo koplyčioje po kun. Pavelo Andžejevski aukotų šv. Mišių. Sveikinimo žodį tarė vyskupas Jonas Kauneckas.

Rugpjūčio 6 d. 8 val. Panevėžio Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo koplyčioje šv. Mišias aukojo ir pamokslą sakė koplyčios rektorius kun. Pavel Andžejevski. Po šv. Mišių žmonės pasiliko melstis tyloje savo asmeninėmis intencijomis. Po to buvo kalbama bendra rožinio malda prašant Mergelės Marijos globoti santuoką ir šeimą, apsaugoti gyvybę nuo jos pradėjimo iki natūralios mirties. Prieš pat išlydinti ikoną kun. Rimantas Kaunietis vedė katechezę apie jos kilmę ir pamaldumą Dievo Motinai Marijai. Iškilminga procesija Čenstakavos Dievo Motinos paveikslas buvo nuneštas į Panevėžio palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninę, kur jį pasitkęs vyskupas Jonas Kauneckas aukojo šv. Mišias ir meldėsi kartu su ligoniais ir gydymo įstaigos personalu.

Pamoksluose Telšių vyskupas J. Boruta SJ apžvelgė kunigų gyvenimo problemas, sunkumus pašaukimo kelyje, kunigų pareigas ir kvietė semtis jėgų iš maldos ir Eucharistijos šventimo, glaustis prie Viešpaties ir nuolat atnaujinti santykį su Dievu.

Paskutinę rekolekcijų dieną Telšių vyskupas J. Boruta SJ kunigams linkėjo bent dar dvi dienas po rekolekcijų išgyventi susitikimą su Dievu, sukuriant rekolekcijų dvasią savo aplinkoje, ir neskubėti įsiskirti į darbų sūkurius.

-kasab-

Pašventinta bažnyčia

Liepos 22 d. Klaipėdoje Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ pašventino naują Onkologijos centrui priklausančią Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčią. Iškilmėse taip pat dalyvavo Telšių vyskupas augziliaras Linas Vodopjanovas OFM, Mažesniųjų brolių provincijolas t. Astijus Kungys, Onkologijos centro iniciatoriai pranciškonai Benediktas Jurčys ir Evaldas Darulis, Saksonijos pranciškonų provincijolo atstovai Stefanus Seibertas ir Leopoldas Scheifele, Pranciškonų ordino generolo vikaras Michaelis Perry, kiti broliai pranciškonai ir svečiai.

Per iškilmingas šventinimo apeigas į altorių buvo įdėta šv. Pranciškaus relikvija, liudijanti tikėjimą gyvu šio šventojo dalyvavimu šios bažnyčios gyvenime. Švenčiausia bažnyčios vieta – altorius buvo patepta šv. krizma. Apeigų paibaigoje šv. krizma buvo pateptos ir keturios bažnyčios sienos, simbolizuojančios keturis pasaulio kraštus, į kuriuos buvo atnešta geroji Evangelijos žinia.

Pasibaigus iškilmingoms šv. Mišioms, t. Benediktas Jurčys, dėkodamas už dalyvavimą, vyskupui Jonui Borutai SJ padovanojo ypatingą dovaną – istorinį vyskupo Vincento Borisevičiaus rožinį. Vyskupui augziliarui Linui Vodopjanovui buvo įteikta mitra su žodžiais: „Palaiminti taikdariai“.

T. Leopoldas Scheifele, sveikindamas brolius pranciškonus bažnyčios pašventinimo proga, padovanojo dvi taures ir pasidžiaugė, kad būtent iš Saksonijos prieš 760 metų į Klaipėdą atvykę pirmieji pranciškonai čia įkūrė savo provinciją. Šios dvi taurės turėtų simbolizuoti Saksonijos pranciškonų vienybę su broliais Lietuvoje ir visais Lietuvos žmonėmis.

Pranciškonų provincijolas t. Astijus Kungys dėkojo visiems prisidėjusiems prie bažnyčios statybos. Pasak jo, šventovė yra išmelsta brolių ir sesių, kurie dėl onkologinės ligos jau iškeičia pas Viešpatį. T. Benediktas Jurčys sakė, kad ši bažnyčia yra graži brolių pranciškonų dovana Klaipėdos miestui, švenčiančiam 760 metų jubiliejų. Iškilnių pabaigoje Onkologijos centro savanoriai simboliškai uždegė žvakes mirusiems onkologine liga broliams ir sesėms atminti.

Onkologijos centro idėja prieš 12 metų kilo kretingiškei Aldonai Kerpytei, tuo metu kovojusiai su onkologine liga. Supratusi, kad visi onkologiniai ligoniniai ieško ne tik fizinės sveikatos, bet ir paguodos sielai, kartu su t. Benediktu Jurčiu pradėjo statyti ištisą Onkologijos centrą Klaipėdoje. Nedidelė Šv. Pranciškaus bažnytelė yra šio centro dalis. Ją projektavo architektai Nunzio Rimaudo ir Saulius Plungė. Bažnyčios lubos primena apversto laivo dugną. Bažnyčios langai už altoriaus pagaminti iš onikso akmens, kuris atvežtas iš Biblijoje minimos rojaus vietos – Irano. Apskritas altorius pagamintas iš akmens, atvežto iš Sinajaus pusiasalio, kur Mozė su savo tauta klaidžiojo 40 metų. Jo forma yra simboliška – juk ir Dievas, kaip šis apskritas altorius, neturi nei pradžios, nei pabaigos. Nukryžiuotojo vario skulptūros virš altoriaus autorius – vilnietis Vytas Navickas. Naujoji pranciškonų bažnytelė Klaipėdoje proporcijomis ir sienų dekoru tarsi atkartoja Asyžiaus Šv. Angelų Marijos bazilikoje saugomos Porciunkulės architektūrą, kuri kartais vadinama *Pranciškoniškumo Tabernakuliu*.

-vr-

Šiaulių vyskupijoje

Rugpjūčio 6 d. ikoną perėmė Šiaulių vyskupijos atstovai. Šiaulių vyskupijoje pirmoji stotelė buvo Šeduvoje. Čia prie Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios vartų Dievo Motinos paveikslu jau laukė susirinkę tikintieji ir Šeduvos parapijos klebonas kun. Tomas Kedušis. Po Švč. Mergelės Marijos litanijos ir maldos ikoną lydintis Šiaulių vyskupijos Jaunimo ir Katechetikos centrų kapelionas kun. Tadas Rudys supažindino su Dievo Motinos paveikslu piligrimystės istorija, pabrėžė, kad per pasaulį keliaujanti ikona yra priminimas, jog visi ją pasitinkantys ir palydintys esame gyvybės civilizacijos atstovai.

Tą pačią dieną nuo Šeduvos atvykstančią Čenstakavos Dievo Motinos ikoną ties miesto riba pasitiko ir saugiai lydėjo iki Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčios Radviliškio parapijos vikaras kun. Vidmantas Kapučinskas ir du policijos ekipažai. 15 val. ikonos koplytelę ant ratų šalia katalikų bažnyčios pasitiko ir stačiatikiai. Apie tai, jog tikintieji, tiek katalikai, tiek stačiatikiai, turi būti atsvara mirties kultūrai, kalbėta įėjus į Radviliškio bažnyčią, taip pat papasakota ikonos piligrimystės istorija. Švč. Mergelės Marijos litanijai vadovavo ir maldą kalbėjo, „Viešnią“ pasitiko ir išlydėjo Radviliškio dekanato dekanas, parapijos klebonas mons. Gintas Sakavičius. Sutinkant ir palydint ikoną priekinėse eilėse melsvos spalvos apranga išsiskyrė parapijoje aktyvūs Marijos legiono nariai.

Rugpjūčio 6–7 d. Šiauliuose Dievo Motinos ikona lankėsi visų trijų parapijų bažnyčiose. Tarsi laimindama miestą pravažiavo centrinėmis jo gatvėmis. Pirmoji Šiauliuose aplankyta šventovė – Šv. Petro ir Pauliaus katedra. Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis 16 val. atvykstančios „Gyvybės kultūros“ ikonos laukė išėjęs priešais katedros vartus. Skambant varpui, giedant „Sveika, sveika, sveika, Marija“ ikona įnešta į katedrą, kur vyko iškilmingos Dievo Motinos pagerbimo pamaldos. Buvo giedama Akatistas.

Ikonos sutikimas Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje patraukė savo grožiu ir spalvomis. Apie 400 sėdimų vietų turinti bažnyčia prisirinko pilnutėlė. Eucharistijai vadovavęs Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis išryškino Dievo Motinos piligrimystės aplink pasaulį reikšmę. Kartu su vyskupu Mišias aukojo dar trys kunigai: generalvikaras kun. Saulius Matulis, kancleris Evaldas Alūza ir ikoną Šiaulių vyskupijoje lydėjęs kun. Tadas Rudys. Pastarasis, sakydamas pamokslą, siūlė ikonos akivaizdoje klausti: „Ar kiti gali matyti manyje Kristaus atvaizdą?“ Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje Dievo Motinos ikona pasiliko per naktį. Po šv. Mišių pusvalandį vyko tylos, asmeninės maldos ir giesmės pamaldos. Kai kurie pasiliko per naktį adoracijos koplyčioje. Iš pat ryto po rožinio maldos Dievo Motinos ikona išlydėta plojimais.

Telšių vyskupijoje

Rugpjūčio 7 d. Kuršėnuose nuo ankstyvo ryto atvykstančios iš Šiaulių Čenstakavos Dievo Motinos ikonos nekantraudami laukė Telšių vyskupijos šeimos centro atstovai, Kuršėnų Šv. Jono Krikštytojo parapijos tikintieji ir svečiai. Dievo Motinos su Sūnumi ikoną į Kuršėnų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčią iškilmingai įnešė skautai, joje visi suklaupę giedojo Švč. Mergelės Marijos litaniją. Vėliau Šiaulių ir Telšių vyskupijų tikintieji šventė Eucharistiją.

Po to Čenstakavos Dievo Motinos paveikslas pradėjo kelionę po Telšių vyskupiją. Pirmasis sustojimas – Papilės Šv. Juozapo parapijos bažnyčia. Čia bendroje maldoje su tikinčiais vienijosi kan. Jonas Ačas, kun. Tomas Žlibinas ir Papilės klebonas kun. Jonas Jucys. Kun. Tomas Žlibinas visiems susirinkusiems paaiškino šios ikonos piligrimystės prasmę ir tikslą.

Iš Papilės Dievo Motinos ikona pajudėjo į Ventos parapiją. 14 val. Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapijos bažnyčioje prie ikonos tikintieji meldėsi rožinio malda, savo asmeninėmis intencijomis. Po bendros maldos Dievo Motinos paveikslas išlydėtas į tolesnę piligriminę kelionę – Akmenės Šv. Onos ir Vieکشnių Šv. Jono Krikštytojo parapijas. Vieکشniuose Šv. Jono Krikštytojo parapijos tikintieji ir svečiai kartu su Čenstakavos Dievo Motinos ikona nukeliavo pas stačiatikius. Po susitikimo su tikinčiais koplýtėlė ant ratų išlydėta į Mažeikius.

18 val. Juodoji Madona iškilmingai įnešta į Mažeikių Šv. Pranciškaus Asyžiečio parapijos bažnyčią. Kun. Tomas Žlibinas savo katechezėje atskleidė šio paveikslo piligrimystės reikšmę ir svarbą. Šv. Mišiose dalyvavo gausus būrys žmonių. Šv. Mišias aukojo Mažeikių dekanato dekanas kan. Zenonas Degutis, Telšių vyskupijos šeimos centro direktorius kan. Jonas Ačas, Telšių vyskupijos šeimos centro reikalų vedėjas kun. Tomas Žlibinas, Židikų parapijos klebonas kun. Egidijus Jurgelevičius, Tirkšlių parapijos klebonas kun. Arūnas Bladžius ir Pievėnų parapijos klebonas kun. Saulius Styra. Po šv. Mišių visi tikintieji artinosi su malda ir tikėjimu palytėti Dievo Motinos atvaizdo. Pakeliui į Žemaičių Kalvariją Dievo Motinos ikona lankėsi ir buvo džiugiai sutikta Tirkšlių Kristaus Karaliaus parapijos ir Sedos tikinčiųjų.

21 val. Žemaičių Kalvarijos bazilikos skliautai aidėjo nuo tikinčiųjų giesmių Marijos garbei. Rožinio malda vedė kun. Vaidas Gadeikis. Gausiai susirinkusiems maldininkams sveikinimo žodį tarė vysk. Jonas Boruta SJ. Niekas neskubėjo skirstytis ir norėjo pabūti artumoje prie Čenstakavos Dievo Motinos paveikslo. Rugsjūčio 8 d. rytą sukalbėjus Rytmetinę, sugiedojus Marijos valandas, po Eucharistijos iškilmingo šventimo tikinčiųjų ir svečių procesija nešė Dievo Motinos paveikslą į koplýtėlę ant ratų. Išvažiuojančią koloną į Šiluvą maldininkai lydėjo per visą miestelio gatvę, o vėliau keli automobiliai ir iki pat Šiluvos šventovės.

Kauno arkivyskupijoje

Rugsjūčio 8 d., gerokai prieš 11 val., Šiluvoje, prie Apsireiškimo koplýtės, nemažas būrys tikinčiųjų kartu su Kauno arkivyskupu metropolitu Sigitu Tamkevičiumi SJ, Kauno I dekanato dekanu mons. Vytautu Grigaravičiumi, keliais arkivyskupijos kunigais nekantriai laukė iš Telšių vyskupijos atkeliaujančios Čenstakavos Dievo Motinos ikonos. Pasitikti jos atvyko ir gausus būrys jaunimo iš Jonavos. Juos atlydėjo kun. Gintaras Blužas OFS ir ses. Pranciška Bubelytė FDCJ. Keliaujančią maloningą Dievo Motinos atvaizdą taip pat pasitiko arkivyskupijos adoruotojų stovyklos Šiluvoje dalyvės, skautai. Netrukus pasirodė koplýtėlė ant ratų su laukiamu Juodosios Madonos atvaizdu. Skambant Švč. M. Marijos litanijai procesija, kurios priekyje buvo iškilmingai nešama Dievo Motinos ikona, pajudėjo Švč. M. Marijos Gimimo bazilikos link. Bazilikoje mons. V. Grigaravičius glaustai papasakojo ikonos istoriją ir kvietė prie stebuklais garsėjančio Dievo Motinos atvaizdo prašyti Dievo malonės šeimoms, ypač moterims ryžto atsinaujinti, atgimti ir pasukti Švč. M. Marijos pasirinktu motiniškumo keliu. Šv. Mišių liturgijai vadovavo arkivyskupas S. Tamkevičius SJ.

Tą pačią dieną 15.30 val. arkivyskupas S. Tamkevičius SJ kartu su kunigais, vienuoliais, klierikais ir pasauliečiais maloningą Dievo Motinos atvaizdą pasitiko prie Kauno arkikatedros. Skambant arkikatedros varpams ir giedant daugeliui brangią giesmę „Ausk Marijai rožių giją“ Dievo Motinos ikona buvo įnešta į šventovę ir pastatyta prie Didžiojo altoriaus. Gausiai Švč. Mergelę Mariją sutikusieji tikintieji 16 val. drauge pradėjo rožinio malda, kuriai vadovavo seserys vienuolės. Prieš šv. Mišias mons. V. Grigaravičius kauniečius

Tikybos mokytojų ir katechetų konferencija

Kiekvienais metais, besibaigiant vasarai, Vilkaviškio vyskupijos tikybos mokytojai ir katechetai renkasi į metinę konferenciją. Šiais, išskirtinai palaimintajam Jurgiui Matulaičiui skirtais metais, metinė vyskupijos tikybos mokytojų ir katechetų konferencija vyko švenčiant Palaimintojo atleidų savaitę, liepos 12-ąją, Marijampolėje.

Konferencija prasidėjo Marijampolės kolegijos edukologijos ir socialinio darbo fakulteto aktų salėje, kur po visų sveikinimų pagrindinį pranešimą skaitė ses. Viktorija Plečkaitytė MVS. Prelegentė atskleidė palaimintojo kaip ugdytojo paveikslą. Remdamasi įvairiais šaltiniais, o ypač kun. Višnevs-kio užrašytais liudijimais, ses. Viktorija įvardijo labai konkrečias situacijas, kai anuomet būdamas kunigas dabartinis palaimintasis Jurgis sugebėjo veikti labai konkrečiai, taikliai, išlaikydamas ramybę, taktą, bet drauge pasakydamas žmogui tikrą tiesą. Palaimintasis visuomet palikdavo žmogui progą pasitaisyti, susikaupti, pabandyti dar kartą, tačiau nemėgo tinginių, apsilaidėlių ir išsisukinėti mėgstančių asmenų. Itin skeptiškai vertino žmones, kurie nuolat tik dejuodavo iš savęs darydami auką. Ses. Viktorija ragino atpažinti palaimintojo asmenyje esančias ir dabartiniams moderniam mokytojui tinkamas ir taikytinas pedagogines gaires.

Vėliau kun. Rytis Baltrušaitis pristatė spalio mėnesį visuotinėje Bažnyčioje prasidėsiančius Tikėjimo metus. Kunigas išsamiai peržvelgė popiežiaus Benedikto XVI apaštališkąjį laišką *motu proprio* forma *Porta fidei*, trumpai pristatydamas tiek popiežiaus laiško turinį, tiek Tikėjimo mokymo kongregacijos rekomendacijas, kaip konkrečiai galima švęsti Tikėjimo metus, kad jie būtų tikėjimo į Kristų atnaujinimo galimybė.

Sveikinimo žodį tarė ir Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, padaršindamas mokytojus nepasiduoti pesi-

mizmui, kai išgirsta negatyvią žinią tikėjimo klausimu. Ganytojas pabrėžė, kad palaimintojo Jurgio Matulaičio metai – puikus laikas pasirengti švęsti Tikėjimo metus.

Po mokytojų, absolventų sveikinimų bei skelbimų visi rinkosi Marijampolės bazilikoje, kur buvo švenčiama kunigų, pašvęstojo gyvenimo narių ir tikybos mokytojų diena. Liturgijai vadovavo Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, drauge koncelebravo Vilkaviškio vyskupas ordinaras Rimantas Norvila, vyskupas Juozas Žemaitis MIC bei iš Vilkaviškio ir kitų vyskupijų atvykę kunigai. Trumpai pasimeldus prie palaimintojo J. Matulaičio relikvijų, vyskupas Rimantas Norvila mokytojams įteikė kanoninius siuntimus. Diena buvo vainikuota džiugia ir šventiška agape vyskupijos Pastoracijos centre.

-krb-

Gyvojo rožinio kongresas

Liepos 28 dieną Pasvalyje vyko Panevėžio vyskupijos Gyvojo rožinio kongresas. Pasak vyskupijos Gyvojo rožinio vadovės Nijolės Gylienės, Panevėžio vyskupijoje priskaičiuojama per 5000 Gyvojo rožinio kalbėtojų. Procesijoje aplink bažnyčią kongreso dalyviai kalbėjo rožinį. Įrengtose stotelėse meditacijas parengė Gyvojo rožinio dvasios tėvas kun. Remigijus Kavaliauskas. Labai karštą vidudienį šv. Mišioms vadovavo Panevėžio vysk. Jonas Kauneckas. Pamoksle ganytojas kalbėjo apie maldą. „Matulaitis labai mėgo maldą, – sakė vyskupas. – Kita vertus, ištikti nelaimės žmonės labai dažnai šaukia „mama“. O mes, Gyvojo rožinio kalbėtojai, šaukiame Dievo Motinos Marijos.“ Pamokslininkas prisiminė Angelo pilies (Castello st. Angelo) Romoje pervadinimo istoriją. „Kai Romoje Grigaliaus Didžiojo laikais siautė maras, popiežius Grigalius nusprendė organizuoti maldininkų procesiją ir šauktis Dievo Motinos pagalbos. Pats popiežius nešė Marijos paveikslą, o maldininkai vėlykiniu laiku giedojo Marijos

supažindino su Čenstakavos Dievo Motinos ikonos istorija bei pasauliniu piliigriminiu žygiu už šeimą ir gyvybę. Vakaro iškilmingai Eucharistijos liturgijai vadovavo arkivyskupas S. Tamkevičius SJ, koncelebravo gausus kunigų būrys, tarp jų – prelatas V. S. Vaičiūnas OFS, Kauno kunigų seminarijos rektorius mons. A. Žukauskas, „Marijos radijo“ programų direktorius kun. K. Kėvalas. Giedojo arkikatedros choras.

Homiliją sakęs kun. K. Kėvalas kvietė į tokį tikėjimą ir pasitikėjimą Dievu, kokį turėjo moteris kanaanietė Evangelijoje pagal Matą (Mt 15, 21–28). Iš jos mes galime pasimokyti meilės savo vaikui, būtent per tikėjimą, kuris vis augo moteriai bendraujant su Jėzumi. Kartu šios moters tikėjimas buvo giedras, šviesus, turintis viltį. Mes, tikintieji, taip pat turime eiti per pasaulį ramia, giedra širdimi, ne smerkti, kovoti, nusistatyti prieš tuos, kurie skatina mirtį, bet nuolat melstis už juos, kad jiems nušvistų tikėjimo horizontai. Po šv. Mišių skambėjo Akatistas – himnas Dievo Motinai, kuriam vadovavo kun. K. Kėvalas, kun. G. Stumbras, kun. M. Bianco SDB ir sesės vienuolės. Vakaras baigėsi Kauno arkivyskupijos šeimos centro malda.

Rugpjūčio 9 d. jau nuo ankstaus ryto rikiavosi tikintieji prie Dievo Motinos ikonos, kad kiekvienas asmeniškai galėtų prieiti arčiau, paliesti, priglusti, netgi pabučiuoti Marijos atvaizdą. Šv. Mišias aukojo ir pamokslą pasakė arkivyskupas S. Tamkevičius SJ, su juo koncelebravo dekanas mons. V. Grigaravičius ir arkikatedros kunigai. Po šv. Mišių buvo giedama Švč. Mergelės Marijos litanija, perskaitytas pasiaukojimo Čenstakavos Dievo Motinai aktas. Skambant giesmei „Sveika, sveika, sveika, Marija“ ikona iškilmingai išlydėta į Kaišiadoris.

Kaišiadorių vyskupijoje

Rugpjūčio 9 d. Čenstakavos Dievo Motinos ikona, lydima lengvųjų automobilių kolonos, iš Kauno atvyko į Kaišiadoris. Ties Kaišiadorių parapijos riba paveikslą laukė kaišiadoriečių automobilių kolona su plakatais „Kodėl nesaugoti jų visų?“. Kolona, lydima policijos automobilio, pajudėjo miesto link. Praveiviai, matydami vežamą ikoną, stabtelėdavo, vieni mojavo, kiti nulenkdamo galvas ar persižegnodavo. Ikonai pasiekus katedros aikštę skambėjo varpai. Prie katedros vartų laukė didelis įvairaus amžiaus tikinčiųjų būrys su vėliavėlėmis ir plakatais, Kaišiadorių rajono savivaldybės meras R. Urmilevičius, vicemeras R. Kubiakas ir Seimo narys B. Bradauskas. Iš Kauno ikoną atlydėjęs mons. V. Grigaravičius savivaldybės vadovams įteikė kreipimąsi, kviečiantį Kaišiadoris tapti Gyvybės ir Meilės kultūros miestu, saugančiu gyvybę nuo pradėjimo iki natūralios mirties.

Kaišiadorių vyskupas emeritas J. Matulaitis, vyskupijos generalinis vikaras A. Jurevičius, katedros klebonas R. Jurkevičius, lydimi giedančių tikinčiųjų, palydėjo ikoną į katedrą. Pristatydamas ikoną įžangos žodyje mons. V. Grigaravičius kalbėjo apie šiandienos kylančius šeimai ir gyvybei pavojus. Šv. Mišias aukojo vyskupas emeritas J. Matulaitis. Pamokslą sakęs generalinis vikaras mons. A. Jurevičius, sugretindamas įvairias mirties kultūros apraiškas, ragino saugoti gyvybę nuo pat pradėjimo iki natūralios mirties. Po Šv. Mišių drauge su visais tikinčiais buvo perskaitytas pasiaukojimo Dievo Motinai aktas. Valandėlę tikintieji turėjo galimybę skirti asmeninei maldai. Choras giedojo giesmes Marijai.

Skambant varpams 14.30 val. automobilių kolona su ikona priešakyje pajudėjo Vilniaus link, stabtelėdama ties trimis gydymo įstaigomis Kaišiadoryse. Pirmiausia kolona sustojo ties Kaišiadorių šeimos medicinos centru, kurio darbuotojai kartu su centro vadovu gyd. A. Baltakiu išėjo pasitikti ikonos. Akcijos

organizatorių *Human Life International* oficiali atstovė Lietuvoje, VDU profesorė B. Obelenienė įteikė įstaigos medikams kreipimąsi, kviečiantį laikytis Hipokrato priesaikos. Mons. R. Jurkevičius perskaitė pasiaukojimo aktą ir, sukalbėjęs malda, palinkėjo gydytojams saugoti ir užtarti gyvybę, ypač pradinėse jos vystymosi stadijose. Gyd. A. Baltakis pasidžiaugė, kad jo vadovaujamą medicinos centrą galima pavadinti negimusią gyvybę saugančia įstaiga. Prie Moters sveikatos centro ikonos laukė šios įstaigos darbuotojai kartu su centro vadove R. Gliaudeliene. Jiems taip pat buvo įteiktas kreipimasis, kurį medikai nuoširdžiai priėmė. Paskutinė stotelė Kaišiadoryse – Kaišiadorių ligoninė. Būrys medikų baltais chalatais laukė Dievo Motinos paveikslu net ir lietui lyjant. Ikonai privažiavus lietus liovėsi, trumpam nušvito saulė. Susirinkusiuosius pasveikino katedros klebonas, o prof. B. Obelenienė įteikė kreipimąsi ir paragino kolegas gydytojus padėti Kaišiadorims tapti Gyvybės kultūros miestu.

Vilniaus arkivyskupijoje

Rugpjūčio 9-osios popietę ikona atvyko į Vilnių. Prie Šv. Teresės bažnyčios ją pasitiko lietuvių ir lenkų kalbomis besimeldžiantys tikintieji. Sutikimo ceremonijai vadovavo mons. Jan Kasiukevič, Šv. Teresės parapijos klebonas ir Aušros Vartų Švč. M. Marijos koplyčios rektorius. Tikintieji suklypo ant kelių, kai ikona buvo procesija nešama į bažnyčią. Ji buvo pastatyta ant altoriaus, ten, kur per Aušros Vartų Gailestingumo Motinos atlaidus būna pagerbiamas Aušros Vartų Marijos atvaizdas. Keletą valandų truko maldos budėjimas lenkų, lietuvių ir rusų kalbomis, buvo apmaštomai rožinio Garbės slėpiniai, skaitomos maldos Švč. Marijai, pamaldas praturtino chorų giesmės. Vilniaus arkivyskupo augziliaras vysk. Arūnas Poniškaitis vadovavo šv. Mišioms lenkų ir lietuvių kalbomis. Savo homilijoje, nagrinėdamas Kanos vestuvių sceną, jis sakė, kad ši vieta gražiai apibūdina Švč. Marijos vaidmenį išganymo istorijoje. Pasak vyskupo, ta pati Dievo Motina nuostabiai traukia tikinčiuosius į Čenstakavą, Lurda, Fatimą ar kitas pasaulio vietas. Ji primena, kaip tikėjimas įvairių tautų ir kultūrų žmones suvienija į vieną Dievo vaikų šeimą. Ne tik mes, piligrimai, bėgame pas Dievo Motiną, bet ir ji skuba globoti mus ir apdovanoti savo malonėmis. Ji dar kartą atkreipia mūsų dėmesį į didžiausią mums Dievo duotą lobį – Jėzų, kuris yra Kristus, Emanuelis, Dievas su mumis ir dėl mūsų. Po Mišių tikintieji artinosi prie Jasna Góra Dievo Motinos ikonos su savo šeimomis, vesdamiesi vaikus ir senelius. Vieni prie ikonos meldėsi tylomis, daugelis siekė paliesti ją savo rožiniais, šventais paveikslėliais ir kitomis sakramentalijomis. Ikoną supo didžiulė minia, ir daugelis jautė iš jos sklindančios malonės galybę. Visi tikėjo, kad Juodoji Madona užtars savo Sūnui dėl visų prašymų, o jos švelnus žvilgsnis bylojo: „Darykite visa, ką jis jums lieps.“

Rugpjūčio 10 d. ikoną pasitiko stačiatikių tikintieji Vilniaus Dievo Motinos Ėmimo į dangų katedroje, kur buvo švenčiama Dieviškoji liturgija, priešais ikoną melstasi užtarimo maldomis. Vėliau Juodoji Madona lankėsi ir kitose stačiatikių šventovėse: Šv. arkangelo Mykolo, Šv. Eufrosimijos Polockietės, Šv. Paraskevos (beje, šioje cerkvėje stačiatikiai meldėsi lietuviškai), Ženklo iš dangaus, Šv. Mikalojaus, Šv. ap. Petro ir Povilo, Šv. Konstantino ir Mykolo cerkvėse. Vakare tikintieji pasitiko ikoną Šventosios Dvasios vienuolyne. Priešais šventovę melstasi užtarimo malda, giedotas Akatistas.

Rugpjūčio 11 d. Šventosios Dvasios vienuolyno bažnyčioje švesta Dieviškoji liturgija. Iš Vilniaus ikona perduota Vilkiškių vyskupijai. 17 val. ji sutikta Marijampolės Šv. arkangelo Mykolo bazilikoje, kur giedotas rožinis, aukotos šv. Mišios. Rugpjūčio 12 d. Čenstakavos Dievo Motinos atvaizdas perduotas Lenkijos delegacijai.

giesmę“, – sakė vyskupas. Jis papasakojo apie angelo pasirodymą ir jo ženklą, kad maldos išklaudytos – maras nugalėtas. Pabaigoje vyskupas kvietė sutartinai šauktis Marijos pagalbos blogio ir nuodėmės marui nugalėti.

Po Mišių seserys iš Marijampolės konferencijoje „Blogį nugalėk gerumu“ dalijosi pal. vysk. J. Matulaičio mintimis. Po to pagal Kongreso paprotį vyskupas pasodino medelį, o klebonijos pavėsinėje vyko nuotaikinga agapė.

-kad-

Nauji leidiniai

Marcelino Iragui Redín OCD. Naujoji aušra. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2012. – 310 p.

Šia knyga siekiama padėti žmogui gyventi savo gyvenimą, kuris, žvelgiant iš amžinojo Dievo perspektyvos, yra laikinas. Padėti žmogui suvokti save patį, žvelgti į save ne kaip į nieko vertą kalinį, bet kaip į turintį privilegiją į begalinius Dievo turtus. Taip žmogui suteikiama galimybė pasijusti Dievo palaimintu kūrėju.

Knyga skiriama tiems, kurie turi drąsos atpažinti gyvenimą valdantį netikrąjį „aš“, arba ego, ir yra pasiryžę išstrūkti iš jo valdžios. Tiems, kurie ieško būdų apšviesti savo sąmonės gelmes Tiesos Dvasia.

Knygos puslapiuose autorius paaiškina sąmonės nubudimą ir pateikia tam tikrų taisyklių, kurių laikydamiesi galėsime lengviau išsilaisvinti iš savo ego ir, visiškai pasitikėdami Dievu, atsiduoti Jam į rankas.

-vm-

Interviu su Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektu

(KAP) Liepos 4 d. naujai paskirtasis Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektas arkivyskupas Gerhardas Ludwigas Mülleris interviu agentūrai *Kathpress* apibūdino savo vadovaujamos dikasterijos užduotį: ugdyti, o ne vien saugoti tikėjimo doktriną. Pasak jo, nepakanka mechaniškai atkartoti tikėjimo mokymą, jį reikia nuolat sieti su sociologiniais ir mentaliteto pokyčiais. Kongregacijos prefektas atkreipė dėmesį į šias temas: Benedikto XVI vizito Vokietijoje metu iškeltą Dievo klausimą ir raginimą Bažnyčiai išsilaisvinti nuo medžiaginių bei politinių saitų naštos. Žvelgdamas į būsimąjį Vatikano II Susirinkimo jubiliejų, arkivyskupas ragino atskleisti Susirinkime glūdinčią „reformos ir tęstinumo hermeneutiką“. Jis atkreipė dėmesį, kad, kitaip negu kituose Bažnyčios Susirinkimuose, Vatikano II Susirinkime nesiekta nagrinėti konkrečių klaidų, bet pozityviai atskleista katalikų tikėjimo visuma – Bažnyčia parodyta kaip „atvirų erdvių architektūra“.

Šv. Pijaus X kunigų brolijos atžvilgiu kongregacijos prefektas reikalaujo pripažinti Bažnyčios magisteriumo visumą, apimant ir Vatikano II Susirinkimą. Pasak jo, negalima remtis Bažnyčios Tradicija, išsirenkant iš jos dalykus savo nuožiūra. Bažnyčios kelias veda nuolat pirmyn, todėl nevalia įstrigti savo mąstyme, reikia priimti pilnutinį Bažnyčios gyvenimą ir tikėjimą.

Liepos 21 d. interviu dienraščiui *Süddeutsche Zeitung* Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektas sakė, kad Vatikano II Susirinkimo teiginiai apie religijos laisvę, judaizmą ar žmogaus teises turi „dogminių implikacijų“: jų nedera atmesti, antraip būtų daroma žala katalikų tikėjimui.

Arkivyskupas G. L. Mülleris pabrėžė santuokos neišardomumo principą. Tikėjimo doktrinos požiūriu neabejotina, kad antros civilinės santuokos sudarymas prieštarauja Komunijos priėmimui. Jis pabrėžė, jog išsiskyrusių ir antrą kartą susituokusių žmonių situacija yra pirmiausia sielovados klausimas: reikia neišleisti iš akių konkretaus individo. Rūpinimasis atskiru žmogumi ir ištikimybė Magisteriumui vienas kitam neprieštarauja. Prefektas ragino atsižvelgti į laiko aplinkybes, tačiau nesileisti į konformizmą, „prekybinėmis nuolaidomis išlaikant galimybę būti kataliku“.

Tikėjimo mokymo kongregacijos vadovas atkreipė dėmesį, kad teologijos fakultetai ir atskiri teologai linkę nagrinėti antraeilės svarbos temas. Pagrindinė jų užduotis turėtų būti priešprieša ateistinei ir sekuliarizuotai pasaulėžiūrai. Jis ragino teologijos fakultetus plėtoti dialogą su kitomis mokslo šakomis ir labiau taikyti ofenzyvos taktiką.

Liepos 26 d. interviu Vatikano dienraščiui *L'Osservatore Romano* naujasis Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektas, beje, gerai pažįstantis Lotynų Ameriką, sakė, kad išlaisvinimo teologijoje ne viskas smerktina. Pasak jo, marksistinės išsilaisvinimo sampratos sumaišymas su dieviškuoju išganymu iš esmės atmestinas. Tačiau lieka klausimas, kaip kalbėti apie Dievo meilę ir gailėstingumą kenčiantiems, alkaniems žmonėms, kurių teisių nepaiso pasaulio galingieji. Įtikinamas tikėjimo skelbimas įmanomas tik tada, kai į vargšus žvelgiama be pažeminančio paternalizmo, kaip į didelės Dievo šeimos narius.

Arkivyskupas G. L. Mülleris taip pat patvirtino nuostatą netaikyti moterims kunigystės ir diakonato šventimų. Pasak jo, šias sąlygas kelia ne Bažnyčia, jas nustato Kristaus valia ir jo pašaukimas.

Popiežius „Ad gentes“ centre

(KAP) Liepos 9 d. Benediktas XVI iš savo vasaros rezidencijos Kastelgandolfe aplankė netoliese esančiame Nemi miestelyje įsikūrusį verbitų (*Steyler* misionierių) kongregacijos centrą.

Jame dabartinis popiežius 1965 m., būdamas jaunas teologijos profesorius ir Kelno arkivyskupo kardinolo Josefo Fringso patarėjas, dalyvavo rengiant Vatikano II Susirinkimo dokumentą apie misijų veiklą *Ad gentes*. Privačiu vizitu apsilankiusiam popiežiui buvo įteikta 1965 m. šiame centre dirbusios vyskupų ir jų patarėjų grupės nuotrauka. Trumpoje kalboje popiežius prisiminė prieš 47 metus Nemi praleistą laiką, kuris, pasak jo, paliko „gražiausius Susirinkimo atsiminimus“. Jis su dėkingumu minėjo bendradarbiavimą su iškiliais teologais ir misionieriais, tarp jų priminė dokumento projektą rengusio anuometinio verbitų generalinio vyresniojo t. Johannes Schütte SVD biografiją.

Popiežius taip pat paminėjo anuomet išsiskyrusias Leveno ir Miunsterio teologinių mokyklų misijų sampratas. Pasak jo, abiejų misijų sampratų formuluotės – tiek akcentuojant Evangelijos skelbimą, tiek Bažnyčios plitimą – galiausiai veda į tą patį tikslą.

1964 m. rudenį Susirinkimo tėvai didele balsų dauguma atmetė ankstesnį misijų dokumento projektą. Atmetant projektą įtakos turėjo J. Ratzingerio patariamam kardinolui J. Fringso pareiškimai. Atmestajame dokumento projekte buvo pernelyg akcentuojamas Vakarų šalių požiūris, nepaisant misijas priimančių šalių interesų. Naujoji *Ad gentes* dokumento redakcija didžiausia balsų dauguma buvo priimta 1965 m. gruodžio 7-ąją dieną prieš užbaigiant Vatikano II Susirinkimą.

Arkivyskupas R. Fisichella ragina naujai apmąstyti ir išgyventi tikėjimą

(KAI) Rugpjūčio 1 d. dienraštyje *L' Osservatore Romano* Popiežiškosios naujosios evangelizacijos tarybos pirmininkas arkivyskupas Rino Fisichella ragina naujai apmąstyti ir išgyventi tikėjimą prasidedant Tikėjimo metams. Jis primena, kad Benediktas XVI daug kartų yra aptaręs tikėjimo temą. Kalėdų proga kalbėdamas Romos kurijos darbuotojams popiežius pabrėžė, kad Bažnyčios krizė Europoje iš esmės yra tikėjimo krizė: jei tikėjimas neįgis naujo gyvastingumo, per susitikimą su Jėzumi Kristumi tapdamas giliu įsitikinimu ir tikra jėga, visos kitos reformos liks neveiksmingos. Pasak arkivyskupo R. Fisichellos, popiežiaus Benedikto XVI mokyime akcentuojamos dvi idėjos: tikėjimas turi būti naujai permaštomas ir išgyvenamas. Tikėjimo metai yra tinkamas laikas, *kairos*, kuri būtina taip išnaudoti, kad malonė galėtų apšviesti protą, o širdis atsivertų tikėjimo didybei.

Malonės nušviestas protas pirmausia turi pajėgti atskleisti motyvus, skatinančius tikėti. Pastaraisiais dešimtmečiais ši tema nebuvo pakankamai gvildinama teologijoje, dėl to taip pat ir katechezėje. Be solidaus teologinio apmąstymo, gebančio formuluoti tikėjimo motyvus, tikinčiojo pasirinkimas stokoja gelmės. Tikėjimo stiprybė kyla iš susitikimo su gyvu Jėzaus Kristaus asmeniu, kuris perkeičia gyvenimą.

Kita Benedikto XVI akcentuojama sąvoka yra tikėjimo išgyvenimas. Ji leidžia suvokti liudijimo vertę. Būtent kalbėdamas apie evangelizaciją Paulius VI sakė: „Šiandienis žmogus mieliau klauso liudytojų, o ne mokytojų, o jei klauso mokytojų, tai dėl to, kad jie yra liudyto-

jai“ (*Evangelii nuntiandi*, 41). Pasak arkivyskupo R. Fisichellos, ši tiesa išlieka labai aktuali. Šiandienos pasaulis trokšta liudytojų, vertina nuoseklumą ir lojalumą. Širdžių pašnekesio (*cor ad cor loquitur*) mokė pal. J. H. Newmanas. Širdies balsas suteikia tikėjimui įtikinančios jėgos.

Vatikano II Susirinkimo tekstai nelaispsniuotini pagal autoritetingumą

(KAP) Liepos 31 d. Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos pirmininkas kardinolas Kurtas Kochas interviu agentūrai *Kathpress* kritiko Šv. Pijaus X kunigų brolijos narių nuomonę, esą Vatikano II Susirinkimo teiginiais būdingas skirtingas saistančio autoritetingumo laipsnis. Pasak kardinolo, yra formalių skirtumų tarp dokumentų: konstitucijų, dekretų bei deklaracijų. Tačiau turinio požiūriu jų saistantis autoritetingumas nesiskiria. Pavyzdžiui, Dekretas dėl ekumenizmo grindžiamas Konstitucijos apie Bažnyčią dogminiais teiginiais.

Pasak kardinolo, Susirinkimas nuo pradžių kelė dvi pagrindines užduotis – atnaujinti Bažnyčią ir atkurti krikščionių vienybę. Todėl ekumenizmas turi likti pagrindinė šiandienos Bažnyčios tema. Kardinolas K. Kochas palygino Šv. Pijaus X kunigų brolijos kritiką dėl Vatikano II Susirinkimo klaidų su Martino Lutherio teiginiu dėl Bažnyčios Susirinkimų klaidingumo.

Jis priminė Benedikto XVI pontifikato pradžios kalbą apie Susirinkimo reikšmę, kurioje popiežius išskyrė „lūžio bei trūkio hermeneutiką“ ir „reformos hermeneutiką“. Pasak kardinolo, Vatikano II Susirinkimas siekė atnaujinti, bet ne kurti naują Bažnyčią: šia prasme popiežius išvelgia atnaujinimo ir tęstinumo ryšį.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKČINĖ KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Ričardas Doveika

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 730 egz.

ISSN 1392-6098

© 2012, „Bažnyčios žinios“